

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her:

<https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Sprogforeningens
ALMANAK
for
1950

Udgivet af Sprogforeningen

A. N. K. Rom's Bog- & Stenrykkeri, København.

En god bankforbindelse

*Som kunde i Handelsbanken
nyder De fordel af vore sag-
kyndige og erfarne råd i et-
hvert bankanliggende.*

HANDELSBANKEN

AABENRAA

*Kontorer i Bolderslev
Boorup - Felsted
Hellevad - Hjordkær*

GRAASTEN

*Kontorer i
Padborg - Kværns*

HADERSLEV

*Kontorer i
Christiansfeld - Vojens*

SØNDERBORG

*Kontor i
Nordborg*

TOFTLUND

*Kontorer i
Agerskov - Arnum*

TØNDER

*Kontor i
Tinglev*

Filialer af Aktieselskabet Kjøbenhavns Handelsbank

Sprogforeningens
M I n a r a k

for

• • 1950 • •

—
57. Aargang.
—

Udgivet af Sprogforeningen
under Redaktion af Niels Hansen og Jakob Petersen.

Habenras.
Trykt i „Højndal's Trykkeri.

Formørkelser i året 1950

1. Ringformet solformørkelse den 18. marts, usynlig i Danmark. Formørkelsen ses i den sydligste del af Sydamerika, i det sydlige Atlanterhav, i den vestlige og centrale del af Sydafrika samt i de antarktiske egne.

2. Total maaneformørkelse den 2. april, synlig i hele sin udstrækning i Danmark. Formørkelsen begynder kl. 20t 9m og slutter kl. 23t 19m; den er total fra kl. 21t 30m til kl. 21t 59m.

3. Total solformørkelse den 12. september, usynlig i Danmark. Formørkelsen ses i det nordøstlige Europa, i den nordlige del af Asien, i de arktiske egne og Alaska samt i det nordvestlige Stillehav.

4. Total maaneformørkelse den 26. september, delvis synlig i Danmark. Formørkelsen begynder kl. 3t 32m og slutter kl. 7t 2m efter maanens nedgang i København. Den er total fra kl. 4t 54m til kl. 5t 40m.

Planeterne i året 1950

Merkur er i almindelighed solen saa nær, at den ikke kan ses med blotte øjne. Den 1. januar, 23. april, 21. august og 15. december er den længst øst for solen og gaar omkring disse dage i København ned henholdsvis $1\frac{3}{4}$, $2\frac{1}{4}$, $\frac{1}{2}$ og $1\frac{1}{4}$ time efter solen. Den 10. februar, 10. juni og 3. oktober er merkur længst vest for solen og staar omkring disse dage i København op henholdsvis 1, $\frac{3}{4}$ og 2 timer før denne.

Venus er den 13. november i øvre konjunktion med solen. Den 11. april er planeten længst vest for solen og staar da i København op $1\frac{1}{4}$ time før denne. Venus lyser stærkest den 6. marts.

Mars staar ved aarets begyndelse i Jomfruen, passerer sidst i april over grænsen til Løven og vandrer omkring midten af maj igen ind i Jomfruen. Fra september og til aarets udgang passerer planeten gennem Vægten, Skorpionen, Slangeholderen og Skytten ind i Stenbukken. Den 23. marts er Mars i opposition til Solen. Planeten staar i syd: ved aarets begyndelse kl. $5\frac{1}{2}$, midt i marts kl. 1, først

i maj kl. 21, først i juli kl. 18, først i oktober kl. 15½ og ved aarets udgang kl. 14½.

Jupiter staar ved aarets begyndelse i Stenbukken og vandrer i slutningen af marts ind i Vandmanden, hvor den opholder sig resten af aaret. Den 26. august er Jupiter i opposition til Solen. Planeten staar i syd: ved aarets begyndelse kl. 14, sidst i marts kl. 10, først i juni kl. 6, først i august kl. 2, først i oktober kl. 21½, sidst i november kl. 18 og ved aarets udgang kl. 16.

Saturn staar ved aarets begyndelse i Løven og vandrer i midten af september ind i Jomfruen, hvor den forbliver aaret ud. Den 7. marts er Saturn i opposition til Solen. Planeten staar i syd: ved aarets begyndelse kl. 5, sidst i februar kl. 1, sidst i april kl. 21, sidst i juni kl. 17, først i september kl. 13, først i november kl. 9½ og ved aarets udgang kl. 6.

Uranus og **Neptun** er ikke synlige for blotte øjne. Uranus opholder sig hele aaret i Tvillingerne. Planeten er den 29. december i opposition til Solen og staar da omkring midnat i syd 58° over Københavns horisont. Neptun opholder sig hele aaret i Jomfruen. Den 6. april er den i opposition til Solen og staar da omkring midnat i syd 30° over Købehavns horisont.

Pluto opholder sig hele aaret i Løven. Planeten er kun synlig i store kikkerter.

Højvandet ved Vestkysten

Højvandet er ligesom tidligere aar her i almanakken beregnet for Havneby paa Rømø. Udgangspunktet for beregningen er højvandet ved London Bridge, som er angivet i den almanak, der udgives af Københavns observatorium. Tidsangivelserne er mellemeuropæisk tid. Vil man kende vandtiderne ved andre punkter paa Vestkysten end Havneby, maa man ved Odden paa Rømø (Pådborg) lægge 10 minutter til, ved Højer Sluse 40, Koldby 30, Ballum sluse 15, Rejsby sluse 30, Vester Vedsted 20, Nordby 35 og ved Esbjerg 30 minutter til. Ved Sønderho maa man trække 5 minutter fra.

Lavvandet indtræder i reglen 6¾—7 timer efter højvandet.

Willy Buch.

Januar 1950

O. C. N.

Glugmaaned. 31 dage

*Se anm. 3.s.
Højvande*

1. uge. Fadervor, Matth. 6, 5—13. 1. række, Luk. 2, 21.

		ned		
S.	1	Nytaa	6 21	Merkur størst østl. elong. 0.12 12.29
M.	2	Abel	7 40	1.00 13.18
Ti.	3	Enoch	8 47	Solen nærmest Jorden 1.45 14.03
			op	
O.	4	Methusalem	15 20	{ Sol. op 8. 41' n. 15. 48'
T.	5	Simeon	16 45	{ Tusmørket varer 52' 2.24 14.44
F.	6	Hellig 3 konger	18 16	{ ☉ f. m. 8. 48' 3.01 15.25
L.	7	Knud hertug	19 48	3.38 16.05
				4.14 16.47

2. uge. Jesus velsigner de smaa børn, Mark. 10, 13—16.

1. række. Luk. 2, 42 til enden.

S.	8	1. s. e. h. 3 k.	21 19	Erhardt 4.53 17.29
M.	9	Julianus	22 49	5.33 18.12
Ti.	10	Paul Eremit	—	{ Sol. op 8. 37' n. 15. 59' 6.15 18.56
O.	11	Hyginus.	0 19	{ Tusmørket varer 51' 6.58 19.40
				{ ☾ s. kv. 11. 31'
T.	12	Reinhold	1 52	Hilarius 7.50 20.39
F.	13	Marie	3 28	8.54 21.51
L.	14	Felix	5 7	{ ☾ nærmest Jorden 10.18 23.07

3. uge. Zakæus, Luk 19, 1—10, 1. række, Johs. 2, 1—11.

S.	15	2. s. e. h. 3 k.	6 42	Maurus 11.40 —
M.	16	Marcellus	8 2	0.17 12.50
Ti.	17	Antonius	8 54	1.19 13.52
			neå	
O.	18	Vilh. Marie.	15 48	{ Prisca Sol. op 8. 29' n. 16. 12' 2.14 14.45
T.	19	Pontianus	17 21	{ Tusmørket varer 49' 3.01 15.32
F.	20	Fab. og Seb.	18 49	{ ☉ n, m. 8. 59' 3.42 16.15
L.	21	Agnes	20 12	4.19 16.54

4. uge. Giv os mere tro, Luk. 17, 5—10. 1. række, Matth. 8, 1—13.

S.	22	3. s. e. h. 3 k.	21 32	Vincentius 4.54 17.33
M.	23	Emerentius	22 48	5.30 18.10
Ti.	24	Timotheus	—	{ Sol. op 8. 19' n. 16. 26 6.03 18.45
O.	25	Pauli omv.	0 4	{ Tusmørket varer 48' 6.36 19.17
				{ ☾ fjernest Jorden
T.	26	Polycarpus	1 20	{ ☽ f. kv. 5. 39' 7.13 19.56
F.	27	Chrysostomus	2 39	7.59 20.48
L.	28	Fred. 6. fødsel	4 0	Carolus Magnus 9.05 21.58

5. uge. Jesus vandrer paa søen, Matth. 14, 22—33.

1. række, Matth. 8, 23—27.

S.	29	4. s. e. h. 3 k.	5 21	Chr. 7 føds. Valerius 10.25 23.21
M.	30	Lovise	6 33	Adelgunde 11.51 —
Ti.	31	Vigilius	7 29	0.29 12.56

Januar 1950

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31

Februar 1950

O. C. N.

Blidemaaned. 28 dage

*Se anm. 3.s.
Højvande*

O.	1	Brigida	ned 8 7	Sol. op 8. 7' n. 16. 41' Tusmørket varer 46'	1.22	13.46
T.	2	Kyndelmisse	15 50	☉ f. m. 23. 16'	2.06	14.30
F.	3	Blasius	17 25		2.45	15.10
L.	4	Veronica	18 59		3.23	15.51

6. uge. De betroede talenter, Matth. 25, 14—30.

1. række, Matth. 20, 1—16.

S.	5	Septuagesima	20 32	Agathe	4.00	16.32
M.	6	Dorothea	22 4		4.39	17.14
Ti.	7	Richard	23 37	☾ n. Jorden	5.21	17.55
O.	8	Corintha	—	Sol. op 7. 53' n. 16. 56' Tusmørket varer 45'	6.01	18.35
T.	9	Apollonia	1 13	☾ s. kv. 19. 32'	6.39	19.17
F.	10	Scholastica	2 51	Merkur størst vestl. elong.	7.26	20.06
L.	11	Euphrosyne	4 28		8.28	21.18

7. uge. Sædens vækst, Mark. 4, 26—32. 1. række,

Luk. 8, 4—15.

S.	12	Sexagesima	5 52	Eulalia	10.00	22.47
M.	13	Benignus	6 52		11.33	—
Ti.	14	Valentinus	7 28		0.08	12.49
O.	15	Faustinus	7 49	Sol. op 7. 38' n. 17. 11' Tusmørket varer 44'	1.15	13.51
T.	16	Juliane	16 25	ned	2.08	14.41
F.	17	Findanus	17 50	☉ n. m. 23. 53'	2.54	15.22
L.	18	Jul. Sophie.	19 11	Concordia	3.29	16.00

8. uge. Op til Jerusalem, Luk. 18, 31 til enden.

1. række, Matth. 3, 13 til enden.

S.	19	Fastelavn	20 29	Quinquagesima. Esto mihi Ammon	4.01	16.33
M.	20	Eucharis	21 15		4.34	17.06
Ti.	21	Hvide tirsdag	23 2	Samuel	5.03	17.36
O.	22	Aske onsdag	—	Peders Stol	5.31	18.03
T.	23	Papias	0 20	Sol. op 7. 22' n. 17. 26' Tusmørket varer 43'	6.00	18.29
F.	24	Matthias	1 40	☾ fjernest Jorden	6.29	18.59
L.	25	Victorinus	3 0	☽ f. kv. 2. 52'	7.12	19.43

1. række, Matth. 4, 1—11.

9. uge. Hvem er den største? Luk. 22, 24—32.

S.	26	1. s. i fasten	4 16	Quadragesima. Invocavit	8.08	20.46
M.	27	Leander	5 20	Inger	9.30	22.30
Ti.	28	Øllegaard	6 4		11.12	23.53

Februar 1950

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

Marts 1950		O.C.N.	Tordmaaned. 31 dage	<i>Se anm. 3. s. Hølvande</i>	
O.	1 Tamperdag	ned 6 33	Albinus Sol. op 7. 4' n. 17. 41' Tusmørket varer 42'	—	12.29
T.	2 Simplicius	6 51		0.55	13.27
F.	3 Kunigunde	7 3		1.44	14.09
		op			
L.	4 Adrianus	18 3	☉ f. m. 11. 34'	2.23	14.51
10. uge. Menneskets afmagt, Jesu magt, Mark. 9, 17—29. 1. række, Matth. 15, 21—28.					
S.	2. s. i fasten	19 36	Remiscere. Theophilus	3.02	15.30
M.	6 Godfred	21 18	☾ nærmest Jorden	3.40	16.10
Ti.	7 Perpetua	22 52	Venus lyser stærkest	4.21	16.53
O.	8 Beata	—	Saturn i opp. til Solen	5.02	17.32
T.	9 40 riddere	0 33	Sol. op 6. 47' n. 17. 56'	5.42	18.10
F.	10 Ædel	2 13	Tusmørket varer 42'	6.22	18.51
L.	11 Fred. 9. fødsel	3 43	Thala ☽ s. kv. 3. 38'	7.09	19.40
11. uge. Løgnens fader, Joh. 8, 42—51. 1. række, Luk. 11. 14—28.					
S.	12 3. s. i fasten	4 51	Oculi. Gregorius	8.16	20.51
M.	13 Macedonius	5 33		9.52	22.32
Ti.	14 Entychius	5 57		11.29	23.58
O.	15 Zacharias	6 11	Sol. op 6. 29' n. 18. 10'	—	12.46
T.	16 Gudmund	6 20	Tusmørket varer 42'	1.07	13.43
F.	17 Gertrud	6 26		1.58	14.27
L.	18 Alexander	ned 18 12	☉ n. m. 16. 20'	2.36	15.04
12. uge. Jesus livets brød, Joh. 6, 35—51. 1. række, Joh. 6. 1—15.					
S.	19 Midfaste	19 28	Lætare. Joseph	3.08	15.35
M.	20 Gordius.	20 45		3.38	16.05
Ti.	21 Benedictus	22 3	Jævn døgn	4.06	16.35
O.	22 Paulus	23 23	Sol. op 6. 11' n. 18. 24'	4.35	17.01
T.	23 Fidelis	—	Tusmørket varer 42'	5.02	17.25
F.	24 Ulrica	0 43	☾ fjernest Jorden	5.30	17.50
L.	25 Mariæ bebud.	2 1	Mars i opp. til Solen	6.00	18.19
13. uge. Marias lovsang, Luk. 1, 46—56. 1. række, Luk. 1, 26—38.					
S.	26 5. s. i fasten	3 9	Judica. Gabriel	6.38	19.02
M.	27 Kastor	4 1	☽ f. kv. 21. 9'	7.39	19.59
Ti.	28 Dron. Ingrid	4 34	Eustachius	8.58	21.27
O.	29 Jonas	4 56	Sol. op 5. 52' n. 18. 38'	10.34	23.09
T.	30 Quirinus	5 9	Tusmørket varer 42'	11.57	—
F.	31 Fred. 5. fødsel	5 19	Balbina	0.22	12.59

Marts 1950

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

April 1950		O.C.N.	Faaremaaned. 30 dage	<i>Se anm. 3. s. Høje</i>	
L.	1 Hugo	ned 5 27		1.13	18.41
14. uge. Jesus salves i Bethania, Mark. 14, 3—9. 1. række, Matth. 21, 1—9.					
S.	2 Palmesøndag	18 36 ^{op}	Theodosius ☉ f. m. 21. 49' Maaneformørkelse	1.55	14.24
M.	3 Nicætas	20 16	☾ nærmest Jorden	2.35	15.04
Ti.	4 Ambrosius	21 59	Sol. op 5. 34' n. 18. 52'	3.16	15.45
O.	5 Irene.	23 45	Tusmørket varer 43'	3.57	16.28
T.	6 Skærtorsdag	—	Sixtus Neptun i opp. til Solen	4.43	17.10
F.	7 Langfredag	1 24	Egesippus	5.28	17.50
L.	8 Chr. 9. fødsel	2 44	Janus	6.11	18.33
15. uge. Kristi opstandelse, Matth. 28, 1—8. 1. række, Mark. 16, 1—7.					
S.	9 Paaskedag	3 35	Procopius ☾ s. kv. 12. 42'	7.05	19.25
M.	10 2. paaskedag	4 4	Ezechiel	8.15	20.35
Ti.	11 Leo	4 20	Venus størst vestl. elong.	9.50	22.15
O.	12 Julius	4 30	Sol. op 5. 16' n. 19. 6'	11.21	23.47
T.	13 Justinus	4 37	Tusmørket varer 45'	—	12.32
F.	14 Tiburtius	4 42		0.47	13.22
L.	15 Chr. 5. fødsel	4 46	Olympia	1.35	14.03
16. uge. Vogt mine faar, Joh. 21, 15—19. 1. række, Joh. 20, 19 til enden.					
S.	16 1. s. e. paaske	4 51 ned	Quasimodo. Mariane	2.11	14.27
M.	17 Anicetus	19 48	☉ n. m. 9. 25.	2.43	15.07
Ti.	18 Flyttedag	21 7	Eleutherius. ☾ fj. Jorden	3.12	15.36
O.	19 Daniel	22 28	Sol. op 4. 59' n. 19. 20'	3.42	16.04
T.	20 Sulpicius.	23 47	Tusmørket varer 46'	4.10	16.32
F.	21 Florentius	—		4.39	16.55
L.	22 Cajus	0 59		5.09	17.24
17. uge. Hyrden og faarene, Joh. 10, 22—30. 1. række, Joh. 10, 11—16.					
S.	23 2. s. e. paaske	1 56	Misericordia domini	5.44	17.55
M.	24 Albertus	2 35	Merkur størst østl. elong.	6.27	18.39
Ti.	25 Mark. evang.	3 0	☽ f. kv. 11. 40'	7.23	19.33
O.	26 Cletus	3 16	Sol. op 4. 42' n. 19. 34'	8.33	20.50
T.	27 Prinsesse Caro- line-Mathilde	3 27	Tusmørket varer 48' Carl. Amalie. Ananias	9.59	22.17
F.	28 Vitalis	3 35		11.19	23.38
L.	29 Peter Martyr	3 42		—	12.22
18. uge. Vejen, sandheden og livet, Joh. 14, 1—11. 1. række, Joh. 16, 16—22.					
S.	30 3. s. e. paaske	3 48	Jubilate. Severus	0.38	13.11

April 1950

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

Maj 1950		O.C.N.	Majmaaned. 31 dage	<i>Se anm. 3. s. Højbande</i>	
M.	1 Phil. og Jacob.	ned 3 55	Voldermisse	1.25	13.55
Ti.	2 Athanasius	op 21 2	☉ f. m. 6. 19' ☾ nærmest Jorden	2.09	14.39
O.	3 Korsmisse	22 49	Sol. op 4. 26' n. 19. 48'	2.53	15.23
T.	4 Florian	—	Tusmørket varer 50'	3.42	16.08
F.	5 Danm. befrielse	0 23	Gothard	4.30	16.53
L.	6 Joh. a. port.	1 28	De lyse nætter begynder	5.19	17.36
19. uge. Sandhed gør fri, Joh. 8, 28—36. 1. række, Joh. 16, 5—15.					
S.	7 4. s. e. paaske	2 6	Cantate. Flavia	6.08	18.23
M.	8 Stanislaus	2 27	☾ s. kv. 23. 32'	7.05	19.14
Ti.	9 Caspar	2 39	Sol. op 4. 12' n. 20. 2' Tusmørket varer 53'	8.12	20.17
O.	10 Gordianus	2 46		9.33	21.41
T.	11 Mamertus	2 52		10.53	23.05
F.	12 Pancratius	2 57		11.59	—
L.	13 Ingenius	3 2		0.15	12.50
20. uge. Jesu bøn for disciplene, Joh. 17, 1—11. 1. række, Joh. 16, 23—28.					
S.	14 5. s. e. paaske	3 7	Rogate. Kristian	0.58	13.30
M.	15 Sophie	3 13	☾ fjernest Jorden	1.38	14.04
Ti.	16 Sara	3 21	Sol. op 3. 59' n. 20. 15' Tusmørket varer 57'	2.13	14.36
O.	17 Bruno	ned 21 34		☉ n. m. 1. 54'	2.45
T.	18 Kr. himmelf.	22 48	Erik	3.19	15.38
F.	19 Potentiana	23 50		3.50	16.08
L.	20 Angelica	—		4.25	16.39
21. uge. At de alle maa være eet, Joh. 17, 20 til enden. 1. række, Joh. 15, 26 til enden og 16, 1—4.					
S.	21 6. s. e. paaske	0 35	Exaudi. Helene	5.00	17.10
M.	22 Castus	1 4	Sol. op 3. 47' n. 20. 26' Tusmørket varer 60'	5.38	17.43
Ti.	23 Desiderius	1 22		☽ f. kv. 22. 28'	6.21
O.	24 Esther	1 34		7.12	19.17
T.	25 Urbanus	1 43		8.14	20.19
F.	26 Beda	1 50		9.24	21.33
L.	27 Lucian	1 56		10.36	22.49
22. uge. Helligaandens komme, Joh. 14, 15—21. 1. række, Joh. 14, 23 til enden.					
S.	28 Pinsedag	2 2	Vilhelm	11.42	23.56
M.	29 2. pinsedag	2 10	Maximinus	—	12.38
Ti.	30 Vigand	2 22	☾ nærmest Jorden	0.55	13.29
O.	31 Tamperdag	op 21 47	Petronella Sol. op 3. 38' n. 20. 37' Tusmørket varer 64' ☉ f. m. 13. 43'	1.47	14.17

Maj 1950

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

Juni 1950		O.C.N.	Skærsommer. 30 dage	<i>Se anm. 3. s. Højvande</i>	
T.	1 Nikomedes	23	op 10		2.89 15.06
F.	2 Marcellinus	—			3.31 15.54
L.	3 Fred. 8. fødsel	0	1 Erasmus		4.22 16.40
23. uge. Daab i den treenige Guds navn, Matth. 28, 18 til enden.. 6. række, Joh. 3, 1—15.					
S.	4 Trinitatis	0	29 Optatus		5.13 17.26
M.	5 Grundlovsdag	0	45 Bonifacius		6.03 18.10
Ti.	6 Norbertus	0	54 Sol. op 3. 32' n. 20. 45'		6.57 18.59
O.	7 Jeremias	1	1 Tusmørket varer 67'		7.56 19.52
T.	8 Medardus	1	7 ☾ s. kv. 12. 35'		8.58 20.51
F.	9 Primus	1	11		10.06 22.03
L.	10 Onuphrius	1	16 Merkur størst vestl. elong.		11.08 23.14
24. uge. Den rige bonde, Luk. 12, 13—21. 1. række, Luk. 16, 19 til enden.					
S.	11 1. s. e. trin.	1	22 Barnabas Apostel		— 12.03
M.	12 Basilius	1	30 ☾ fjernest Jorden		0.11 12.48
Ti.	13 Cyrillus	1	40 Sol. op 3. 28' n. 20. 52'		0.58 13.27
O.	14 Rufinus	1	57 Tusmørket varer 69'		1.42 14.07
			ned		
T.	15 Valdemarsdag.	21	44 Vitus ☉ n. m. 16. 53'		2.21 14.43
F.	16 Tycho	22	34		3.01 15.19
L.	17 Botolphus	23	7		3.36 15.51
25. uge. Kristi efterfølgelse, Luk. 14, 25 til enden. 1. række, Luk. 14, 16—24.					
S.	18 2. s. e. trin.	23	28 Leontius		4.13 16.25
M.	19 Gervasius	23	42		4.51 16.59
Ti.	20 Sylverius	23	51 Sol. op 3. 28' n. 20. 55'		5.32 17.36
O.	21 Albanus	23	58 Tusmørket varer 70'		6.14 18.15
T.	22 10 000 Mart.	—	Solhverv, længste dag		7.02 19.00
F.	23 Paulinus	0	5 ☽ f. kv. 6. 12'		7.51 19.51
L.	24 St. hansdag	0	11		8.47 20.53
26. uge. Den fortabte søn, Luk. 15, 11 til enden. 1. række, Luk. 15, 1—10.					
S.	25 3. s. e. trin.	0	18 Prosper		9.53 22.06
M.	26 Pelagius	0	27		11.04 23.23
Ti.	27 7 sovere	0	41 ☾ nærmest Jorden		— 12.10
			Eleonora		
O.	28 Car. Amalie	1	5 Sol. op 3. 31' n. 20. 54'		0.34 13.10
			op		
T.	29 Petr. Paulus	21	50 Tusmørket varer 70'		1.37 14.06
F.	30 Lucina	22	28 ☉ f. m. 20. 58'		2.34 14.56

Juni 1950

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

Juli 1950

O.C.N.

Ormemaaned. 31 dage

Se anm. 3.s.
Højvande

L.	1	Theobaldus	op 22 48		3.26	15.44
----	---	------------	-------------	--	------	-------

27. uge. **Elsk eders fjender, Matth. 5, 43 til enden.**

1. række, Luk. 6, 36—42.

S.	2	4. s. e. trin.	23 1	Mariæ besøg	4.16	16.30
M.	3	Cornelius	23 9		2.05	17.12
Ti.	4	Ulricus.	23 15	Sol. op 3.36' n. 20.52'	5.52	17.55
O.	5	Anshelmus	23 20	Tusmørket varer 67'	6.39	18.36
T.	6	Dion	23 25	Solen fjernest Jorden	7.15	19.17
F.	7	Lovise Augusta	23 30	Villebaldus ☿ s. kv. 3.53'	8.10	20.00
L.	8	Kjeld	23 37		8.59	20.52

28. uge. **Peters bekendelse, Matth. 16, 13—26.**

1. række, Luk. 5, 1—11.

S.	9	5. s. e. trin.	23 47	Sostrata ☿ fjern. Jorden	9.57	21.58
M.	10	Vilh. Carol.	—	Knud konge	11.00	23.11
Ti.	11	Josva	0 1		11.59	—
O.	12	Henrik	0 29	Sol. op 3.44' n. 20.45'	0.19	12.53
T.	13	Margarethe	1 0	Tusmørket varer 64'	1.13	13.42
F.	14	Bonaventura	1 55		2.01	14.24
L.	15	Apost. del.	21 34	☉ n. m. 6.5'	2.43	15.01

29. uge. **Den rige yngling, Matth. 19, 16—26.**

1. række, Matth. 5, 20—26.

S.	16	6. s. e. trin.	21 50	Susanne	3.21	15.36
M.	17	Alexius	22 0		4.00	16.00
Ti.	18	Arnolphus	22 8		4.40	16.47
O.	19	Justa	22 14	Sol. op 3.54 n. 20.37'	5.19	17.24
T.	20	Elias	22 20	Tusmørket varer 61'	6.00	18.02
F.	21	Evenus	22 26		6.40	18.39
L.	22	Maria Magd.	22 34	♃ f. kv. 11.50'	7.22	19.23

30. uge. **Bekendelse uden frygt, Matth. 10, 24—31.**

1. række, Mark. 8, 1—9.

S.	23	7. s. e. trin.	22 44	Apollinaris.	8.10	20.17
M.	24	Christina	23 4	Hundredagene begynder	9.12	21.32
Ti.	25	Jacobus	23 38	☿ nærmest Jorden	10.30	23.03
O.	26	Anna	—	Sol. op 4.6' n. 20.26'	11.51	—
T.	27	Prins Knud	0 36	Tusmørket varer 57'	0.26	13.00
F.	28	Aurelius	2 0	Martha	1.33	14.00
L.	29	Oluf	21 7	op ☺ f. m. 5.17'	2.32	14.53

31. uge. **At høre og gøre derefter, Matth. 7, 22**

til enden. 1. række, Matth. 7, 15—21.

S.	30	8. s. e. trin.	21 17	Abdon	3.20	15.35
M.	31	Germanus	21 23		4.06	16.14

Juli 1950

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

August 1950		O. C. N	Høstmaaned. 31 dage	Se anm. 3.s Hølpande	
		op			
Ti.	1 Peders fængsel	21	28	Sol. op 4. 18' n. 20. 13'	4.48 16.52
O.	2 Hannibal	21	34	Tusmørket varer 54'	5.29 17.30
T.	3 Nikodemus	21	39		6.07 18.04
F.	4 Dominicus	21	46		6.43 18.37
L.	5 Osvaldus	21	53	☾ s. kv. 20. 56'	7.16 19.11
32. uge. At vente paa Herren, Luk. 12, 32—48.					
1. række, Luk. 16, 1—9.					
S.	6 9. s. e. trin.	22	5	Kristi forklar.	7.50 19.52
M.	7 Donatus	22	24	☾ fjernest Jorden	8.40 20.48
Ti.	8 Ruth	22	54	De lyse nætter ender	9.43 22.09
O.	9 Romanus	23	41	Sol. op 4. 31' n. 19. 58'	11.06 23.39
T.	10 Laurentius			Tusmørket varer 51'	— 12.19
F.	11 Herman	0	48		0.47 13.17
L.	12 Clara	2	11		1.40 14.04
33. uge. Dom over denne slægt, Matth. 11, 16—24.					
1. række, Luk. 19, 41 til enden.					
		ned			
S.	13 10. s. e. trin.	20	8	Hippolytus	2.24 14.40
M.	14 Eusebius	20	17	☉ n. m. 17. 48'	3.00 15.14
Ti.	15 Mariæ himmel	20	23	Sol. op 4. 44' n. 19. 42'	3.38 15.50
O.	16 Rochus	20	29		Tusmørket varer 48'
T.	17 Anastatius	20	35		4.56 17.03
F.	18 Agapetus	20	43		5.36 17.40
L.	19 Sebaldus	20	53		6.13 18.18
34. uge. Jesus og synderinden, Luk. 7, 36 til enden.					
1. række, Luk. 18, 9—14.					
S.	20 11. s. e. trin.	21	8	Bernhard ☽ f. kv. 16. 35'	6.51 18.59
M.	21 Salomon	21	35	☾ nærmest Jorden	
Ti.	22 Symphoriran	22	23	Merkur størst østl. elong.	7.36 19.53
O.	23 Zachæus	23	37	Sol. op 4. 58' n. 19. 28'	8.39 21.14
				Tusmørket varer 46'	10.06 22.55
				Hundredagene ender	
T.	24 Soph. Fred.			Bartholomæus	11.38 —
F.	25 Ludvig	1	7		0.21 12.52
L.	26 Irenæus	2	45	Jupiter i opp. til Solen	1.28 13.51
35. uge. Bespottelse imod aanden, Matth. 12, 31—42.					
1. række, Mark. 7, 31 til enden.					
		op			
S.	27 12. s. e. trin.	19	32	Gebhardus ☺ f. m. 15. 51'	2.24 14.38
M.	28 Lovise	19	38	Augustinus	3.08 15.18
Ti.	29 Joh. halsh.	19	43	Sol. op 5. 11' n. 19. 8'	3.46 15.52
O.	30 Benjamin	19	48		Tusmørket varer 45'
T.	31 Bertha	19	53		4.55 16.50

August 1950

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

September 1950 O.C.N. Fiskemaaned. 30 dage Se anm. 3.s.
Hølpande

		op		
F.	1 Ægidius	20	1	5.28 17.26
L.	2 Elisa	20	10	5.56 17.54

36. uge. Den er størst, som tjener, Matth. 20, 20—28.
1. række, Luk. 10, 23—37.

S.	3 13. s. e. trin.	20	26	Seraphia ☾ fjernest Jorden	6.22 18.23
M.	4 Jul. Maria	20	50	Theodosia ☾ s. kv. 14. 53'	6.52 19.05
Tl.	5 Regina	21	29	Sol. op 5. 25' n. 18. 50' Tusmørket varer 44'	7.34 19.59
O.	6 Magnus	22	28		8.34 21.16
T.	7 Louise.	23	44	Robert	10.00 22.55
F.	8 Mariæ fødsel	—	—		11.37 —
L.	9 Gorgonius	1	11		0.17 12.46

37. uge. Den syge ved Bethesda dam, Joh. 5, 1—15.
1. række, Luk. 17, 11—19.

S.	10 14. s. e. trin.	2	42	Burchardt	1.13 13.34
M.	11 Hillebert	4	13		1.56 14.10
			ned		
Tl.	12 Guido	18	39	☉ n. m. 4. 29'	2.34 14.43
O.	13 Cyprianus	18	45	Sol. op 5. 38' n. 18. 32'	3.08 15.19
T.	14 † ophøjelse	18	52	Tusmørket varer 43'	3.46 15.58
F.	15 Eskild	19	1	☾ nærmest Jorden	4.28 16.37
L.	16 Euphemia	19	14		5.07 17.17

38. uge. Eet er fornødent, Luk. 10, 38 til enden.
1. række, Matth. 6, 24 til enden.

S.	17 15. s. e. trin.	19	37	Lambertus	5.45 17.58
M.	18 Chr. 8. fødsel	20	18	Titus ☽ f. kv. 21. 54'	6.24 18.42
Tl.	19 Constantia	21	23	Tobias	7.11 19.41
O.	20 Tamperdag	22	50	Sol. op 5. 52' n. 18. 14'	8.15 21.08
T.	21 Matthæus	—	—	Tusmørket varer 42'	9.50 22.51
F.	22 Mauritius	0	24		11.29 —
L.	23 Linus	1	57	Jævndøgn	0.15 12.42

39. uge. Lazarus' opvækkelse, Joh. 11, 19—45.
1. række, Luk. 7, 11—17.

S.	24 16. s. e. trin.	3	25	Tecla	1.18 13.35
M.	25 Cleophas	4	48		2.05 14.18
Tl.	26 Chr. 10. fødsel	6	8	Adolph ☺ f. m. 5. 21'	2.45 14.52
			op	Maaneformørkelse	
O.	27 Cosmos	18	9	Sol. op 6. 5' n. 17. 56'	3.18 15.23
T.	28 Venceslaus	18	9	Tusmørket varer 42'	3.49 15.52
F.	29 St. Michael	18	18		4.20 16.21
L.	30 Hieronymus	18	31		4.46 16.51

September 1950

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

Oktober 1950

O.C.N.

Sædemaaned. 31 dage

Se anm. 3s.
Hølvande

40. uge. Jesus som gæst hos tolderen Levi, Mark. 2, 14—22.

1. række, Luk. 14, 1—11.

		op						
S.	1	17	s. e. trin.	18	51	Remigius	5.13	17.22
M.	2	Ditlev		19	23	☾ fjernest Jorden	5.41	17.52
TI.	3	Mette		20	13	Merkur st. vestl. elong.	6.08	18.31
						Sol. op 6. 19' n. 17. 37'		
O.	4	Franciscus		21	21	Tusmørket varer 42'	6.47	19.25
T.	5	Placidus		22	43	☽ s. kv. 8. 53'	7.38	20.39
F.	6	Fred. 7. fødsel		—	—	Broderus	9.03	22.11
L.	7	Amalia		0	11		10.41	23.35

41. uge. Det sande vintræ, Joh. 15, 1—11. 1. række, Matth. 22, 34 til enden.

S.	8	18. s. e. trin.		1	41	Ingeborg	11.57	—
M.	9	Dionysius		3	11		0.34	12.52
TI.	10	Gereon		4	43		1.18	13.33
						Sol. op 6. 33' n. 17. 19'		
O.	11	Fred. 4. fødsel	ned	17	0	Tusmørket varer 42'	1.58	14.10
						☉ n. m. 14. 33'		
T.	12	Pr. Frederik.		17	8	Maximilian	2.35	14.48
F.	13	Angelus		17	20	☾ nærmest Jorden	3.17	15.30
L.	14	Calixtus		17	40		3.57	16.14

42. uge. De første disciple, Joh. 1, 35 til enden.

1. række, Matth. 9, 1—8.

S.	15	19. s. e. trin.		18	14	Hedevig	4.38	10.58
M.	16	Gallus		19	13		5.21	17.43
TI.	17	Flyttedag		20	36	Florentinus	6.05	18.36
						Sol. op 6. 47' n. 17. 2'		
O.	18	Lukas evang.		22	9	Tusmørket varer 42'	6.56	19.41
T.	19	Balthasar		23	42	☽ f. kv. 5. 18'	8.00	21.08
F.	20	Felicianus		—	—		9.34	22.43
L.	21	1000 jomfruer		1	10		11.09	23.59

43. uge. De utro vingaardsmænd, Matth. 21, 28—44.

1. række, Matth. 22, 1—14.

S.	22	20. s. e. trin.		2	34	Cordula	—	12.19
M.	23	Søren		3	54		0.56	13.09
TI.	24	De forenede nationers dag		5	12	Proclus	1.39	13.51
						op		
O.	25	Crispinus		16	19	Sol. op 7. 2' n. 16. 45'	2.15	14.22
T.	26	Amandus		16	27	Tusmørket varer 43'	2.46	14.53
F.	27	Sem		16	39	☉ f. m. 21. 46'	3.16	15.24
L.	28	Caroline		16	56	Mar. Soph. Frederikke.	3.45	15.54
						☾ fjernest Jorden		

44. uge. Markerne er hvide til høst, Joh. 4, 34—42.

1. række, Joh. 4, 46—53.

S.	29	21. s. e. trin.		17	29	Narcissus	4.14	16.24
M.	30	Louise Charl.		18	6	Absalon	4.40	16.54
TI.	31	Louise.		19	7	Reform. beg.	5.07	17.31

Oktober 1950

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31

Lundag, den første Høstfest, indtog
L. ha. 100 sønder, 100 sønder, 100 sønder, 100 sønder.
L. ha. 100 sønder, 100 sønder, 100 sønder, 100 sønder.

November 1950		O.C.N.	Slagtemaaned. 30 dage	Se anm. 3.s. Hølvande
O.	1 Alle helgen	op 20 22	Sol. op 7. 16' n. 16. 29'	5.39 18.12
T.	2 Alle sjæle	21 46	Tusmørket varer 45'	6.19 19.02
F.	3 Hubertus	23 12	☾ s. kv. 2. 0'	7.13 20.04
L.	4 Otto	—		8.21 21.25

45. uge. Jordens salt og verdens lys, Matth. 5, 13—16.

1. række, Matth. 5, 1—12.

S.	5 22. s. e. trin.	0 40	Malachias	9.45 22.49
M.	6 Leonhardus	2 8		11.04 23.47
Ti.	7 Engelbrecht	3 39		— 12.03
O.	8 Claudius	5 14	Sol. op 7. 31' n. 16. 15'	0.38 12.58
T.	9 Theodor	6 55	Tusmørket varer 46'	1.22 13.37
F.	10 Luther	ned 15 41	☉ n. m. 0. 25'	2.05 14.24
L.	11 Morten Bisp	16 8	☾ nærmest Jorden	2.49 15.09

46. uge. Enkens skærv, Mark. 12, 41 til enden.

1. række, Matth. 22, 15—22.

S.	12 23. s. e. trin.	16 57	Torkild	3.34 15.57
M.	13 Arcadius	18 15		4.18 16.48
Ti.	14 Frederik	19 49		5.06 17.37
O.	15 Leopold	21 25	Sol. op 7. 46' n. 16. 2'	5.54 18.34
T.	16 Othenius	22 56	Tusmørket varer 47'	6.44 19.36
F.	17 Anianus	—	☽ f. kv. 16. 6'	7.46 20.54
L.	18 Hesychius	0 22		9.03 22.15

47. uge. Fra døden til livet, Joh. 5, 17—29.

1. række, Matth. 9, 18—26.

S.	19 24. s. e. trin.	1 42	Elisabeth	10.30 23.25
M.	20 Volkmarus	3 0		11.41 —
Ti.	21 Mariæ ofring	4 18	Cecilia	0.17 12.32
O.	22 Fred. Ferdin.	5 36	Sol. op 8. 0' n. 15. 51'	1.02 13.13
T.	23 Clemens	6 56	Tusmørket varer 49'	1.40 13.52
F.	24 Chrysogonus	op 15 2	☺ f. m. 16. 14'	2.14 14.26
L.	25 Catharina	15 26	☾ fjernest Jorden	2.46 14.58

48. uge. Naar kommer Guds rige? Luk. 17, 20—33.

1. række, Matth. 24, 15—28.

S.	26 25. s. e. trin.	16 4	Conradus	3.18 15.33
M.	27 Facundus	16 59		3.49 16.06
Ti.	28 Soph. Magd.	18 10		4.18 16.42
O.	29 Saturninus	19 31	Sol. op 8. 13' n. 15. 42'	4.48 17.18
T.	30 Chr. 6. fødsel	20 55	Tusmørket varer 50'	5.22 17.59
			Andreas	

November 1950

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

December 1950		O.C.N.	Kristmaaned. 31 dage	<i>Se anm. 3 s. Hølvande</i>	
F.	1 Arnold	op 22 19			6.01 18.46
L.	2 Bibiana	23 44	☾ s. kv. 17. 22'		6.47 19.38
49. uge. Jesu indtog i Jerusalem, Matth. 21, 1—9. 2. række, Luk. 4, 16—30.					
S.	3 1. s. i advent	—	Svend		7.43 20.39
M.	4 Charl. Fred.	1 10	Barbara		8.47 21.48
Ti.	5 Sabina	2 39	Sol. op 8. 24' n. 15. 36' Tusmørket varer 52'		10.02 22.58
O.	6 Nikolaus	4 14			11.14 23.57
T.	7 Agathon	5 55			— 12.16
F.	8 Mariæ undf.	7 42			0.50 13.14
L.	9 Rudolph	ned 14 40	☽ n. m. 10. 28' ☾ nærmest Jorden		1.42 11.06
50. uge. Naar menneskesønnen kommer, Luk. 21, 25—36. 2. række, Matth. 25, 1—13.					
S.	10 2. s. i advent	15 45	Judith		2.30 14.56
M.	11 Damasus	17 16			3.18 15.47
Ti.	12 Epimachus	18 58	Sol. op 8. 33' n. 15. 34' Tusmørket varer 53'		4.08 16.40
O.	13 Lucia	20 34			4.55 17.32
T.	14 Crispus	22 4			5.44 18.27
F.	15 Nikatius	23 28	Merkur størst østl. elong.		6.33 19.23
L.	16 Lazarus	—	☽ f. kv. 6. 56'		7.22 20.19
51. uge. Johannes Døber i fængsel, Matth. 11, 2—10. 2. række, Luk. 1, 67 til enden.					
S.	17 3. s. i advent	0 48	Albina		8.19 21.24
M.	18 Lovise	2 6			9.26 22.30
Ti.	19 Nemesius	3 24	Abraham		10.40 23.29
O.	20 Tamperdag	4 43	Sol. op 8. 39' n. 15. 35'		11.45 —
T.	21 Thomas	6 4	Tusmørket varer 53'		0.20 12.36
F.	22 Japetus	7 22	☾ fjernest Jorden		1.04 13.23
L.	23 Torlacus	8 33	Solhverv, korteste dag		1.45 14.03
52. uge. Johannes' vidnesbyrd, Joh. 1, 19—28. 2. række, Joh. 3, 25 til enden.					
S.	24 4. s. i advent	op 14 49	Dr. Alexandrine. Adam		2.24 14.42
M.	25 Juledag	16 0	☽ f. m. 11. 23'		3.00 15.21
Ti.	26 St. Stephan	17 19	Sol. op 8. 42' n. 15. 39' Tusmørket varer 53'		3.33 15.56
O.	27 Johs. evang.	18 43			4.04 16.31
T.	28 Børnedag	20 7			4.37 17.08
F.	29 Noah	21 30	Uranus i opp. til solen		5.13 17.47
L.	30 David	22 54			5.46 18.28
53. uge. Simeon og Anna, Luk. 2, 33—40. 2. række, Luk. 2, 25—32.					
S.	31 S. im. j. og n.	—	Sylvester		6.27 19.07

December 1950

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

Det danske kongehus.

Kong **Frederik IX**, født 11. marts 1899, formælet 24. maj 1935 med dronning **Ingrid Victoria Sofia Louise Margareta**, prinsesse af Sverige, født 28. marts 1910.

Døtre: 1) **Margrethe Alexandrine Thorhildur Ingrid**, født 16. april 1940. 2) **Benedikte Astrid Ingeborg Ingrid**, født 29. april 1944. 3) **Anne-Marie Dagmar Ingrid**, født 30. aug. 1946.

Brøder: Tronfølgeren, prins **Knud Christian Frederik Michael**, født 27. juli 1900, formælet 8. septbr. 1933 med **Caroline-Mathilde Louise Dagmar Christiane Maud Augusta Ingeborg Thyra Adelheid** (se nedenfor). Børn: a) **Elisabeth Caroline-Mathilde Alexandrine Helena Olga Thyra Feodora Estrid Margarethe Désirée**, født 8. maj 1935. b) **Ingolf Christian Frederik Knud Harald Gorm Gustav Viggo Valdemar Aage**, født 17. februar 1940. c) **Christian Frederik Franz Knud Harald Carl Oluf Gustav Georg Erik**, født 22. oktober 1942.

Kongens moder: Dronning **Alexandrine Auguste**, hertuginde af Mecklenburg-Schwerin, født 24. decbr. 1879, formælet 26. april 1898 i Cannes med kong **Christian X**, født 26. septbr. 1870, død 20. april 1947.

Faders søskende: 1) **Haakon VII**, Norges konge (Christian Frederik Carl Georg Valdemar Axel), født 3. aug. 1872, formælet 22. juli 1896 med **Maud Charlotte Marie Victoria**, datter af kong Edward VII af England, født 26. nov. 1869, død 20. nov. 1938. 2) **Harald Christian Frederik**, født 8. okt. 1876, død 30. marts 1949, formælet 28. april 1909 med **Helena Adelheid Viktoria Marie**, prinsesse af Slesvig-Holsten-Sønderborg-Lyksborg, født 1. juni 1888. Børn: a) **Feodora Louise Caroline-Mathilde Victoria Alexandra Frederikke Johanne**, født 3. juli 1910, formælet 9. septbr. 1937 med **Christian Nikolaus Wilhelm Friedrich Albert Ernst Stephan**, prins af Schaumburg-Lippe, født 20. febr. 1898. b) **Caroline-Mathilde Louise Dagmar Christiane Maud Augusta Ingeborg Thyra Adelheid**, født 27. april 1912, formælet 8. sept. 1933 (se ovenfor). c) **Alexandrine-Louise Caroline-Mathilde Dagmar**, født 12. dec. 1914, formælet 22. jan. 1937 med greve **Luitpold Alfred Friedrich Karl** til Castell-Castell, født 14. nov. 1904, død 6. nov. 1941. d) **Gorm Christian Frederik Hans Harald**, f. 24. febr. 1919. 3) **Ingeborg Charlotte Caroline Frederikke Louise**, f. 2. aug. 1878, formælet 27. aug. 1897 m. Oskar **Carl Vilhelm**, prins af Sverige, hertug af Vestgötland, f. 27. febr. 1861, 4) **Dagmar Louise Elisabeth**, f. 23. maj 1890, formælet 23. nov. 1922 med hofjægermester **Jørgen Carl Gustav Castenskiold** til Kongstedlund, født 30. novbr. 1893.

Farfaders broderbørn: a) **Aage** (se nedenfor). b) **Axel Christian Georg**, født 12. aug. 1888, formælet 22. maj 1919 med **Margaretha Sofia Lovisa Ingeborg**, prinsesse af Sverige, født 25. juni 1899. Sønner: **Georg Valdemar Carl Axel**, født 16. april 1920, og **Flemming Valdemar Carl Axel**, født 9. marts 1922. c) **Erik** (se nedenfor), d) **Viggo** (se nedenfor). e) **Margrethe Francoise Louise Marie Helene**, født 17. sept. 1895, formælet 9. juni 1921 med **René Charles Marie Joseph**, prins af Bourbon-Parma, født 17. oktbr. 1894.

Aage Christian Alexander Robert, født 10. juni 1887, prins, greve af Rosenborg, død 29. febr. 1940, formælet 17. jan. 1914 med grev **Calvi di Bergolos** datter **Mathilde Emilie Francisca Maria**, prinsesse Aage, grevinde af Rosenborg, født 17. sept. 1885. **Erik Frederik Christian Alexander**, født 8. novbr. 1890, prins, greve af Rosenborg, formælet 11. febr. 1924 med mr. **Fred. Booths** datter **Lois Frances**, født 2. aug. 1897, død 26. febr. 1941, ægteskabet opløst 12. febr. 1937. **Viggo Christian Adolph Georg**, født 25. dec. 1893. Prins, greve af Rosenborg, formælet 10. juni 1924 med dr. med. **James O. Greens** datter **Eleanor Margaret**, prinsesse **Viggo**, grevinde af Rosenborg, født 5. nov. 1895.

HAVETS GAVE.

Af Knud Andersen.

Til Scillyøerne kommer alting fra havet.

Som dønninger fra evighedens hav ruller en rigdom af underdejlige solskinsdage og tavse stjernenætter ind over de lave klippeøer, hvor roserne blomstrer i februar.

Tætte taagebanker kommer drivende fra det raa Atlanterhav, lægger en mur af mystik om øerne, om hvert hus og hvert menneske, saa det opgiver at stirre ud i den graa ørken og søger ind i sit sinds egne for at glemme sin magtesløshed.

Urolige byger sejler ind fra oceanet, lys og skygge strømmer ind over sagnenes og de vilde sanges øer, vel-signer dem med floder af farver og aabner de gæstfrie folks væsen for vejrets voldsomme vekslen og livets hastige overgang fra spøg til alvor.

Lave lufttryk hvirvler ind fra Nordatlanten — vilde, vejrende stormhunde rejser søen, havet banker paa, husene ryster, luften saltes af havets fraade, og fiskernes fartøjer bjerges ind paa beskyttede steder eller hales paa land. — Kun kystvagten strider sig gennem vejret og stirrer ud i mulmet over den buldrende oceanbrænding. —

Her er kun faa træer, stormene gør dem lavstammede og knudrede, bygningstømmer er en kostbar vare, i de fleste huses bjælkeværk findes minder om dækklaster fra Skandinavien, Canada eller Mexicobugten og vraggoods fra skibe, der fortsat af strøm under taage eller tvunget i land af storm, endte rejsen i bugternes fraadende gab mellem klippernes savtakke tænder.

Før motorens dage regnede man med, at ni tiendedele af besætningerne blev derude. — Sjældent kom nogen le-

vende fra et forlis med paalandsstorm; men det hændte. Fra en norsk bark frelstes een mand, og fra damperen „Louisiana“ med fire og tres sjæle om bord bjergedes to.

— — —

I den nordvestlige udkant af gamle Grimsby — en flække med en snes hytter paa Trescos nordkyst — laa et solidt kampestenshus med den ene skulder mod vest og taget forankret med rustne staaltrosser og kæder. Under huset var en kælder, som i gamle dage havde rummet mange hundrede ankre fransk brændevin og snesevis af kasser med tobak og silketøj, for de fleste af mændene her var dengang fødte smuglere, og den embedsmand, som lukkede øjnene og aabnede haanden i tillid til, at England formaaede at herske over havene uden større afgifter fra Scillyøerne, kunde som regel trække sig tilbage efter faa aars tjeneste.

Ingen kunde bedre fortælle om alt det end de gamle folk, der ejede huset. Han havde været en af sin tids mest toldkrydser- og dødsforagtende smuglere, og hans kone havde efter bedste evne staaet ham bi i land. Naar de nu ikke var særlig velstaaende, var det, fordi de havde sat deres penge i et stort fartøj til en søn, som i mange aar for paa dybt vand. Den unge skipper havde haft sin kone med, og deres datter, Helen, blev født om bord paa en rejse fra Australien til Californien.

Da Helen var fjorten aar, blev forældrene revet bort af kolera i Rangoon, to maaneder efter drev skibet i land for en tyfon over Philippinerne, og først et par aar senere naaede Helen hjem til bedsteforældrene, et barn af hav og vejr, en seksten aars langfarer, der havde set mere af verdens have og havnebyer end de fleste opdagelsesrejsende.

Efter den katastrofale strømkæntring, skæbnen havde

udsat hende for, prøvede bedsteforældrene at give hendes tørstende langfartssjæl den næring, de kunde. Bedstefaderen var en stor fortæller og spasmager, og bedstemoderen indviede hende paa nænsom maade i det daglige livs mysterier. Alligevel blev Helen aldrig rigtig hjemme her. Hun var havets gave, men ogsaa dets gaade.

I begyndelsen saa det ud, som om længslen efter sølivet vilde tage magten fra hende; men hun kæmpede tappert imod, viste et glad ansigt og lod sin muntre stemme lyde, saa ingen kunde vide, at der bag smilene laa et dyb af savn, og naar øjnene straaledede som havfladen en solskinsdag, kunde ingen se, at der var tusinde favne til bunden af det blik. En underlig pige var hun, der sjældent tog del i de unges leg, ingen fik lov at gaa ensomme ture med hende, og ingen opnaede at smage hendes læbers sødme. Hun sluttede sig mest til gamle folk, som var taknemmelige for hendes raske hænder og venlige smil.

„Det er al ære værd, at saadan en pige tager sig af sine bedsteforældre; men hvorfor spilder hun sin tid med at passe faar og rode i haven“, sagde folk. „Hun er et godt hoved og kunde let faa plads i en bank, ja, hun kunde saamænd gifte sig med en præst, hvis hun vilde“.

— — —

„Det blæser en storm som ved Hornet“, sagde Helen, da hun kom hjem en aften i januar. „Hvor mon alle mine gamle skibskammerater er i nat!“

Bedstemoderen rystede paa hovedet, og bedstefaderen sagde lidt ærgerligt: „Du snakker altid om hornet og halen og skipperens høje hat. — Nu er du en voksen dame paa to og tyve og kan ikke blive ved at lege sømand. — Glem hellere alt det og tænk paa at gøre en mand lykkelig. En dag kradser vi to gamle smuglere af og maa ligge i gra-

ven og surmule til hinanden uden at vide, hvordan det er gaaet dig.“

Helen tog bedstefaderen om halsen. „I skal saamænd ikke spekulere paa min fremtid, en sømand er aldrig raadvild, kan man ikke faa hyre med et skib, tager man en damper. I skal bare være ved godt mod; blæser det haardere, saa kald kun paa mig. — Jeg har lige været ude for at se til faarene; hele flokken kryber sammen i læ af kong Charles' borg. Sikken et vejr. Jeg fulgte stien langs kysten, brændingen staar som skyer over Shipman Head, kedlen koger over alle bredder, og søen vælter helt ind i Pipers hule. Jorden ryster derude, og det regner, saa man ikke kan se lynene fra Rundøen. Paa hjemvejen mødte jeg Williams. Han raabte: — Jeg gad nok vide, om havet skulde have noget til os i nat. — Han er altid paa lur efter noget. Pu-ha. Jeg hader begærlighed“.

„Havet har givet meget godt“, mumlede bedstefaderen.
„Hvad var vi uden det?“

„Jeg synes bare, vi kan nøjes med fiskene. Vi klarer os nok uden røvet gods. Alt det, havet kaster ind til os, har det røvet fra andre; jeg vil aldrig række en finger ud efter det, der driver ind“.

„Der kan du selv se, dit rare hav er ikke saa ærligt, som du bilder dig ind.“ Den gamle lo; men Helen blev ham ikke svar skyldig.

„Havet er vidunderligt, paa de tusinde favne er det ærligt, under land bliver det fortunlet og desperat, fordi det standses“. Fra dybet af det langfartssind, havet havde givet hende, tænkte hun: — Naar det ikke kan lege, maa det kæmpe, og kan det ikke synge, maa det brøle. —

Under samtalen havde hun taget olietøjet og søstøvlerne af og var begyndt at lave te. Efter maaltidet læste hun

højt for de gamle, mens vinden peb om huset og hylede i skorsten og sprækker og for jamrende videre paa sin uendelige rejse. Engang imellem, naar en særlig voldsom krydsbrænding eksploderede mod kysten, lød et dumpt drøn. Da saa de gamle op og lyttede.

„Musikken spiller derude i nat“, mumlede bedstefaderen og skovlede flere kul paa ilden. „Den, som traadte dansen, til han blev gammel, og slap fra det med livet, er glad for at varme bænken ved kaminen.“

Ud paa aftenen sagde den gamle kone til Helen: „Du skulde gaa tidligt til ro, min pige. Det er ikke et vejr at sidde oppe i“; men Helen smilte og rystede paa hovedet. „Jeg bliver her og læser lidt endnu. Inde hos mig selv har jeg en fornemmelse af, at taget er ved at ryge af huset. Sov I bare. Jeg skal nok slukke lampen.“

Det gjorde hun henimod midnat; men hun gik ikke i seng. Hun tog sit olietøj paa og gik langs kysten i vinter-natten. Hun smilte hemmelighedsfuldt, gennem vejret hørte hun alle de elskede toner, alle de trofaste stemmer. Faderens smeldende kommando under manøvrer, søfolkenes rungende opsange ved fald og ankerspil, negrenes monotone arbejdssange i Mosambique, sydhavsfiskerens fuldtonende morgensang, naar han styrede sin kano ud over lagunen, sin egen mors sagte nynnen om aftenen under den slingrende kahytslampe, naar Helen laa i sin hængesøjle.

Nu var hun en fremmed fange i Scillyøernes lille verden. Kun i sine egne tankers verden var hun hjemme blandt stemninger fra uendelige have, skønne ankerpladser og havnebyer. — Jeg elsker dig, hav — tænkte hun fra dybet af det sind, ingen havde loddet. — Jeg elsker alt, hvad du har givet mig. Det røvede du ikke fra nogen. —

Omsider gik hun hjem og i seng med en stormflod af tanker og hjemve, for det var en vild og sort atlantehavsnat.

— — —

Udenfor den lille by Baltana paa den aragoniske slette ved Pyrenæernes fod boede Manuel, der som barn havde mistet sine forældre og siden klaret sig, som han kunde bedst. Læse kunde han ikke; men han var en opvakt fyr og en dygtig arbejder — næsten en slider efter spansk maalestok — og tilbad med brændende kærlighed en velstaaende mands eneste datter, som han ikke maatte faa, skønt han var fem og tyve aar og godt kunde forsørge en kone; men Annas forældre syntes ikke, han var fin nok. Der manglede dog ikke saa meget.

Selvfølgelig mødtes de unge alligevel, og en sen eftermiddag, da de sad tæt sammenslynget under et figentræ ved Cincaflodens bred, sprang Manuel op, slog sig paa sit nøgne bryst og pegede mod vest, hvor solen tændte skyernes borge i brand og bød det spanske efteraar farvel mellem ruiner, der røg af farver.

„Jeg rejser“, sagde han højtideligt, „Boltana er fattig; men ude i den store verden er der rigdom, den vil jeg bringe dig. Vent paa mig, Anna, og vær tro til døden. Naar jeg kommer tilbage, køber vi jord, gifter os paa trods af alt og lever sammen, til vore livslys slukkes. — Hver aften vil solen gaa langsomt ned over vor lykke, og næste morgen vil den skynde sig op for at se den. — Jeg sværger ved madonnas blødende hjerte, at jeg vil tænke paa dig, elske dig og drømme om dig dag og nat, til vi ses. Min længsel vil strømme mod dig, som Cinca strømmer mod havet, for min kærlighed er urokkelig som bjergene. — I nat tager jeg en af baadene og farer ned ad floden. Vore

forfædre har fundet lykken paa lange rejser. Det vil jeg ogsaa, til jeg finder den bedste, der venter mig i dine dejlige arme“.

Hun kastede sig i hans favn. „Jeg vil aldrig, aldrig glemme dig“, hulkede hun, før de skiltes med nye løfter om troskab, selv om de først skulde mødes i paradys.

„Glem nu ikke at komme tilbage!“ raabte hun gennem mørket.

„Jeg kommer, død eller levende!“ svarede han. „Stol paa mig!“

Samme nat stjal han en ussel baad og gled ned ad floden; nogle dage efter gik han i land i Mora, lod baaden drive og fulgte nordsiden af den lille bjergkæde, til han naaede Tarragona. Bestandig saa han Anna for sig, skønt meget andet fristede ham, og selv da han som kulleemper i „S/S Andaluca“ for første gang stod i et skibs sorte bunkers, hvor mørket flossedes af skæret fra en flagermuslampe, saa han sin elskede for sig og gik til arbejdet med godt mod.

Damperen skulde losse i Liverpool, og da de kom udenfor Middelhavet og rullede nordpaa i raat og koldt vejr, slog Manuel sig ikke længer med stolthed paa sit bryst, men fortrød bittert, at han havde forladt Boltana. Han havde faaet nok af den store verden, især af dens hav, for han hadede at skovle kul og kunde slet ikke finde sig til rette.

Liverpool saa han kun lidt af, de korte dage gik med arbejde, og om aftenen vandrede han rastløs omkring i gaderne ved havnen og tænkte paa Anna uden at bryde sig noget videre om de beundrende blikke, der kalder paa en velvoksen ung spaniol med sort haar og længselsfulde, mørke øjne.

Havde han ikke været saa utryg ved den stærke trafik og det fremmede sprog, havde han forladt skibet allerede her; men fortvivlelsens mod fik ham til at trodse angsten for havet og blive om bord, hvor hans modersmaal blev talt, om end med en anden dialekt, og skønt folkene var af en anden karakter end bønderne i hans hjemstavn. Han kom nu til at forlade skibet før og paa en anden maade, end han havde ventet, og desuden paa et sted, han frygtede mere end Liverpool. — I en sort og vild Atlanterhavsnat tog kaptajnen i regntykningen fejl af taagesignalet fra Rundøen og løb „Andalucia“ op paa det skær, der kaldtes „Den kogende kedel“. Skibet stod der kun et par minutter, før en bjerghøj sø sprængte dets køl, kastede det over paa siden og lod Trescos klipper om at gnave rovet i stumper og stykker. —

Efter alt, hvad der er oplyst om forliset, maa det anses for givet, at ikke een eneste havde observeret damperen. Man skønnede, at ulykken havde fundet sted om morgenen ved firetiden, da strømmen skiftede, for en stor del vraggoods drev ind paa Skt. Helens og den vrimmel af øer og skær, der ligger i farvandet mellem Tresco og Skt. Martins. Der var forøvrigt ikke meget af værdi, for ladingen var maskingods, der sank paa stedet. Søgningen efter mulige overlevende indskrænkede sig da ogsaa til øerne nordost for „Den kogende kedel“, og da folk den følgende morgen saa, at kun masterne ragede op over havet, bøjede de hovederne og gik tavse hjem gennem stormen — primitive, haardføre, lette til spøg og lette til alvor.

„Her er ingenting“, sagde de, og dog var der paa det sted sket et mirakel.

— — —

Hvis den hellige gudsmoder hører brændende bønner fra den aragonske slette, forstaar man bedre, at Manuel

blev baaret gennem brændingens helvede og skyllet levende ind ved Pipers Hule paa de øer, som efter hans udsagn var beboet af kannibaler; men det var, hvad der skete.

Der var ikke meget andet end angst tilbage i ham, da han krøb et stykke ind i hulen og rystende af kulde og udmattelse satte sig med ryggen mod den vaade klippevæg og ventede; men da dagen gryede, faldt han i søvn og vaagnede først ud paa eftermiddagen ved, at et menneske knælede ved siden af ham.

Straks sagde han ikke et ord, og havde mennesket været en mand, var han blevet lammet af rædsel. Helen havde en helt anden indflydelse paa ham, fordi hun var kvinde, han gav sig villigt ind under hendes omsorg, og da han kom lidt til sig selv, stønnede han navnet „Anna“, dels fordi han ikke i øjeblikket tænkte paa Madonna, og dels fordi han haabede, at et saa skønt kvindenavn vilde være af god virkning. Han forstod hurtigt, at det var Helens mening, han skulde følge med, og naar han satte sig imod det, var det, fordi han ikke kunde rive sig løs fra den forestilling, at hun tilhørte en kannibalsk befolkning.

Havde hun været en almindelig pige, havde hun selvfølgelig tilkaldt folk og skræmt ham fra vid og sans; nu hentede hun proviant, te, cigaretter, tørt tøj og et par uldne tæpper og lod ham blive, idet hun regnede med, at en nat i den kolde og vaade hule nok vilde faa ham paa andre tanker. Der gik dog to døgn, før han vovede sig ud med hende. Mellem besøgene havde han længtes efter hende som efter en aabenbaring, havde i timevis stirret paa papiret, hvori skinken og brødet havde ligget, havde kysset flasken, der havde rummet den varme te, og med sine kulsorte, forslaaede hænder kærtagnet de tæpper, hun havde bragt.

Helen røbede ikke sit fund, før han fulgte med hende, saa enhver kunde se ham, og folk benyttede sig af det. Der blev givet utallige gode raad om, hvordan man bedst skulde skaffe sig af med spaniolen. De fleste gik ud paa en henvendelse til toldvæsen, præst, postfører, apoteker eller selve borgmesteren i Hugh Town; men Helen fejede alle forslag til side.

„Han er min mand“, sagde hun. „Jeg har selv fundet ham, og hvis I ikke vil sætte ham til auktion eller bortlodde ham til fordel for en fiskerenke, beholder jeg ham indtil videre“.

Bemærkningen gav anledning til baade morskab og forargelse! Men Helen havde mange originale idéer og frejdige maader at udtrykke dem paa, og den storm, spaniolens eventyrlige ankomst havde rejst, lagde sig efterhaanden som alle andre storme. Folk røgtede deres dont og ventede paa, at Helen skulde gifte sig med sit strandingsgods.

„Han er nok værd at faa til mand“, — sagde de unge piger. Hans hudfarve, det skinnende sorte haar og øjnenes glød fik hjerterne til at banke heftigt, og da han var en munter fyr af brandfarligt materiale, nød han situationen. Men Helen slap ham ikke af syne, og længe før de var i stand til at tale rigtigt sammen, opstod der fortrolighed mellem dem, fordi forstaaelsen finder sit maal ad hundrede veje, som aldrig betrædes af ord.

Folk var ikke klare over, om Helen tvang Manuel til at være hos sig dagen lang, eller om han gjorde saa store kur til hende, at hun ikke kunde ryste ham af sig. Derimod saa de, at han var en dygtig arbejder, for den lille bedrift udvikledes stærkt det foraar, og det var egentlig alt, hvad man vidste. Helen blev ved at være en gaade.

— — —

Ud paa efteraaret sejlede hun og Manuel til Skt. Mary med postbaaden, derfra tog de damperen til Penzance, og ethvert spor af dem forsvandt.

I postbaaden havde man lagt mærke til, at spaniolen saa smertelig alvorlig ud. Det var en anden mand end

Helen stod yderst paa klippen

ham, man havde kendt om sommeren. Helen havde derimod smilet. — „Hun lignede en lykkelig brud“, — sagde folkene, „de kommer nok tilbage som mand og kone“.

Men efter et par ugers forløb vendte Helen alene hjem.

„Hvor har du været?“ spurgte de gamle, „og hvad har du gjort af Manuel?“

„Jeg har været i Liverpool og hjulpet ham at finde en hyre til Tarragona. Jeg haaber, faarene har haft det godt, mens jeg var borte“. — — — —

Et par dage efter passerede en spansk damper Scillyøerne. Helen stod yderst paa klippen over Pipers Hule og vinkede, til skibet forsvandt bag Shipmann Head med kurs over Biscaya. Saa klatrede hun hulkende ind i hulen, og i halvmørket smagte de fugtige, kolde sten hendes følsomme læbers sødme, stedet, hvor hun havde fundet Manuel, følte hendes hænders kærtegn, og hvad han havde set paa, strejfedes af hendes øjnes lys. Hendes hjerte bankede smerteligt i det rum, hvor han for ti maaneder siden havde stønnet „Anna“.

Da hun kom tilbage til bedsteforældrene, anede de ikke, at der bag hendes muntre hilsen laa et dyb af savn, og da hendes øjne stadig straaledede som havfladen en solskinsdag, kunde de gamle øjne ikke se, at der var tusinde favne til bunden af det blik.

„Jeg forstaar slet ikke“, sagde bedstemoderen om aftenen, og der var mange suk og megen bekymring gemt i hendes stemme, „at du ikke beholdt den gave, havet havde lagt for dine fødder. Far og jeg havde saadan haabet, at du skulde tage Manuel til dig som din egen, selv om han var spaniol. Han var dog et pænt menneske, og naar han havde lært at læse avisen og skrive nogenlunde, kunde I saamænd godt være blevet lykkelige“.

„Jamen bedstemoder“, Helen tog med begge hænder

om det gamle graa hoved og saa ind i de matte øjne, der havde set saa meget. „Du ved jo da, at alt det, havet kaster ind til os, har det røvet fra andre. Derfor var jeg nødt til at sende den kostelige gave tilbage“.

„Hvor meget gav du ham?“ spurgte bedstefaderen med et svedent smil.

„Tredive pund sterling“, svarede Helen ligegyldigt.

„Det var mange penge. Jeg maa sige, du gør ikke noget halvt. Jeg synes nu ellers godt, han kunde have nøjedes med mindre“.

„Mindre!?“ Helen saa op med et tankefuldt smil, der røbede lidt af hendes længsel efter at have givet ham alt.

„Det er tre pund om maaneden for den tid, han var her. Det er den gængse kulleperhyre.“

Da mindestenen i Brøns blev tjæret.

Et minde fra revolutionen i 1918.

H. Beier, Landbrugsafdelingen ved Fr. VII.s Stiftelse i Jægerspris, meddeler her, hvad en tysk soldat, der var indkvarteret i forsamlingshuset i Brøns ved revolutionens udbrud efter den første verdenskrig i november 1918, har fortalt ham om dagens begivenheder, der sluttede med, at en af de tyske soldater i fuldskab oversmurt mindestenen for træfningen ved Brøns 23. januar 1849 med tjære. Soldaten fortæller:

Efter et langvarigt lazaretophold havnede jeg i Brøns. Her naaede i november 1918 rygtet os, at flaaden i Kiel havde gjort oprør. Posten var spærret, og noget bestemt kunde vi ikke faa at vide.

Saa en dag, da hele kompagniet som sædvanlig var samlet i forsamlingshuset, og vi sad og drev paa bænke og borde,

ventende at blive kaldt ud til tjeneste, drøftede vi ganske hemningsløst, om ikke vi ogsaa skulle gøre oprør, og inden vi saa os om, var vi enige om, naar feldwebelen kom ud for at kalde os ud, simpelthen at nægte at springe soldat mere.

Naa, feldwebelen kom, og vi holdt os til aftalen, og han gjorde det eneste fornuftige, han kunne gøre — forsvinde.

Vi kunne jo nok regne ud, der ville blive klaget over os til kompagnichefen, men det fik vi først nu tid til at komme i tanker om. Ligesaa modige og beslutsomme vi havde været for en halv time siden, ligesaa panikslagne blev vi nu over vort farlige forehavende. Mytteri er en meget alvorlig sag, og snart blev vi enige om, at vor eneste redning var at krybe til korset og sende en deputation til kompagnichefen, at vi angrede vor beslutning og var rede til atter at forrette tjeneste.

Atter kom feldwebelen, og vi blev ført ud til vor sædvanlige øvelsesplads paa heden øst for banen mellem Brøns og Skærbæk, og det kan nok være, vi fik stropetур.

Som lægen gik allerbedst, dukker der 2 marinesoldater op fra flyvepladsen i Tønder, og hvad vi, et helt kompagni, ikke vovede at bringe færdig, det turde de 2 uden frygt og vaklen. De hilste os med ordene: »Schluss machen, jetzt giebt's kein Dienst mehr.« Det var vi jo svært med paa, og med de 2 marinere som anførere — hvor feldwebelen og de øvrige befalingsmænd blev af, interesserede os ikke — fulgte vi banelinien til Møllevejen ved Brøns stationskro, og derfra er der jo kun ca. 200 m med landevejen til forsamlingshuset.

Stadig med marinerne i spidsen gik det videre. Vi havde allerede fra baneoverskæringen bemærket en militærbil ud for forsamlingshuset, og bange anelser kom over os. Sæt nu det var majoren fra Toftlund — hvad det snart viste sig at være — der var kommen paa grund af vor vægring ved i første omgang at parere ordre, og de 2 marinere ikke havde held til at gennemføre vort nu igen paabegyndte mytteriforsøg, ja, saa var konsekvenserne slet ikke til at overse. Maaske blev hver 10. mand skudt øjeblikkelig. Nej, situationen var virkelig yderst prekær.

Heldigvis var der godt med graner sydfor vejen paa de sidste ca. 100 m til forsamlingshuset, og snart smuttede en og saa en anden over vejgrøften og ind mellem træerne, saa da marinerne naaede bilen, der stadig holdt ud for forsamlingshuset.

var hele kompagniet som blæst væk fra jordens overflade. Jo, vi var en køn flok fejge uslinger. I det samme kommer majoren og hans adjudant ud fra forsamlingshuset. Ikke saa snart fik marinerne øje paa de 2 høje herrer, før de røg lige paa dem, den ene med en truende skudklar armépistol, mens den anden slog en klo i majorens skulderstropper. Med ordene: »Axelstücker weg!« — saa det sagde ritsch ratsch — var distinktionerne revet af, og i afvæbnet tilstand fik de degraderede herrer lov at entre bilen og lave et forsvindingsnummer.

Da nu luften var rensset, var vi ikke sene til at forlade granerne, og atter var vi nogle mægtige karle.

Marinerne havde medbragt et rødt revolutionsflag, det højeste vi i forsamlingshusets flagstang, og begejstringen nærmede sig det jubelagtige over vor pludselige frihed.

Vi solgte vort udstyr til hvem af civilbefolkningen, der vilde købe, f. eks. tog vi 20 mark for 1 riffel plus 400 patroner, og den handel var jo fordelagtig for saavel køber som sælger. For de mange rare penge lavede vi et kæmpesold paa Kirkekroen. Et par af mine kammerater forøvede i deres kæfererede tilstand en skammelig slyngelstreg den nat, idet de tog en spand med kultjære og hældte indholdet ud over den smukke mindesten for træfningen ved broen i 1849. Vi festede hele natten; med lyspatroner fra vore depoter lavede vi nat til dag, og med det første morgentog startede vi modige maskingeværskytter hjemreisen, og saa er der ikke mere at fortælle om den smule revolution, der heldigvis var komplet ublodig og forblev uden konsekvenser for os, da der snart kom almindelig amnesti.

Her slutter soldatens beretning,

Folk i Brøns søgte med alle tænkelige midler at fjerne tjæren fra mindestenen. Det var den gamle hædersmand, veteran fra 48, N. P. Gundesen, der var drivfjeder i det foretagende. End ikke smør, der paa daværende tidspunkt var en yderst sparsom vare, kunne rense stenen, der maatte en stenhugger til. Ham hittede man i Esbjerg. Der maatte en hel skal af stenen og inskriptionen fornyes, hvilket saa skete formedelst 2000 danske kroner.

Og stadig staaer stenen der med sin talende indskrift:

Ej Minde om en Glimredag,
kun om et trofast Hjerteslag.

Brandenburgerne paa Barsø.

Af Emil Ruge. (17)

En skare svært bevæbnede ryttere, iført uniformer, der viste, at de hørte til de kurfyrstelige tropper, som under hertug Johan Georg af Sachsen-Weimar stod paa danskekongen Frederik den tredjes side i krigen mod Karl X Gustav af Sverige, kom i jævnt trav ridende ad Flensborgvejen ind mod Aabenraa. Svage ekko af hestenes gungrende hovslag mod den haardfrosne vej lød ovre fra Hesselskoven, der strakte sin vintermørke bræmme helt ind til Aabenraa bys sydlige udkant. I tøvøj var vejen ikke god at befare, men i aaret 1658 havde vinteren allerede i tiden ind under jul vist sin hvide klo, og en frostklar decemberhimmel hvælvede sig over egnen omkring den endnu ikke islagte Aabenraa fjord. Der blæste en bidende kold nordenvind, og hvide skumtoppe legede ude paa den blaasorte fjord, hvor intet fartøj var at se. Med hovederne bøjede mod vinden stred rytterne sig i en tæt klynge frem mod deres maal.

Landsknægtene, der længe havde redet i tavshed, lavede kendeligt op, da de passerede Lundsbjerg bakke og saa Aabenraa by ligge udbredt foran sig. I svenskekrigens tid betød enhver by, enten den tilhørte ven eller fjende, for hvervede lejetropper et lovligt og retmæssigt bytte. Landsknægtene løftede hovederne med de sorte hjælme. Et drag af tilfredshed gled hen over deres barske, skæggede ansigter. De vekslede drastiske bemærkninger med hinanden om de nye eventyr, der ventede dem. De havde endnu i frisk minde de fyrstelige dage og nætter, de havde haft nys under plyndringen af den velhavende Flensborg

by. De skuttede sig af velbehag ved erindringen om de kostelige bakkanaler, de havde fejret i de gamle patricierslægters palæer, hvis beboere havde søgt tilflugt ude i skovene. Det var herligt at være kriger i saadanne stunder.

For faa dage siden havde de atter indtaget en stad. De havde været med, da den store kurfyrste i spidsen for de allierede brandenburgsk-polske tropper var gaaet over Alssund og havde stormet det af svenskerne besatte Sønderborg slot og indtaget byen. Adskillige borgere begræd nu tabet af meget godt sølvtøj, som de nye ejere havde forvaret paa et sikkert sted, til krigen engang var forbi. Det var nu den betaling, borgerne maatte erlægge for at blive beskyttet af de tyske lejetropper, og saa burde de endda takke Herren, hvis de bjergede liv og lemmer, og deres døtre slap uden mén. En by betød alt det, der gav livet kulør for en hvervet soldat, et lunt kvarter, mad og drikke, kort- og terningspil paa værtshusene og en føjelig pige paa skødet.

Den unge cornet Otto von Marfeldt var anfører for den deling, der nu red ind mod Aabenraa. Den magre, smidige rytter var hærdet i krig og slagsmaal. Sammen med sine fæller var han altid rede til plyndring og rov, hvor de kom frem. Man maatte sikre sig. Ingen vidste, hvorlænge disse skønne tider varede. Han saa kritisk vurderende paa den lille by. Den var sagtens ikke meget værd.

Rytterne passerede Kapelbjerget. Paa en lille høj foran laa en mølle. Noget bag den skimtedes kirkens taarn.

Ovre til venstre, et stykke inde i engene, hævede Brundlund slot sine vejrslagne mure. Foran en træbro, der førte over mølleaaen, standsede cornetten sin hest og saa sig undersøgende omkring. En af rytterne, Thomas Rose, red paa siden af ham, mens cornetten fra sin

kappe fremdrog et stykke papir, som han opmærksomt studerede. Thomas, en forsoren fribytter, var udstyret med et prunkende rødt overskæg, hvis farve dog blegnede i sammenligning med hans næse, som megen god alkohol havde farvet kobberrød. Kulde fik den altid til at flamme i det blaalige. Røde-Thomas, et navn, han af let forstaaelige grunde havde erhvervet sig, stak sin næse nysgerrigt over mod cornettens dokument.

Naa, junker, peb han med en hæs brændevinsrøst, det er saa det hundehul, hvor vi skal ind og sætte lidt liv i gemytterne, men, tilføjede han i en klagende tone, jeg har nu ikke megen tillid til de her smaabyer. Der bor jo ikke andet end fiskere og skomagere og skræddere. De er vel lusefattige tilhobe. Jeg tror ikke, vi finder et ærligt stykke sølvtøj i hele staden.

Cornetten brummede noget, der kunde tydes som tilslutning, foldede sit papir sammen og stak det igen ind i sin vams.

Det første, vi skal foretage os, er at opsøge amtmand von Brockdorff paa Brundlund slot. Naar jeg har overrakt ham hertugens bemyndigelse til at inddrive krigskontributionen paa Barsø, bliver der nok lejlighed til at se, hvad vi kan slaa ud af byen derinde. Cornetten strammede sin hests tøjler, satte sporerne i siden paa den, og saa satte den sytten mand stærke deling sig atter i bevægelse, red over broen, svingede til venstre forbi møllen og fortsatte ad den smalle og krogede vej, som gennem de side enge førte mod Brundlund slot. Ved indkørslen til slottet posterede han rytterne udenfor, medens han selv red ind gennem portbygningen, hvor hovslagene gjaldede hult mod hvalvet. I det han standsede i slotsgaarden, var det første, han fik øje paa, „Æslet“, træhesten, der som et

skummelt vidne om tidens ubarmhjertige straffemetoder stod opstaldet under et af slotsgaardens gamle træer.

Amtmandens tjener Peter lakaj kom til og greb hestens tøjler, medens cornetten steg af, hvorefter en kusk fra stalden tog sig af hesten. Lakajen, en mand i sin bedste alder, var en atletisk skikkelse. Det sølvgallonerede liberisad sad som støbt paa ham. Frakkens reverser var prydet med amtmandens vaaben i sølv. Et velplejet, blondt hageskæg understregede hans formfuldendte og værdige fremtoning.

Jeg kommer i hertug Johan Georg af Sachsen-Weimars ærinde, sagde Otto v. Marfeldt med selvfølelse. Jeg har et budskab til Hans Naade amtmand v. Brockdorff.

Jeg skal straks melde eder hos Hans Naade, svarede lakajen med den ærbødighed, der tilkom en udsending fra hertugen. Medens Peter lakaj forsvandt gennem en lille dør og steg op ad trappen til amtmandens kontorer, benyttede Otto v. Marfeldt ventetiden til at se sig om i slotsgaarden. Blæsten ruskede i de høje træers nøgne kroner, og forrevne skyer jog hen over den vinterlige himmel, men slotsbygningen gav læ, og kulden var ikke mærkbar herinde. Med et skærpede cornetten sin opmærksomhed. Hans instinkt fortalte ham, at han blev iagttaget. Han bemærkede, at gardinet i et af tjenerboligens vinduer bevægede sig, og bag det skimtede han et par mørke pigøjne, der kiggede nysgerrigt paa ham. Otto v. Marfeldt var lige ivrig som kriger og kvindejæger. Hvor han kom frem, tog han med erobrers ret de skatte, som møl og rust vel kan fortære, men som det dog kunde være saa stor en lykke at besidde. Ligesaa forsagede han aldrig lejligheden til et galant eventyr. Dristigt tog han et par skridt hen mod vinduet, hvorfra ansigtet pludselig forsvandt.

Ak, naadige frøken, sagde han saa højt, saa det maatte kunne høres gennem de smaa blyindfattede grønlig-ruder. I kunde vel ikke give en tørstig soldat lidt at drikke! En slank kvindeskikkelse bevægede sig hastigt inde i stuens halvmørke, et øjeblik efter skreg dørklinken, og den unge kvinde stod i døraabningen med en tinstob, fyldt af skummende „kikelhaen“, som hun med et paa samme tid undseligt og forskende smil bød den unge cornet. Pigens uberørte skønhed og ynde satte øjeblikkelig hans letfængelige hjerte i brand. Han bukkede galant, nævnede sit navn og tilføjede, at han ventede paa at blive stedet for amtmanden i et vigtigt anliggende. Han drak med velbehag det stærke aabenraaske øl, et produkt af den herlige humle, som den gode Gud i saa rigt maal havde velsignet denne by med. Imens indsugede han med alle sanser det indtagende billede paa ungdom og skønhed, som den unge, sortøjede og mørkløkkede pige frembød.

Tak, skønne jomfru, sagde han, idet han rakte hende det tomme krus. Det var en herlig drik. Siden vi i midt-dags red fra Sønderborg, har jeg hverken faaet vaadt eller tørt. Jeg formoder, I er datter af amtmandens lakaj, frittede han. Han er en smuk og statelig mand.

I har gættet rigtigt, smilede den unge pige. Min far har været i amtmandens tjeneste i mange aar.

Jeg faar oftere ærinde hos amtmanden, fortsatte v. Marfeldt ivrigt, saa det kan være, jeg igen faar den lykke at hilse paa eder. Han ledsagede sine ord med et saa dristigt blik, at pigen vendte ansigtet bort, medens en fin rødme farvede hendes kinder.

Vi lever meget afsondret her, sagde hun for at skjule sin forlegenhed over hans fremfusende færd. I disse frygtelige krigstider, hvor plyndring og mord er daglig-

dags begivenheder, byder slottet os den bedste beskyttelse.

Eders navn, jomfru —

En myndig stemme lød i det samme tætt ved cornettens øre. Han vendte sig om med et sæt og saa lige ind i lakajens udtryksløse ansigt.

Hans Naade amtmand v. Brockdorff er rede til at modtage eder! Det er denne vej, sagde lakajen med en bevægelse, der forekom cornetten bydende. Med en tilstræbt formel hilsen ind til den unge pige, der ved faderens tilsynekomst med et tegn paa frygtsomhed havde trukket sig tilbage i forstuens halvmørke, fulgte cornetten sin vejviser op ad trappen til amtmandens kontorer. Udenfor disse standsede lakajen og vendte sig mod sin ledsager. Min datter hedder Berret, siden I lader saa opsat paa at vide det, men, her sænkede han stemmen til en truende hvisken, I gør klogt i at glemme det!

Inden cornetten fik tid til at svare, slog lakajen fløjddøren til amtmandens kontorer op og meldte Otto v. Marfeldt af hertugens regiment. Døren lukkede sig bag ham. En gammel, mager og tyndhaaret skriver, der var i færd med at ordne en samling aktstykker, tog imod ham med et kejtet buk og førte ham ind til amtmanden, der residerede i det tilstødende rum. Lakajens sidste ord overrumplede cornetten og, noget konfus over at skulle stedes for den fyrstelige amtmand, blev hans entre ikke saa imponerende, som han havde tænkt sig. Han mandede sig dog op til at aflevere en militærisk hilsen og meldte, at han kom som sendebud fra hertugen. Amtmand Hinrich v. Brockdorff, arveherre til Attenkop, gottorpsk krigsraad og oberst, sad rank som et lys ved sit mægtige skrivebord, der var fyldt med tykke folianter og dynger af dokumenter. En lille fint formet malmklokke, et timeglas og en sandbøsse stod in-

denfor hans rækkevidde. Med elegance og værdighed bar Monsieur v. Brockdorff sin pudrede paryk. Det graanede fipskæg hvilede paa hans skinnende hvide kniplings-jabot. En stor, gylden seglring lynede fra hans venstre haand. Med en røst, vant til at blive adlydt, bød han cornetten komme nærmere.

Jeg hører, I bringer bud fra Hans fyrstelige Durchlaucht. Paa den bydende haandbevægelse, der ledsagede ordene, traadte cornetten nærmere. Han havde i mellemtiden faaet et omfangsrigt brev draget frem fra sin vams og overrakte det med en servil gestus til amtmanden, hvorefter han igen trak sig tilbage til døren. Amtmanden undersøgte seglet og brød brevet. Under læsningen formørkedes hans ansigt. Øjnene gnistrede af harme. En ny kontribution! Hans fyrstelige Naade trækker for store vekslere paa dette amt. Brevet sank ned paa bordet, og amtmanden sad længe i dybe tanker. Med ét rankede han sig igen, slog et par lette slag med malmklokken, hvorefter skriveren ærbødigt kantede sig ind ad døren fra det ydre kontor og anbragte sig ved et lille hjørnebord med sine skriveremedier. Amtmanden begyndte at diktere. Først en skrivelse til den fyrstelige byfoged i Aabenraa Carsten Dethlefsen med ordre til uopholdeligt at skaffe kvarter paa ubestemt tid til cornet Otto v. Marfeldt og 16 menige ryttere samt snarest muligt fornøden skibslejlighed for samme styrke til Barsø. Det andet brev, rettet til den Barsøerfoged v. Lentzow, indeholdt meddelelse om, at kurfyrsten af Brandenburg havde givet øen Barsø i assignation til hertug Johan Georg af Sachsen-Weimar, og at fogden som øens myndighed havde at bistaa cornet v. Marfeldt og dennes mænd ved inddrivelsen af de krigsskatter, hertugen havde paalagt øens befolkning. Endelig satte amtmanden sit navn under hertugens bemyndigelses-dokument, der

gav cornetten ret og pligt til at inddrive de omtalte skatter. Amtmanden overrakte cornetten disse dokumenter og gav ham anvisning paa, hvor han kunde finde byfoged Carsten Dethlefsen.

Inden I gaar til at udføre eders vanskelige hverv, for I er vel klar over, at det ikke er nogen lystelig opgave, hertugen har paalagt eder, da skal I, cornet v. Marfeldt, vide, at I er kommet til et amt, der er udpint til det sidste. Befolkningen dør i disse krigsaar af sult og sot, og I vil møde mennesker, der maaske vil væрге deres ejendom med magt. I skal følge hertugens ordre, som jeg med smerte og sorg har maattet give min sanktion, men for alle parters skyld, ogsaa af hensyn til eders egen og eders folks sikkerhed, vil jeg anbefale at fare med lempe.

Et trodsigt glimt lyste et nu i cornettens øjne, idet han svarede: Eders Naade, jeg er soldat og nærer ikke frygt for noget!

Godt, men far alligevel med lempe.

En affærdigende haandbevægelse viste, at audiensen var forbi.

Otto v. Marfeldt spejdede omkring i slotsgaarden, inden han steg til hest, men han saa intet til lakajen eller hans datter. I en noget trykket sindstilstand red han ud ad slotsporten og stødte til sine folk, der havde søgt læ bag slotsvandmøllen. Mærkeligt, to advarsler paa en gang, mumlede han eftertænksomt, medens han i spidsen for sine ryttere drog gennem byens smalle og krogede gader for at opsøge byfogden.

Mørket begyndte at sænke sig over staden, da v. Marfeldt svang sig af hesten og sprang op ad trappen til fogdens gaard. Carsten Dethlefsen, en mand sidst i 50-erne, bred og kraftig, tog imod ham i sin lavloftede stue, hvor et tællelys i en stage svøbte sit svage skær om de to mænd.

Hans fyrstelige Naades byfoged havde beklædt sit embede i tyve aar og nød amtmandens særdeles bevaagenhed. Krigsaarene havde gjort fogden fortrolig med kontributionernes umenneskelige krav, og han tog levende del i sine landsmænds ulykke og nød. Han undersøgte cornettens dokumenter og udfærdigede uden mange ord indkvarteringssedlerne for de 16 mand. Cornetten tog han selv i kvarter og ledsagede ham til hans kammer.

Byfogden rystede betænkeligt paa hovedet, da han saa, det nu gjaldt Barsø. Paa grund af sin afsides beliggenhed var øen indtil nu sluppet noget lettere fra krigtidens trængsler end de egne, der laa ved den alfare vej, selv om beboerne derovre naturligvis ikke var sluppet for at udrede deres klækkelige bidrag til krigens førelse, men nu saa det ud til, at øens skæbnetime var kommet.

Bænket ved det brede egebord i byfogdens dagligstue gjorde cornetten sig tilgode med et nyt krus kikelhaen, som hans vært havde stillet for ham. Velværet gjorde ham talende, og i en brovtende tone udredede han for fogden, hvad kontributionen omfattede. Han skulde paa Barsø skaffe 1500 rigsdaler i rede penge samt et antal heste og kvæg, og saa sandt som han var fuldbefaren krigsmand — her huggede han sin tunge sabel i gulvet — vilde han være mand for at rekvirere det forlangte og føre det til her-tugens hovedkvarter.

Carsten Dethlefsen var en mand af faa ord, men hans sind kom i heftigt oprør. Med eders tilladelse maa jeg maaske sige, at I næppe kender noget til forholdene i denne landsdel. Det er første gang, I er nordfor Flensborg, forstaar jeg, saa I er lovlig undskyldt, men siden denne ulyksalige krigs begyndelse har blodige krigsskatter og uafbrudt militær besættelse udmarvet disse egne og forvandlet dem til en fattiggaard. Hvad kontributionerne ikke

har taget, er ranet af plyndrende landsknægte. Mange gaarde og landsteder ligger allerede øde og forladt. Borgerne flygter fra byen for at redde det nøgne liv. Og kontributionerne hører aldrig op.

Det er krigens lov, svarede cornetten upaavirket, ingen kan føre krig uden penge, og det er jo en given sag, at det er folket, der kommer til at betale gildet.

Fogden tav. Han tænkte paa barsøerne. Det var stærke og selvraadige mænd, der sad som smaakonger paa deres lille ø. Den, der vilde krænke deres ejendom, kunde risikere livet. Han vidste, de laa inde med vaaben, og at de ikke veg tilbage for at gøre brug af dem. Det vilde betyde meget, hvis de var forberedt paa, hvad der ventede dem. Det kunde maaske afværge en stor ulykke. Foged v. Lentzow paa Barsø var en af Carsten Dethlefsens gamle venner. Hvis han fik et vink i tide —

Næste morgen længe før daggry red en karl nordud af byen og tog vejen over Dimen. I nogen afstand fra en gaard i udkanten af Løjt sogn tøjrede han sin hest, sneg sig hen til gaarden og bankede sagte paa et vindue. Et øjeblik efter skreg en dør paa sine hængsler, og rytteren gled ubemærket ind i huset. Kort efter lød hovslagene igen paa den frosne vej. Rytteren var, efter at have udført sit hemmelige ærinde, atter undervejs mod Aabenraa, som han naaede, inden det blev lyst. Og endnu mens Otto v. Marfeldt sov paa sit grønne øre, var budskabet om den forestaaende kontribution i sikre hænder paa vej mod Barsø.

Det viste sig meget vanskeligt i vintertiden at skaffe passende store fartøjer, som kunde føre rytterstyrken over til Barsø. Carsten Dethlefsen forsikrede cornetten, at han hver dag var nede paa skibbroen for at undersøge, om der var skibsløjshed; men hidtil havde det været forgæves.

Cornetten nærrede ingen mistro til sin kvartervært. Han tog tilskikkelsen med sindsro og nyttede ventetiden saa godt, at det lykkedes ham at komme i forbindelse med den attraaede lakajdatter paa Brundlund Slot. Berret var blevet voksen i krigsaarene. Forældrene havde saa vidt muligt søgt at holde hende isoleret indenfor slottets skærmende mure. Hun var deres eneste barn, og Peter lakaj havde svoret en dyr ed paa, at hans datter ikke skulde blive offer for en lysten soldats efterstræbelser. Ve den fremmede kriger, der søgte at nærme sig hende. Men Otto v. Marfeldt var frygtløs og snu, og den uerfarne Berret kunde ikke holde stand mod hans stormløb. Hun faldt som en moden frugt i hans haand. I de mørke vinternætter fik cornetten et lunt tilflugtssted i Berrets kammer. Fra rækværket over broen kunde han ved hjælp af sin styrke og behændighed svinge sig op til hendes vindue, hvor Berret stod parat og hjalp ham ind.

Aldrig havde Berret drømt om saa hede elskovsord, som dem, cornetten hviskede i hendes øre, og hendes unge hjerte var bristefærdigt af lykke. Ofte grebes hun imidlertid af en frygtelig angst for, at hendes fader skulde opdage forholdet. Hun havde ikke glemt den skarpe advarsel, han havde givet hende, da hun trakterede cornetten med øl. Men, trøstede hun sig selv, en stor kærlighed havde banket paa hendes dør. Overfor dette gaves intet valg. Saa maatte der komme, hvad der vilde.

En klar, blæstfuld januarmorgen stod to store fartøjer ud ad Aabenraa fjord. De tog kurs mod Barsø. Ombord befandt sig de 17 ryttere og deres heste. Nu skulde øen besættes og kontributionen inddrives. Der herskede en oprømt stemning blandt rytterne. Deres haab om bytte i Aabenraa var glippet. De var kommet for sent. Andre tropper før dem havde røvet, hvad der fandtes af værdi.

Sidst havde de plettenbergske styrker, som nu var garnisoneret i byen, skrabet bunden. Barsø stod derfor for dem som det forjættede land. Ryttere og heste blev landsat ved øens eneste baadebro, hvorefter fartøjerne, der var hyret langvejs fra, fortsatte farten mod deres hjemsted. Ad den smalle vej, der fra stranden snoede sig ind over øen, naaede rytterskaren i løbet af et øjeblik frem til Barsøs største gaard, som ejedes af Jep Truelsen, hvis slægt havde siddet paa ejendommen i mange generationer. De fleste ryttere blev holdende her, medens cornetten og nogle faa mand red videre til fogedgaarden. Foged v. Lentzow, en ældre, lidt krumbøjet mand, stod i døren til sin ejendom og saa med mørkt blik rytterne nærme sig. Otto v. Marfeldt og hans følge blev siddende til hest, medens han rakte sin fuldmagt ned til fogden, der fuldt vidende om dens indhold lod, som om han møjsommeligt stavede sig igennem dokumentets snørklede skrift. Han var den eneste indbygger paa øen, som baade kunde læse og skrive. Sindigt leverede han papiret tilbage til cornetten.

Ja, det papir kan I godt stikke til Eder igen, ædle herre. Det har ingen betydning.

Ingen betydning, siger I. Aarerne svulmede i cornettens pande. Da tror jeg forsandt, I ikke ved, hvad I taler om. Ser I ikke Hans Durchlaughtighed hertugens segl og amtmand v. Brockdorffs underskrift?

Vel er jeg kun en simpel bonde, velbyrdige hr. krigsmand, men jeg forstaar nok at tyde skrift, og saa meget ved jeg ogsaa, at hvor intet er, har selv hertugen tabt sin ret. Ven og fjende har været enige om at gøre det af med denne ø's velstand. Vi er alle bragt til tiggerstaven. Rede penge og andre værdier vil I intet steds finde. Det er det, jeg mener, naar jeg med forlov siger, at eders papir ikke er noget værd.

Otto v. Marfeldt skummede af raseri. Han bøjede sig truende frem over hesten og knyttede næven foran fogdens ansigt.

Foged v. Lentzow, nu hører I godt efter, hvad jeg siger. Jeg er her i hertugens lovlige ærinde, og som I har set af dokumentet, har jeg til opgave at indkassere 1500 rigsdaler samt udskrive et efter mit skøn og til øens evne svarende antal heste og kreaturer. Amtmand v. Brockdorff har tilsikret mig eders bistand, og eders øvrighed sætter I eder vel ikke op imod. I hvert fald kan I være forvisset om, at enten I piber eller synger, vil jeg gøre min pligt, selv om jeg og mine folk skal splitte eders gaarde ad for at finde, hvor I har skjult eders penge og værdier. Indtil videre skaffer I kvarter til 17 ryttere. Siden tales vi ved igen. En af mine folk henter indkvarteringslisten om en time!

Et dystert, uudgrundeligt blik var det eneste svar, cornetten fik fra v. Lentzow.

Med sine ledsagere i hælene red v. Marfeldt en tur omkring paa øen for at orientere sig. Fjernt fra krigens rædsler laa øen som en fredelig idyl. Alle gaardene var velholdte, og set udefra tydede alt paa en vis velstand. Disse bønder skal ikke komme og fortælle mig, at de er paa randen af sultedøden, mumlede han for sig selv. Listige er de selvfølgelig, men de maa staa tidlig op, hvis de skal tage mig ved næsen. Et par steder red han ind og vekslede nogle ord med gaardmændene og benyttede lejligheden til aabent at spejde efter værdisager, navnlig sølv, men af den slags var der intet at se. Paa hans direkte spørgsmaal svarede man ydmygt, at Barsø var et saare fattigt sted. Sølv og slikt havde ingen paa øen set i mands minde.

I løbet af eftermiddagen fik v. Marfeldt en liste over øens elleve gaardmænd, og inden rytterne skiltes for at

drage til deres kvarterer, gav han dem ordre til at møde den næste dags morgen kl. 8 ved Jep Truelsens gaard. Da skulde inddrivelsen af kontributionen begynde. Tre mand blev indkvarteret hos Jep Truelsen, medens de fjorten andre fordeltes paa syv af de større gaarde, to hvert sted. Rytterne lejrede sig i de nattekvarterer, bønderne anviste dem paa gaardene, og efter nadver gik alle til ro, og vintermørket sænkede sin fred over den lille ø.

Otto v. Marfeldt laa i dyb søvn i en alkove paa fogedgaarden. Han svævede i behagelige drømme om et stævne-møde med sin elskede i kamret paa Brundlund slot. Han sov tungt og vendte sig i søvne. Pludselig trængte en knirkende lyd ind til hans bevidsthed, men inden han blev rigtig vaagen, reves dørene til hans alkove op, og i lysstraalen fra en blændlygte blinkede to pistolløb imod ham. I et nu var han lysvaagen og saa, at rummet var fyldt med svenske soldater. Fra den anden alkove var den skrækslagne Røde-Thomas tumlet ud. Han stod i bar skjorte, skælvende af frygt og kulde, og fumlede med at komme i uniformen. Svenskerne havde tilegnet sig alle deres vaaben. Ovre fra Jep Truelsens gaard lød pistolskud og rasende raab. Det natlige svenske overfald paa Barsø var gennemført uden blodsudgydelse; v. Marfeldt bandede stygt, da han iførte sig sine klæder, stadig fulgt af et par truende pistolmundinger. Han udstødte forfærdelige trusler om gengældelse overfor de lumske barsøer, der efter hans mening havde forraadt ham og hans kammerater til svensken. Tilsidst bragte de svenskes anfører, en ung løjtnant, ham til tavshed ved en meget talende bevægelse med sin pistol. Her var det kort proces. I tøj og saa afsted.

Hvor fører I os hen? raabte v. Marfeldt.

I er kongelig majestæts fanger, erklærede løjtnanten,

og hvad der bliver af eder, faar I tidsnok at se. Foreløbig skal I ud paa en lille sørejse. Med pistolerne i ryggen blev fangerne ført op til Jep Truelsens gaard. Paa den rummelige gaardsplads herskede et larmende virvar. Blændlygter lyste i alle retninger, og svenske kommandoraab skar gennem tummelen. Op mod en mur stod en halv snes af cornettens folk under stærk bevogtning af svenske soldater, og ad vejen, der forbi Truelsens gaard førte videre til det indre af øen, kom smaa klynger af svensk militær, der havde afsøgt gaardene. v. Marfeldt, der blev stillet op ad muren sammen med sine fæller, kunde ved hjælp af det svage flakkende lys fastslaa, at der endnu manglede fem af hans folk. Var de dræbt eller saaret, eller var det lykkedes dem at skjule sig? Hans hjerne arbejdede febrilsk med planer om flugt. Han blev hurtigt klar over, at flugt ikke var mulig, før marchen til stranden begyndte. Med alle nerver spændt forberedte han sig paa at udnytte enhver mulighed for at undslippe. Svenskerne skyndede paa, og endelig brød den samlede styrke op. Fangerne marcherede i midten og var til alle sider omgivet af pistolbevæbnede soldater. Et forsøg paa at bryde ud af rækkerne vilde være ensbetydende med døden. Han fik kvalme af raseri over sin egen dumhed. Han vilde aldrig tilgive sig selv, at han ikke havde udstillet vagtposter langs stranden.

Det drønedes i plankerne, da skaren under støvletramp og vaabenraslen travede ud paa broen, hvor to store, svenske fartøjer laa og ventede. Vagtmandskabet paa dækket hjalp med at transportere fangerne over i skibene. Det hele gik planmæssigt. Næppe var den sidste mand af broen, før fortøjningerne blev kastet. Vinden tog i sejlene, og fartøjerne gled til søs. Den svenske løjtnant gned sig i hænderne. Pludselig lød forvirrede raab ombord og et plask i

vandet. Det var Otto v. Marfeldt, der i et ubevogtet øjeblik havde taget sin sidste chance. Han regnede rigtigt med, at svenskerne ikke turde spille tid med at vende de store

Paa gaardspladsen herskede et larmende virvar.

fartøjer for at søge efter en enkelt mand. Fartøjerne fortsatte deres fart, og raabene døde hen. Faa øjeblikke efter kravlede han i land og sneg sig op til fogedgaarden. Lys-

skær fra vinduerne og højrosted tale trængte ud i natten og forkyndte, at øens gaardmænd havde fundet sammen hos fogden, hos hvem de i stærk ophidselse drøftede de sidste timers voldsomme begivenheder. Det var en drivvaad, frysende og meget lille v. Marfeldt, der med vaklende skridt styrede ind i v. Lentzows gaard. Han rev døren op til stuen, hvor bønderne sad omkring en blussende kaminild. De stirrede paa ham som paa et spøgelse. Otto v. Marfeldt vilde have slynget sin forræderianklage i ansigtet paa dem, men i stedet fik han kuldegysninger, saa tænderne klappede i munden paa ham. Fogden forbarmede sig over ham, fik ham i seng og hans tøj hængt til tørring. Endnu da et graat lysskær bebudede den kommende dag, sad de barsøer bønder og berettede, hvad de hver især havde oplevet denne nat, den bemærkelsesværdigste i deres liv, og drøftede, hvad der kunde flyde af godt eller ondt af den svundne nats hændelser.

Da det blev lys dag, kom de brandenburgske ryttere, som svenskene ikke havde fanget, forsigtigt frem fra deres skjulesteder. I mørket og forvirringen var det lykkedes fem ryttere at undkomme. En var krøbet op i skorstenen over et ildsted og kom ned sort som en morian. De øvrige havde skjult sig paa hølofterne. Vaabenløse og ydmygede var deres eneste ønske at komme væk fra øen, hvor de naa som helst kunde vente et svensk overfald igen. v. Marfeldt, der som flygtning især frygtede et nyt svensk fremstød mod øen, baade truede og tiggede v. Lentzow om at skaffe dem over til fastlandet.

Barsøerne vilde ogsaa heller end gerne af med de ubudne gæster, men der fandtes kun en lille, skrøbelig robaad paa øen, og det var forbundet med stor risiko at benytte den, ikke mindst om vinteren. Øens andre og større

fartøjer var alle i begyndelsen af december rekvireret af den kongelige danske generalkommissær Ditlev v. Ahlefeld til brug ved de allierede troppers overgang til Als. Disse baade havde man ikke siden set noget til.

Et par dage senere kom tilfældet de betrængte ryttere til hjælp. En nordfra kommende sejlbaad, som anløb øen paa vej til Aabenraa, tog mændene med ombord. Lige saa begejstrede, de for nogle dage siden havde været for at stævne mod Barsø, lige saa lykkelige var de nu over at lægge øen bag sig. Barsøerne drog ogsaa et lettelsens suk, da baaden med rytterne var forsvundet i det fjerne. Derefter pakkede de i al stilhed deres vaaben af vejen. De havde forberedt en varm modtagelse af brandenburgerne, saasnart de havde gjort forsøg paa at gennemføre kontributionen, men dette arbejde var overflødiggjort ved svenkernes uventede aktion.

Ikke saa snart havde v. Marfeldt Aabenraas grund under sine fødder, før hans indestængte hævnfølelse slog ud i lys lue. Den følgende dag stod han igen i amtmand v. Brockdorffs kontor. Foruden amtmanden og den lille skriver, som han kendte fra sit første besøg, var denne gang tilstede den myndige og selvraadige amtsskriver Sebastian Stahl, der ligesom amtmanden med synligt mishag hørte paa cornettens dramatiske og stærkt farvede beretning, som han aflagde med rivende tungefærdighed og med slet dulgt ophidselse. Han kredsede næsten udelukkende om det forræderi, han paastod, barsøerne havde begaaet. Han forlangte øjeblikkelig forræderne fængslet og idømt den haardeste straf. Barsøerne havde ikke alene forraadt soldater, tilhørende de danske forbundsfæller, men de var principielle oprørere, der var modne til galgen. Den lille skriver sad og skrev rapport, saa fjerpenen spruttede, Se-

bastian Stahl, der ufravendt holdt blikket fæstet paa cornetten under dennes forklaring, gjorde af og til nogle korte notater.

Paa grundlag af eders oplysninger, sagde amtmanden, vil der blive tilstillet Hans fyrstelige Naade hertugen en redegørelse for begivenhederne paa Barsø. Hvis I fastholder paastanden om forræderi, vil dette blive tilføjet i rapporten, saafremt I kan fremlægge bevis. Vi kan ikke ulejlige Hans Naade med løse formodninger.

Sebastian Stahl nikkede til amtmanden. De var enige, og det betød det samme, som at denne side af sagen var uddebatteret i denne omgang, idet cornetten var ude af stand til at give skygge af bevis for barsøernes skyld.

I de følgende maaneder udveksledes flere omfangsrige skrivelser mellem amtmand v. Brockdorff og hertug Johan Georg om denne sag. Skønt amtmanden i sin første skrivelse ikke havde nævnt forræderisigtelsen, viste det sig, at hertugen var underrettet, selvfølgelig af v. Marfeldt, og hertugens skrivelser til amtmanden blev skarpere og skarpere i realiteten, selv om de var svøbt ind i en flom af høflighedsfraser. Hertugen forlangte rytternes heste overført til Aabenraa, kontributionen gennemført i fuldt omfang, forræderne fængslet og ført til hovedkvarteret og endelig erstatning for det voldte tab af mandskab og udrustning.

Amtmanden og Sebastian Stahl var i mellemtiden meget virksomme. Ved undersøgelser, de havde ladet foretage, var det oplyst, at et par unge fiskere fra Genner faa dage før overfaldet paa Barsø i Genner Bugt var taget ombord paa et svensk fartøj. De havde kendskab til den planlagte kontribution, og denne viden havde de ladet gaa videre til svenskerne, og dermed var ringen sluttet. Dette i forbindelse med, at intet kunde afkræfte barsøernes paa-

stand om, at de ingen forbindelse havde haft med svenskerne paa Fyn, bevirkede, at hertugen lod anklagen falde.

En skønne dag i det tidlige foraar forsvandt Otto v. Marfeldt pludselig og sporløst fra Aabenraa. Han blev meldt savnet ved regimentet, og ingen saa ham siden. Mysteriet om hans forsvinden blev aldrig hævet. Han erstattedes af en løjtnant, der havde til opgave at ordne den endelige overførsel af de brandenburgske rytteres 17 heste, der i den svundne vinter havde haft en god tid i de barsøer-gaardmænds stalde.

Nogle aar senere. Svenskekrigen var endt, men landsdelen vaandede sig endnu under krigens følger. Paa Brundlund Slot havde forholdene ikke ændret sig synderligt. Hinrich v. Brockdorff sad fortsat som amtmand og Sebastian Stahl som velbestaltet amsskriver, der følgende sin trang havde øget sit jordiske gods med Slotsvandmøllen og Nymølle. Amtmandens betroede tjener Peter lakaj var ældet under krigstiden. Der havde sneget sig graa stænk ind i det blonde skæg, men det stod godt til liberiets sølv. Hans væsen var mere indesluttet end før, men hans kraftige skikkelse var lige rank. En lille yndig 4—5 aarig sortøjet og mørklokket pige fulgte ham ofte under hans forskellige gøremaal omkring i slottet. I ledige stunder kunde han med et mærkelig indadvendt blik dvæle ved den lille piges ansigt og med sin stærke haand stryge ømt hen over hendes lokkede haar.

Efter at Peter lakajs hustru var død, styrede Berret hjemmet. Nu var han imidlertid ved at se sig om efter en kvinde, der kunde overtage Berrets pligter. Den gamle skriver havde taget sin afsked, og paa hans efterfølger, en ung, begavet mand, havde Berret hurtigt gjort et saa stærkt indtryk, at hun som hans hustru om kort tid sam-

men med sin lille pige vilde drage ind under hans tag. Peter lakaj vilde savne dem begge. Men han vidste, han ofte vilde faa dem at se, og det var ham en stor trøst.

En udtalelse fra 1848.

Fordybelse i hjemstavnens historie — og dermed forstaaelse af de kaar, hvorunder de henfarne slægter har levet, — er en uomgængelig nødvendig forudsætning for grænselandets nulevende slægt, hvis den til fulde skal kunne løfte arven efter fædrene og saaledes være med til at værne og udbygge den nationale position, som de unge, der er vokset op efter genforeningen, uden egen indsats har kunnet overtage. Det følgende udtog af en udtalelse fra nogle beboere i Lundtoft og Vilsbæk i anledning af en protestadresse imod den slesvig-holstenske oprørsregjeringens bestræbelser for at indlemme Sønderjylland i det Tyske forbund viser saaledes, hvorledes vore fædre for nu godt hundrede aar siden har været ude for ganske lignende begivenheder som dem, vor slægt endnu har i frisk minde. Udtalelsen om de fremmede troppers fordrejede kendskab til de herskende forhold heroppe stemmer jo godt overens med, hvad man kunne opleve i begyndelsen af 1940. Lad os nu høre, hvad der meldes fra datidens besættelsesaar.

»Siden sidste Martz Maaned har vi her giort mange ubehagelige Erfaringer, som foranlediger os selv til at udtale, hvad vi ønsker og ikke ønsker.

Uden at vi i mindste Maade vidste noget om Kriig i vores Land, saa vi Tropper at rykke frem, som vilde føre Kriig imod Danmark. Allerede disse Troppers Opførsel imod os, gav os en stor Frygt for det tilkommende.

Hvorfor er denne for os saa skadelige og truende Kriig opstaaet? Derover har de Tydske og Isærdeleshed de Preusiske Soldater og Offisierer givet os Opklaring: det hedde, at de skul-

de hid for at skaffe os Frihed og hielpe os at afkaste det Aag, som den danske Regiering havde paalagt os, og som vi sukkede under. Men til deres største Forundring fandt de her, hvad de fleeste Lande savnede: Velstand saa at sige under alle Klasser i Almindelighed og god Orden. Det er upaatvivlelig, at de godt Folk vidst nok har underrettet deres Regiering om Sandheden, og at denne Regiering siden efter, at den er kommen til Kundskab derom, tænker at handle fredelig imod os; det haaber vi, da vi veed efter Tiidenderne, at den først bød Haanden til en Vaabenstilstand, for at der Imidlertid kunde afsluttes en virkelig Fred. Hvem der egentlig har forlangt den Hielp af de fremmede Tropper, som vi slet ikke har nødig, meente de, maatte være vores Stænderdeputerede. Da denne ikke har adspurgt os om det mindste, saa kan han jo heller ikke viide vores Ønsker, og derfor drives vi til selv at give vores Erklæring: vi forlanger, ikke at løsrives fra Danmark for at indkorporeres i det Tydske Forbund, men vi forlanger at blive Slesvigere med de Rettigheder, som Kongen har tilsagt os i sine Proclamationer. Hvis vor Stændedeputered Thies Steenholdt fra Rapsted har foregivet eller udtalt sig anderledes i vores Navn, saa erklærer vi hermed, at vi aldrig har forlangt andet, som det her anførte, og at han følgelig har sagt Usandhed, hvorfor vi ogsaa protesterer imod ham ved ethvert Foretagende, han gjør, som ikke sigter til disse vore Ønskers Opnaaelse.

Vor »første hjemmetysker« Thies Steenholdts fordærlige virke for Sønderjyllands danskhed har saaledes ikke længere kunnet skjules. Aaret 1848 bragte en klar deling mellem dansk og tysk i landsdelen.

Hans Vald. Gregersen.

Buketten.

Af Leck Fischer.

Fru Elly mærkede endnu rutebilens gyngende duven under sig, da hun satte sig foran spejlet i hotelværelset og tog brillerne af og begyndte at massere sit ansigt for dog at tage sig noget nyttigt til i stedet for at fortsætte skænderiet.

Albert vilde altsaa ikke indrømme, at han havde oplevet noget, og saa maatte han i himlens navn lade være. Om en time skulde de spille, og saa havde hun ikke tid til at spille flere kræfter paa ægteskabeligt opgør. Men der var nu noget paa færde. Hun kunde se det paa hans ryg. Jo, hun kendte ham. Naar han havde en daarlig samvittighed, blev han slap i skuldrene. Hun kendte Albert Grosmann bedre, end han selv.

— Du vil altsaa ikke tro mig. Han vendte sig fra vinduet, der tilsyneladende havde krævet hans fulde opmærksomhed saa længe. Han var endnu smuk. Det var, som om en lille menneskealders stormfulde levned og slid paa mangfoldige provinsscener ikke havde kunnet ødelægge hans ansigt. Det vilde have været ædelt, hvis ikke øjnene havde været flakkende svage. Og derinde i spejlet stod hendes eget ansigts streger og buer prentet med trætte linjer og slappe muskler. Hvor længe endnu vilde hun kunde holde ham fast? Spillet imellem dem var ikke lige. De var altfor jævnaldrende.

— Nej, jeg tror dig ikke. Du har oplevet noget i aftes, som du ikke vil fortælle. Jeg kan føle det, og jeg véd, at jeg har ret. Vi har kørt seks timer i dag, og du har ikke sagt et ord til mig under hele turen. Du har ikke saa meget som budt mig en cigaret. Du har bare snakket og

snakket... med de andre. Fru Elly ledte fortvivlet efter sine cigaretter og fandt dem endelig. Han sprang til med en tændstik. Det saa ligefrem komisk ud, naar den svære mand bevægede sig saa hurtigt.

— Jeg festede lidt i aftes, det kan jo ske. Og naar selv gamle Sode kunde være med, saa har det da været i al uskyldighed. Du gik jo i seng.

— Ja, ja, men saa snakker vi ikke mere om det. Fru Elly fortsatte med at massere. De forklaringer og de undskyldninger var ikke til at finde bund i. Albert vilde altid smutte udenom, naar han kunde. Og hvad betød det, at gamle Sode havde været med. Han var nok en permitten, gammel herre, men han var da ikke bange af sig.

Hun saa igen granskende paa sit spejlbillede. De poser under øjnene. Alt det rakkeri fra by til by tog paa hende. Og hvis hun endda sov om natten. Seks og firs forestillinger i træk næsten uden hviledage og en rolle, hvor hun hver aften skulde være ung, det skulde nok tage paa kræfterne. For resten en daarlig rolle, men hvad maatte man ikke gøre for livets ophold og nogle ører til cigaretter. Hvis hun skulde spille ordentligt i aften, saa blev hun nødt til at tage en tablet, og saa vilde hun først falde i søvn hen under morgentimerne, og hvis hun ikke tog den tablet...

★

Det bankede paa døren. Grosmann gik hen og aabnede og tog mod en buket, der blev rakt ind. Saa takkede han forvirret og blev undrende staaende med den. Den var pakket ind i grønt, olieret papir og lignede et drabeligt kræmmerhus.

— Den er... den er til dig. Han lagde den paa toiletbordet. Fru Elly afbrød ikke sit arbejde. Nu var hun da

helt sikker i sin mistanke. Naar Albert rev sig med blomster, saa var der noget galt.

— Ja, ellers tak. Det er længe siden, du har købt blomster til mig, men hvis du tror . . . .

— Det er ikke mig, der har sendt dem. Det maa være en af dine egne venner.

— Er det ikke dig? Fru Elly blev interesseret. Hun maatte lægge cigaretten for at faa magt over det meget papir. Det var et væld af kirsebærgrene med halvt udspungne blomster. Paa et kort stod: Til Elly Martens. Ja, saadan kaldte hun sig. Men hun kendte jo ingen her.

— Hvem er det saa? Han spurgte bag hendes ryg.

— Der staar ikke noget navn.

— Det er da højst besynderligt, men du ved maaske, hvem det er.

— Jeg aner det ikke. Fru Elly svarede sandt. Hun anede ikke, hvem giveren kunde være. Grosmann ventede ikke ret længe. Han drejede om paa hælen og gik hen til døren. Den slog i efter ham. Han demonstrerede. Han var fornærmet.

Fru Elly tog det roligt. Skulde hun virkelig have en skolekammerat her i byen eller en glemt konfirmationsveninde? Umuligt. Saa vilde hun vide det. Og det var anden gang, at forestillingen var her i byen. Nu kunde Albert spille skinsyg, indtil mysteriet var opklaret. Hvor latterligt.

Hun satte blomsterne i vaskekummen og tog sine sager for at gaa ned. Om en halv time skulde hun være tyve aar yngre og komme ind i krinoline og kysehat og kysse Albert paa kinden, naar han kom som en sød, elskelig og ungdommelig onkel.

Det var for meget sagt, at hun egentlig var oplagt til at gøre det.

★

Fru Elly blev færdig i god tid og listede saa ind til gamle Sode, der havde faaet garderobe for sig selv, fordi han var den ældste, og fordi der virkelig var garderober nok. Gamle Sode sad under skiltet med „Tobaksrygning forbudt“ og fik sin sidste cerut. Han var i chokoladebrun kavalerfrakke, som vistnok ikke havde ret meget at gøre med hendes krinoline, men han spillede hendes far, og saa hørte de jo paa en maade sammen.

— Hm, er det dig, Sisken, hvad vil du? Han drejede paa den korte hals. Den ene bakkenbart var limet skævt paa, men hun gad ikke sige det.

— Ind og se til dig. Fru Elly tog stolen foran sminkebordet og fandt ud af, hvordan hun kunde sidde med krinolinen. Hun havde kendt gamle Sode i over tyve aar. Han havde altid set saadan ud. Han maatte altid have en cerut i munden, indtil det ringede.

— Ja, nu er vi da snart færdige. Det har saamænd været en meget god, lille tourné, men nu længes jeg snart efter min egen seng. Hvad siger du?

— Jeg har jo faaet min jumper strikket færdig. Man strikker saa godt, naar man kører i rutebil. Fru Elly gjorde sig haard. Det var ikke som i gamle dage, da man havde lyst til saa meget og haabede paa endnu mere. Det blev aldrig andet end provinsen. Og det var jo iøvrigt ogsaa godt nok.

— Det skal være saa sundt at strikke. Ja, hvad vilde du ellers, mit barn? For du kom vel ikke herind bare for at snakke strikketøj?

— Hvad lavede Albert i aftes? Fru Elly spurgte.

Hun maatte se bort saa længe. Derinde i spejlet stod nu et andet ansigt. Hvis man sad tilstrækkeligt langt borte i salen, maatte man næsten tro, at det var en ung pige.

— Ja, hvad lavede han. Vi var jo i selskab. Godt selskab. Vi fik dejlig mad. Gamle Sode foldede hænderne over maven. Det var hans vane.

— Du maa godt fortælle mig, hvad der skete. Vi er dog gamle venner.

— Véd du slet ingenting? Kender du ikke enkefruen? Den ungdommelige enkefrue. Hun møder altid op paa disse kanter, naar Albert spiller. Og hun er jo en smule aggressiv og har penge. Jeg troede, du vidste det. Gamle Sode var mild i stemmen: — Det er noget, vi alle ved, saa det kan vel ikke være saa galt, at fortælle det.

— Vil hun giftes med ham? Fru Elly beherskede sig. Der havde saa ofte været andre kvinder, som blev glad for Albert, men hidtil havde hun faaet lov til at beholde ham. Hele sit liv havde han været forfulgt af kvinder.

— Vil han giftes med hende? Sode spurgte. Saa fortsatte han: — Han ved det vist ikke selv. En hidsig kimen sitrede gennem hele garderoben, og gamle Sode smed sin cerut: — Hvad ved jeg, jeg er kun en gammel mand, og nu skal vi ned og spille. Albert har jo ikke engagement, naar vi er færdig her.

*

En forening havde købt forestillingen, saa det var en tætfyldt sal, de spillede for. Fru Elly saa ikke sin mand, før han kom ind i første akt, rank og flot at se paa, og som en virkelig kavalier kom hen og kyssede hendes haand og ikke tillod, at hun nejede for ham. Hun var ved at faa kvalme over hans rutinemæssige attituder og over, at publikum lod til at ynde et elskerpar, der var saa hinsides

al ungdom. Albert var altsaa paa flugt ind i sit fjerde ægteskab. Det maatte han om. Hun skulde ikke standse ham.

De fik bifald allerede i første akt, og fru Elly gik op for at hvile sig i pausen. Hun skulde ikke skifte, men hun havde ikke lyst til at være sammen med nogen. Naar alle vidste, at Albert foretrak en anden, saa vilde hun helst være alene.

Der sad Albert. Al hans flotte mandighed var borte. Han sad bare og var træt, men idet hun kom, sprang han spændstig op. Det virkede paa hende, som om han nu skulde til at spille igen.

— Kæreste, hvor var du vidunderlig i aften! Han vilde kysse hendes haand, men hun afværgede det.

— Hvorfor har jeg været bedre i aften end saa ofte? Er du pludselig blevet venlig imod mig?

— Vi er da venner. Du hæfter dig da ikke ved det lille sammenstød i eftermiddags. Hør, har du faaet opklaret, hvem der har sendt dig buketten?

— Endnu ikke. Fru Elly havde glemt blomsterne indtil nu. Men han huskede dem altsaa. Hun saa paa hans svedige, sminkede ansigt og var lige ved at le. Han var i alvor skinsyg. Det havde hun oplevet før, men det var tusind aar siden. Maatte hun ikke fryde sig.

— Det er besynderligt. Han tog cigaretter og bød: — Du kender da ingen her?

— Nej, gør du? Hvordan har du det selv? Er der ikke nogen, som er rejst efter os for at se os spille?

— Det er overtro, det er sladder. Skal vi ikke gaa lidt ud efter forestillingen. Vi to alene. Lad os for en gangs skyld være alene. Han var ivrig. Nu var han vendt tilbage. Nu havde han glemt alt andet.

Ja, hvis du har tid. Fru Elly smilte. At hun endnu en

Udenfor døren stod en ung mand.

gang skulde opnaa at gøre Albert skinsyg. Det var straalende. Hun elskede vistnok ikke den mand, der saa ofte glemte hende, hun havde gennemskuet ham forlængst, og dog kunde hun ikke undvære ham. Elskede hun ham saa alligevel? Hun vidste det ikke. Hun vilde nyde den tid, der var tilbage.

★

Lidt i elleve var forestillingen forbi. Hun var træt som aldrig før. Det var, ligesom dagens spænding havde taget hendes kræfter. Hun maatte sidde længe, før hun magtede at skifte. Mest af alt havde hun lyst til at gaa i seng med det samme. Men det lod sig ikke gøre i aften. Naar Albert vilde ud, saa nyttede det ikke at jage ham bort. Hun samlede sine sager og saa sig tilsidst i spejlet. Fem og fyrre. Det var en ganske antagelig alder for en ung, forelsket pige med kysehat. Hun tog brillerne paa. De gjorde hende ikke yngre.

Uden for døren stod en ung mand og ventede. Hun vilde gaa forbi, da han høfligt hilste og spurgte, om fru Martens snart var færdig. Han var en lyshaaret, ung mand i blaat tøj og holdt med store, røde hænder om sin hat.

— Jamen, det er jo mig... Fru Elly forstod ingenting. Den unge mand saa overrasket op:

— Er det Dem? Han var saa tydelig skuffet, at han ikke naaede at beherske sig, før hun havde forstaaet alt. Hans øjne blev store og runde.

— Ja, jeg tillod mig at sende Dem nogle blomster. Jeg saa Dem, da De var her sidst. Jeg syntes, De var saa... saa ung, og... Han mumlede og kunde ikke finde ord: — Saa jeg tillod mig at sende den buket. Jeg er gartner. Jeg haaber ikke, at De har haft noget imod det.

— Jeg har været meget glad for Deres opmærksomhed.

Fru Elly stod roligt og hørte efter. Hans overraskelse var næsten rørende. Han havde sendt blomster til en drøm i krinoline, og nu traf han en halvgammel dame med briller og graa, praktisk spadseredragt og blev bange.

— Det var som sagt meget smukt af Dem. Fru Elly gav ham haanden. Saa gik hun.

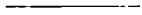
Nedenunder stod Albert og ventede. Allerede paa afstand kunde hun se, at han vidste alt om en ung mands visit, og nu brystede han sig for at tilbageerobre sin kvinde. Han tog venligt hendes taske:

— Du er vel ikke træt?

— Lidt maaske. Hun lænede sig til ham. De havde rejst sammen i saa mange aar. Skulde hun eje ham lidt endnu? Havde hun virkelig sejret?

— Man kan ikke se det paa dig. Du ser virkelig ung og yndig ud.

Hun hørte, at han virkelig mente sine ord. Og hun smilte, fordi det netop nu vilde være taabeligt at græde.

I tysk krigsfangenskab i 1864.

Rædselsskildringerne fra fangernes behandling i koncentrations- og krigsfangelejre under Hitlers naziregimente i Tyskland vil i historien altid staa som en skampæl. Saa dybt nedværdigede Hitler det tyske folk, »das Volk der Dichter und Denker«. Det var en nedværdigelse; thi tyskerne har jo ikke altid været saadan. Det viser efterfølgende linjer, der er et uddrag af breve, som en dansk officer skrev hjem fra sit krigsfangenskab i fæstningen Torgau i 1864.

Forfatteren er den kendte højskoleforstander Chr. Nielsen, Hindholm, fader til digteren L. C. Nielsen og teaterdirektør Johannes Nielsen. Under stormen paa Dybbøl 18. april 1864 førte han som løjtnant en deling af 1. komp., III. regmt., i skanse IX og X. Da regimentet fik ordre til at trække sig tilbage til brohovedet ved Sønderborg, blev delingerne splittet, men 100 alen fra brohovedet blev han omringet af de preussiske tropper og taget tilfange. Han førtes til fæstningen Torgau, og i breve til hjemmet skildrer han behandlingen, som krigsfangerne fik der.

Der er forskel paa 1864 og 1940—45!

Sammenlign nedenstaaende med skildringerne fra Hitlers fangelejre:

»Naar jeg klager over Adspredthed, saa har dette dels sin Grund i Mismod og Utilfredshed, dels i, at vi ere 4 Officerer, der bebo Lejligheden, og skjønt disse ere flinke og omgængelige i enhver Henseende, bliver Følgen let for den Ene som for den Anden, at der er Uro i Værelset, naar man ønskede Ro; dels i de preussiske Officerers overmaade Høflighed. Her ligger et Par Regimenter i Byen, og deres Besætning af Officerer have i den bedste Mening holdt det for deres Pligt at besøge os; og saa har det nu hver evige Eftermiddag gaaet med: Hr. Kammerat! Hr. Kammerat! o. s. v. De preussiske Officerer synes at

være af høj Stand allesammen, de ere fine og belevne, men derhos fortrolige og aabenhjertige, og fraregnet de dybe Buk, som Du let kan tænke falde mig noget besværlige, kan jeg i det Hele godt lide dem....

Vi faae af Preussen som Fanger 16 Rd. dansk maanedligt, men dette vil næsten alt gaae med i Kosten. Du kan troe, jeg vilde være inderlig glad ved at kunne komme herfra; jeg er som en Gæst, der Intet har at bestille for lutter Høflighed af Værterne....

Jeg er ikke flink til at staae op om Mørgenen, Klokken bliver stundom henad 8, inden jeg kommer paa Benene. Saa læser jeg, mens jeg er allene, Klokken 9 a 10 staae de 2 andre, der boe i samme Leilighed (2 store Værelser) som jeg, op. Roligheden er nu mindre, men dog taalelig til lidt hen paa Eftermiddagen, saa have vi sædvanlig Besøg, og det varer tidt ved til ud paa Aftenen. Saaledes er med lidt Forskjellighed Dagene....

Naar jeg faar mine civile Klæder, vil jeg til Afvexling gaae Spadsereture heromkring, ellers er min meste Beskjæftigelse at sidde i Vrøvl til op over Ørerne, deels hos mine iøvrigt elskværdige Medfanger, deels af de preussiske Officerer, der ere saare flittige til at besøge os. Det er under disse Omstændigheder kun lidt, jeg kan faae læst; jeg har nok at læse i; thi alle private og offentlige Biblioteker staae til min Afbenyttelse, siden det blev bekjendt, at jeg er en Bogven.«

— Løjtnant Nielsen blev endog efter ansøgning til krigsministeriet i Berlin løsladt af fangenskabet i midten af juni, idet en af hans tyske bekendte, der var ven med krigsministeren, havde anbefalet ansøgningen.

N. H.

Ich bin kein Preusse —

Barndoms minder.

Af journalist Chr. Petersen.

Det var i fremmedherredømmets tid, da kampen ikke alene gjaldt jorden, men ogsaa børnene.

— — —

Fra køkkenet var der tre trappetrin ned i gaarden. Paa det øverste sad katten og dovnede i solen. Foran det nederste boltrede et par halvvoxne killinger sig i munter leg. De nød friheden i fulde drag.

Midt i gaarden stod kastanien, i hvis skygge Peter sad og sled med lektierne. Han havde en svag erindring om den dag, træet blev plantet. Han syntes, det var en evighed siden. Og nu stod det i fuldt flor med de ranke blomsterkærter tændt i sommersolskin. De mindede om julen med »lys som fugle paa kviste«.

Fra gaarden kom man ned i haven med det gamle hyldhegn, hvor de legede hyldemor, og hvor solsorten byggede. Bagved haven var engene. Saa jernbanedæmningen. Og der bagved igen havnen, hvortil man havde frit udsyn baade fra haven og fra gaarden.

Peter var alt andet end oplagt til lektielæsning. Det var en varm sommerdag og for saa vidt dejligt i kastaniens skyggekirkel. Men allermest dejligt var det nu at boltre sig som killingerne fri og fro udenfor det afgrænsede omraade. Men det gik ikke. Han maatte ikke. Hans mor havde paalagt ham ikke at forlade stedet, før lektierne var færdige. Helt færdige.

Puha, de mødre — — dette, at man overhovedet *skulde* noget, man ikke syntes om — — hvad nytte var det til — — han kunde blive helt arrig alene ved tanken.

Hans mor havde storvask. Døren til vaskehuset stod aaben. Graa damp pulsede ud derinde fra. Væltede op over dørkarmen og slikkede omkring tagskægget som røg fra en ildebrand, Den skurrende lyd fra mors slid ved vaskebrættet lød ud til ham som dæmpede trommehvirvler, monotont og tungt, og bar med sig, syntes han, den syrlige, ramme duft fra dampende

baljer og skummende kar. Kunde der mon tænkes noget mere trist end storvask — en sommerdag, naar solen skinnede og kastanien stod i blomst — —

— Py-ha — — Og saa den dumme læsning. Og saa det emne, han havde for. —

Fra gaden lød støjende latter og muntre raab fra kammeraternes glade leg. Det larmede fra engen, hvor pigerne plukkede kabbeleje og forglemmigej. Og her sad han. Som fangen bag et gitter. Lænket til en elendig læsebog, der ikke interesserede ham et hak. I hvert fald ikke i øjeblikket. Det var virkelig ogsaa til at blive gal over. Hvad om han kylede den hele lektie ad katten til. — — Ha, sjovt kunde det for resten være at se de rejehop, det vilde afstedkomme, men — — mor var jo saadan placeret derovre i vaskerummet, at hun havde ham under stadig observation.

Hvad om han rendte sin vej. Stak af — simpelthen. Hvad kom den tyske læsebog ham ved. Havde ikke baade far og mor gentaget i det uendelige: Vi er ikke tyskere — —

Han saa mod vaskehusdøren. Mon ikke han kunde glide — li'saa stille og ubemærket. Jo, han kunde, han kunde godt, men — — Fordømt — dette *men*, altid var der et *men*. Hvor kom det fra. Han ønskede det i hvert fald ikke.

Peter saa sin mor staa bøjet over vaskebaljen. Sveden perlede paa hendes pande som store dugdraaber, og en genstridig haartjavs vippede op og ned over næsen i tungsindig takt med armenes slidsomme op og ned over vaskebrædtets blankslidte riller. Hendes forklæde var gennemblødt, og de bare arme arbejdede som stempler i en skummende sky af lud og damp.

Hun løftede ansigtet og saa paa ham med et træt smil, strøg sig over panden og raabte: Puh-ha — —

— Ja, det har du rigtignok ret i, mor, svarede han.

Det var sikkert ikke rart at staa i vaskebalien i den varme. Mon hun nu ogsaa syntes om det. Men hun *skulde* vel. Hun stak ikke af, fordi hun ikke syntes om det, der krævedes af hende, for resten vilde det da ogsaa gaa ham ilde, om *han* prøvede paa det. Og derfor blev han. Knyttede næverne og vendte sig paany mod — denne her læsebog. Det nytter ikke at give op overfor fristelserne, plejede hans far altid at sige; vi maa holde ud — undertiden ogsaa med det, vi synes mindre godt om.

— Ja, ja, saa maatte han vel til det da. Men morsomt var det nu ikke. Han skød bogen til side, for han maatte vel for resten snart kunne det udenad. Altsaa:

Ich bin ein Preusse — — Ich bin — ich bin — *kein*, sludder, ein Preusse. Die Fahne schwebt mir rot und weiss voran. — —

Men hvad var dog det for noget . . . En sprælsk tanke. En drilsk idé. Hvor kom den fra. Han ved det ikke. Den er der bare. Han ler lidt. Og saa gaar der som et forklarelsens skær over hans runde drengesansigt: Hvad om man nu i morgen gav sig til at fortælle paa den maade. Hvad om man havde mod til det. For det var jo sandheden. De *var* ingen prøjsere. Vilde virkelig heller ikke være det. Men hvis man altsaa nu gengav det paa den maade i morgen i timen. Hvad mon der saa vilde ske. Vilde de grine befriende, alle de andre. Ikke alle. Nogle maaske. Men ikke mange. Maaske slet ingen. De turde simpelthen ikke. De fleste vilde rejse sig imod ham med et forargelsens vræl. Og læreren — — du gode Gud, han vilde da vist tærse ham halvt fordærvet. Men alligevel. Om man havde mod. Man burde egentlig turde — —

Peter begyndte forfra:

Ich bin ein Preusse, kennt ihr meine Farben?

- Die Fahne schwebt mir schwarz und weiss voran.
Dass für die Freiheit meine Väter starben,
das deuten, merkt es, meine Farben an — —

Han maatte læse det mange gange, for i morgen *skulde* han altsaa kunne det udenad. Sidst kunde han ikke og maatte sidde efter. Og det var der nu heller ikke meget sjov ved.

Han tog fat paany. Ich bin ein Preusse — — Men, ih, som det dog brændte i én efter at sige *kein*. Det var næsten ikke til at lade være. Die Fahne schwebt mir — —

Men, du almægtige — — Peter stirrede som hypnotiseret mod havnen. Saa han syner, eller havde han faaet solstik. Han sprang op som trolld af en æske. Hvad er dog — — dér, se dog dér, havnen ind — skibet — skibet — —

— Mor, raabte han, men uden at vende øjnene fra skibet, mor, kom dog, se — —

— Hvad er der i vejen, jeg har virkelig ikke tid!

— Ikke tid, ja, men mor, saa skynd dig dog, skynd dig — flaget — —

Hans mor kom løbende, altimens hun gned de forvaskede hænder i det vaade forklæde. Der maatte da være sket en ulykke, saadan, som den dreng tog paa vej.

Mor, ser du det, skibet for fulde sejl

— Ser du det, mor, ser du det, jublede han, dér — bagved jernbanedæmningen — skibet for fulde sejl — —

Begge stod stille. Som naglede til pletten stod de og stirrede ufravendt mod sejleren, der stod havnen ind. En stor tremastet skonnert, lastet til over dækket med tømmer og med — *Dannebrog* til tops i stormasten.

Et smil gled over moderens trætte ansigt. Men Peter glanede med aaben mund. Det var vel nok et syn. Frit for alle vinde vajede det danske flag i sol og under blaa himmel — her, hvor bønder og andet godtfolk blev straffet med bøder og fængsel, naar de malede deres huse med røde og hvide farver eller bar klæder af rødt-hvidt stof. Det var simpelthen ikke til at begribe. Sligt havde Peter aldrig oplevet før. Han havde aldrig set et dansk flag vaje udendørs.

Og saa — ja, var det ikke besynderligt — — netop nu, hvor han havde den grimme sang for til skolen. Han maatte afsted til havnen — nu med det samme. Det var meget vigtigere end lektierne.

Men mor lagde en haand paa hans skulder: Ikke nu, Peter, ikke nu, først lektierne — —

— Men mor dog, han følte afvisningen som et slag lige midt i ansigtet. Men mor, det kan du da ikke mene — — Jeg skal være tilbage lige med det samme, det lover jeg dig!

Han begyndte at tude. Dette var dog for galt.

— Kom, Peter, vi gaar ned til hyldehegnet, sagde hans mor, lagde armen om hans skulder, saa kan vi følge skibet helt ind til bolværket og se det hele. Løber du nu, er flaget taget ned, inden du naar havnen!

Og saa stod de længe med hinanden i haanden og frydede sig over det danske flag.

— Men hvordan kan det nu gaa an, spurgte Peter, hvad nu, hvis gendarmen opdager det?

— Dette her vedkommer ikke gendarmen. Ethvert skib fører landets flag som kendingsmærke over havene og i fremmede havne!

— Naa, sagde Peter, naa, saadan — — Men for et dansk skib burde havnen her jo egentlig ikke være fremmed, vel mor. Men det er nu et smukt flag, synes du ikke?

— Jo, Peter, det synes jeg. Og saa er det *vort* flag. Det maa vi aldrig glemme!

— Nej, mor, det maa vi ikke!

Da de naaede tilbage til kastanien, satte hans mor sig hos ham en stund i skyggen.

— Er du saa færdig med lektierne, spurgte hun, og lod ligesom tilfældigt blikket glide hen over bogen. Hvad er det for resten, du har for?

— Hvad jeg har for — — Her, sagde han, og lod en knyttet næve brase ned over »Das Preussenlied« — — Her, hvad mener du, og med al den foragt, han formaaede at lægge i stemmen, føjede han til: *Saadan noget mæg* — — Han fandt det nemlig paa sin plads i dagens højtidelige anledning haandfast at markere, hvad hans hjertes mening var om den ting.

Men svaret kom ham rigtignok baade uventet og ubelejligt. Kvittringen faldt nemlig omgaaende i form af en knaldende lussing.

Peter var maalløs. Han begreb aldeles ikke meningen. Var det virkelig hans mor — — *hans* mor — efter det, de lige havde oplevet sammen — —

— Ja, men mor dog, skreg han, mens han tog sig til kinden, jamen mor, er det da ikke saadan, vi mener — —

Med blødende hjerte tog hans mor til genmæle. Hun græd indvendig. Men hun *maatte* ikke give efter. Ikke her. For drengens egen skyld maatte hun ikke.

— Peter, begyndte hun, ikke særlig overbevisende, for i virkeligheden var hun selv i en jammerlig vildrede, du ved, jeg har sagt det saa tit, du maa ikke være uærbødig overfor skolen!

— Men det er jo den *tyske* skole, snærrede han og stampede i jorden.

— Der er jo ingen anden, Peter, og derfor maa du gøre dig flid og umage. Vi har pligt til at gøre vort yderste, som far saa tit har sagt det, ogsaa med det, vi synes mindre godt om. Uden at vi gør vor pligt, kan vi ikke med vægt fremføre kravet om vor ret.

Peter var ligbleg. Han stod fuldkommen uforstaaende overfor sin mors fremgangsmaade. Han følte sig ydmyget og forurettet, og han dirrede af harme og ophidselse.

— Mor, stammede han i indædt vrede, mor, vil du lige høre mig i dette her!

Hun tog bogen, og han begyndt, højt og tydeligt og med tryk paa hvert eneste ord:

Und wir, die wir am Ost- und Nordseestrande
als Wacht gestellt, gestählt von Wog' und Wind,
wir, die seit Düppel durch des Blutes Bande
an Preussens Thron und Volk gekettet sind —
wir woll'n nicht rückwärts schauen,
nein, vorwärts mit Vertrauen.
Wir rufen's laut in alle Welt hinein:
Auch *wir* sind Preussen, wollen Preussen sein!

(Og vi, som har vagten ved øst- og nordsøstranden,
hærdet og staalsat af vejr og vind,
vi, som ved Dybbøl blev knyttet til
Prøjsens folk og trone med blodets baand —
vi vil ikke se tilbage,
nej, kun fremad med fortrøstning,
vi raaber det ud for alverden:
ogsaa vi er prøjsere og vil være prøjsere.)

— Ja, sagde hans mor, det var godt, Peter, nu kan du det jo.

— Naa, synes du? Men sig mig nu ærligt, mor, synes du ogsaa, det er kønt?

— Nej!

— Synes du maaske, det er sandt da?

— Nej, Peter, nej — —

— Ja, men kan du saa ikke forstaa, det er — — Og hvad tror du, farfar vilde have sagt, der selv var med mod prøjserne paa Dybbøl.

Hvad skulde hun sige. Hun vaandede sig under drengens nærgaaende spørgsmaal, som hun slet ikke var forberedt paa. Men et eller andet maatte hun jo svare.

— Ja, ja, min dreng, du har ret, det, som staar der, passer ikke paa os — —

— Men det er dog skrevet om os, er det ikke?

— Om nogen af os, Peter, om dem, der føler og tænker anderledes end vi. Men stykket hører jo nu engang til det pensum, den tyske skole stiller krav om. Og eftersom vi jo altsaa ikke kan komme udenom den tyske skole, skal det ogsaa læres. Der vil altid her i livet være visse ubehageligheder, vi ikke kommer udenom — — Men naar vi nu ved, hvad vi er, og naar vi ved, hvordan det flag, vi kalder vort, ser ud, er det saa i grunden saa

forfærdeligt, om man skal kunne de par vers udenad. Forandre os kan de da ikke. Vi bliver hverken andre eller anderledes af den grund!

— Hun følte nederlaget, men hun syntes ikke, hun i øjeblikket kunne sige det paa anden maade.

— Ser du, Peter, fjøede hun stille til, jeg synes jo, at den oplevelse, vi to havde for lidt siden med flaget, da det stod havnen ind, tilfulde opvejer det ubehag en saadan smule lektie maaske kan forvolde — og samtidig give oprejsning for den tort, der er nedlagt i den!

Om aftenen sad de sammen i køkkenet. Peters mor var lige bleven færdig med at ordne det huslige, som plejede at hobe sig op en vaskedag. Nu sad hun med en anselig bunke stoppetøj foran sig, et helt galleri af hullede strømper, som helst skulle være hele til næste morgen. Far, som efter fyraften havde været et vend ved havnen og var kommet svært oplivet hjem derfra, sad bøjet over avisen. Peter havde danskundervisning. Det havde han i reglen 2—3 gange om ugen, alt efter som lejligheden bød sig, skiftevis med far og mor som lærer. Mest dog mor.

I reglen var han glad for det. Men der kunde ogsaa være tider, hvor han fandt det modbydeligt, ja, ligefrem uretfærdigt dette, at han foruden skolens tyske ogsaa maatte igennem det private danske pensum. Der var øjeblikke, hvor han ligefrem ikke kunde faa i sit hoved, at det var nødvendigt. Han følte, at han var dansk, som hans forældre og hele hans slægt var det. Det var da saa selvfølgelig. Men det maatte da ogsaa være tilstrækkeligt.

Nu sad han og sled med det »skriftlige«. Hans mor havde fortalt en lille oplevelse, og han skulde med egne ord gengive den paa prent. Han skrev og han stavede. Han bed i blyanten og han brugte viskelæderet — — pokkers ogsaa med de h'er, for man kunde jo ikke høre, ikke lytte sig til, hvor de hørte hjemme.

— Mor, sagde han uden at rette øjnene fra bladet, er der h foran »hvorfor«?

Men han fik intet svar.

— Mor, staves »hvorfor« h—v—o eller bare v—o — —?

Stadig intet svar. Saa saa han paa hende.

— Men, mor da, du sover jo!

Ja, Peters mor blundede blideligt. Hænderne med stoppe-

tøjjet var gledet ned i skødet og hovedet hang let foroverbøjet med den iltre haartjavns ned over næsen. Mor sov. Reaktionen efter dagens slid og møje meldte sig.

— Hys, sagde hans far, husk, mor har vasket hele dagen!

Ja, ja, det forstod Peter da godt. Det var jo ikke første gang, hun var nikket hen i dansk-timerne. Men hun havde jo ogsaa saa meget at tage vare paa. Naar han rigtig tænkte sig om, sad mor vist egentlig kun ned, naar hun spiste — ja, og saa om aftenen, naar hun stoppede og syede og lagde til rette for fem unger. Og somme tider maatte hun ogsaa ud for at hjælpe til hos tante Ida, der tit var meget syg. I de dage var der lagt dobbelt op til hende, naar hun kom hjem om aftenen. Og naar hun saa tilmed skulde agere lærerinde — — Jo, Peter forstod godt, at mor var træt, og derfor begreb han ikke, at de ikke simpelthen indstillede denne private skolegang.

Det hele stod imidlertid kun paa i nogle minutter, saa var mor igen lysvaagen.

— Hvad — — hvad — var'et du sagde, Peter?

— Naa, jeg vilde bare vide, om »hvorfor« har et h foran, men nu har far fortalt mig det. For resten synes jeg, det er det bare pjat med de h'er. For naar man ikke kan høre, de er i ordet, hvad skal de saa med for? Det er da ganske overflødigt!

— Ja, sagde hans mor, men lad os nu foretage en lille prøve, ikke just med h'erne, men for at høre, hvor dygtig du er i det danske. Hør nu her, jeg dikterer og du skriver. Altsaa: *De sortes negle er hvide*. Og hør nu godt efter, jeg siger det en gang til: *De-sortes-negle-er-hvide!*

Peter saa tvivlraadig først paa sin far og saa paa sin mor og fandt, der var noget mystisk ved dette her.

— Ja, men mor, udbrød han, det er da noget sludder, sorte snegle kan da ikke være hvide!

Hun lo.

— Nej, naturligvis, det er de heller ikke — men skriv nu sætningen!

Han havde en stærk mistanke om, at hun havde løjer for med ham, men det var ham ikke muligt at faa øje paa fælden, og saa skrev han og gik i vandet, som saa mange andre gjorde det baade før og siden: *De sorte snegle er hvide* — — Men han morede sig kosteligt, da han blev klar over sammenhængen.

Ved den slags smaa paahit hjalp de hinanden over de døde punkter, naar træthed sløvede og naar lysten dalede. Det hjalp ogsaa med til at gøre udsigten til næste time lysere.

*

Peter laa i sin seng. Han havde bedt aftenbøn.

Jeg er træt og gaar til ro,
lukker mine øjne to.
Fader, se med kærlighed
til mit ringe leje ned.

I skolen hed det:

Müde bin ich, geh' zur Ruh',
schliesse beide Äuglein zu.
Vater, lass die Augen dein
über meinem Bette sein.

Og han grublede. Hvorfor skulde det egentlig være saadan. Hvorfor skulde der være forskel. I hans klasse var der paa to nær ikke én, som ikke alene talte, men ogsaa forstod dansk meget bedre end tysk. Og i det hele taget: naar nu alle bad den samme bøn og mente det samme med den og tænkte paa den samme fader i himlen — — hvorfor, ja, hvorfor skulde der overhovedet være forskellige sprog — —

Han gabede. Øjenlaagene blev tunge og faldt i — — hvorfor, hvorfor — — hvorfor skulde man lære to sprog og hvorfor skulde man absolut tvinges til det, man slet ikke syntes om. Hvorfor skulde han lære prøjser-sangen udenad — — der var julelys i kastanien, og de straaledede som stjerner en vinternat. Og der laa sne i hyldehegnet — — og i vaskehusdøren stod hans mor og sang — julesalmer, endda solen skinnede og solsorten fløjtede — —

Drømte han eller var han vaagen.

Sneen var borte, og julelysene var slukt. Himlen var tindrende blaa, og det var bagende varmt. Han aabner øjnene og ser sig omgivet af sovekammerets halvmørke. Aa — — men hvad er nu det — der paa væggen. En lysende plet, der vokser til et felt, rødt som blod og med et kors, der er hvidt som sne: flaget, der stod havnen ind, det danske flag.

Tænk, om den dag virkelig skulde komme, da det igen faar lov at vaje ved husene som dengang i bedstefars barndom — —

men det kunde da vist ikke tænkes. Nej, det var nok umuligt. Skønt mormor troede paa det. Hun fortalte, og hun var nu ikke til at kimse ad — — hun fortalte, at det var spaaet, at efter en stor krig, som Danmark holder sig udenfor, vil Sønderjylland atter vende tilbage til Danmark — — ja, tænk, om hun fik ret, tænk, om det skete — — mormor tror fuldt og fast paa, at det sker — engang. Som purung pige stod hun ved en alsisk landevej og græd, da de danske soldater efter Dybbøls fald forlod øen. Men hun var sikker paa, helt sikker, at engang vilde de komme igen.

Det var nu et kønt flag, det danske. Selv Henrik syntes, det var ganske kønt. M-e-n, hoverede han, der var jo nu det ved det, at det kun havde to farver. Det tyske havde da tre. Og det var da mere. Ja vel var tre mere end to. Det vilde Peter slet ikke nægte. Heller ikke, at der var tre farver i det tyske flag. Men hvad saa. Det var vel ikke det, det kom an paa. Og saa for resten var denne mer-farve jo tilmed den sorte. Og den var der da nu ikke megen stads ved. Det var da det bare mørke. Forøvrigt havde Søren Pumpemager sagt, at den kulør kun var taget med, fordi den symboliserede Bismarcks sorte sjæl. Og Søren vidste besked med de dele. Jo, jo, det danske var nu alligevel det køn- neste, selv om der kun var to farver — —

Drømmer han, eller er han vaagen.

Ligemeget. Foran sig ser han Dannebrog vaje højt fra skibets mast. Højere og højere. Det flagrer frem imod ham. Vokser. Og der kommer flere til. Flere og flere. Hele sovekammeret er fyldt med rød-hvide flag. Hele huset er omgivet af dem. Og til alle de andre huse i gaden breder de sig. Kun ikke til posthuset. For der sidder den sorte ørn med de pjuskede vinger øverst oppe. Himlen er overbroderet af flag ved flag. Vajende, vinkende dannebrogflag. Nu er byen formelig ved at gaa under i flag. Og et sted fra, hvor flagene danner ligesom en hel skov, er der en som ler, ler saa det runger gennem rummet, gennem gaden, over hele byen og saa hjerteligt, at alle maa le med. Og tilsidst raaber det brusende vildt og jublende mildt: Ich — bin — kein — Preusse — —

Og flagene bliver ved med at vaje og vaje — — og ørnen falder til jorden med et klask — — mens Peter sover.

Skal vi vædde?

Af A. Friis, Vivild.

Hvordan det egentligt var kommen sig, at toldforvalteren og „Unge konsul“ var kommen saa frygteligt paa krigsfod, var der faktisk ingen, der vidste noget rigtigt positivt om. Toldforvalteren var ganske vist en bulderbasse, men „Unge konsul“, der forøvrigt slet ikke var konsul, men kun „Gamle konsul“s søn og efter hans død eneindehaver af det store importfirma Lund & Co., var altfor fredelig en mand til, at man kunde blive fjende med ham. Man vidste jo nok, at der havde været noget mellem „Unge konsul“ og toldforvalter Brogs datter. Men ogsaa denne del af historien var skjult i mørke for byen. Men man gættede naturligvis, og rygterne blev ikke mindre dramatiske af at blive genfortalt ved eftermiddags-the eller ved en sjus i klubben.

Toldforvalteren lagde nu ikke skjul paa, hvad han mente om „Unge konsul“. Vidt og bredt gentog han sin gjaldende og meget interessante paastand om, at „Unge konsul“ havde villet tage ham ved næsen og indsmugle et større parti varer under falsk betegnelse. Ja, saadan sagde han. Men den troede byen nu ikke paa. „Unge konsul“ var ærligheden selv, og Lund & Co. var det sidste firma, der vilde lave numre med toldvæsenet. Der maatte ligge noget andet bag. „Unge konsul“ sagde ikke noget, han smilede kun lidt, naar han hørte om toldforvalterens undsigelser.

— I forstaar nok, sagde han en dag i klubben, da et par venner snakkede alvor med ham og foreholdt ham, at han ikke kunde blive ved at finde sig i beskyldningen, at den gamle er vild paa kareten. Det er ham, der har gjort i nælterne, men han er alligevel en brav karl, selv om han for tiden er lidt ubehagelig. Det gaar nok over.

— Lad da din sagfører tage affære, eller klag til generaldirektoratet, sagde vinhandler Madsen, du kan da ikke blive ved at finde dig i den historie.

— Saamænd kan jeg saa, sagde „Unge konsul“, der er jo ingen, der tror paa det, og jeg vil altsaa af visse grunde ikke fortrædige den gamle dernede paa tolden mere end nødvendigt. Det forstaar I jo nok, ikke?

Jo, det forstod de nok. Det sagde de da. Men de syntes nu alligevel, at tolderen havde haft godt af at faa en ordentlig omgang. Det mente i hvert fald Madsen.

Hjemme hos toldforvalteren stod den samtidig paa lyn og torden. Toldforvalteren stormede op og ned ad gulvet, ildrød i hovedet og endda med uniformskasket paa hovedet — den var ellers kun paa, naar der var beslaglæggelse i farvandet. Ved klaveret sad Gerda og fantaserede over Weyses melodier. Ogsaa hun var rød i kinderne, men hun smilede alligevel lidt af faderens rasen og saa over noget andet, som var hendes hemmelighed alene.

Saa slap hun tangenterne og vendte sig om mod faderen.

— Jamen, hvorfor ikke, far? Nu har vi hvert aar delta- get i klubbens bal. Hvis vi bliver borte, saa snakker de jo bare, og synes du ikke, at du har givet dem nok at snakke om? Det sidste sagde hun med et lille forborgent smil.

Toldforvalteren snerrede arrigt og standsede sin van- dring.

— V i bliver heller ikke hjemme. J e g gaar, men d u bliver hjemme, altsaa.

— Jamen, Far?

— Det bliver som jeg siger. D u bliver hjemme, om saa selve generaldirektøren kom og tiggede paa sine bare knæ om at lade dig gaa til dans, altsaa.

Saa vidste Gerda af erfaring, at sagen var sat paa det allerhøjeste. Naar generaldirektøren dukkede op i toldfor-

valterens forsikringer, saa var der ikke meget at gøre — i regelen da.

— Vil du ikke give mig en grund. Jeg er da gammel nok, skulde jeg tro.

— Grund og grund — — kvindfolk skal altid have grunde, og regner aldrig med grunde. — Men jeg vil bare ikke se dig springe rundt med denne hersens „Unge konsul“ — — bah, ham konsul — — og gøre mig til grin.

— Er du bange for ham, lille far? Han er da baade et pænt og et fredeligt menneske.

— Han — han er en snøbel, er han, der tager toldvæsenet ved næsen.

— Er det nu ikke noget, du drømmer?

— Hvad siger du? — — jeg drømmer for resten aldrig, lagde toldforvalteren til med en knurren.

— Ved du hvad, lille farmand, det er der jo ikke saa faa her i byen, der siger.

— Saa, er der det?

— Ja, der er endda dem, der siger, at det er dig, der har begaaet en fejl, og at det er derfor, at du er saa rasende paa hr. Lund.

— Jeg tager aldrig fejl.

Toldforvalteren tog atter fat paa sin vandring, men standsede pludseligt og skævede mistænksomt til Gerda.

— Har du talt med ham?

— Ha' er det Otto Lund, Du mener?

— Ja, naturligtvis. Du ved jo, at jeg har forbudt det.

— Det har du, ja. Og du har ogsaa forbudt ham at komme her. Men hvis du ikke murer mig inde, saa kan du ikke forhindre, at jeg træffer ham — ved lejlighed andre steder.

Det undgik toldforvalterens opmærksomhed, at dette „ved lejlighed andre steder“ blev sagt med en særlig betoning og med et lille smil. Men gamle jomfru Krum, der

betaget havde staaet og lyttet inde i spisestuen, forstod det fuldkomment og lo triumferende. Og det har han godt af, tilføjede hun privat for sig selv. Han, det var toldforvalteren.

— Ja-ja, lille far, det kan være meget godt — — Gerda rejste sig og lagde armen om ham — — en bulderbasse er du, men ellers er du jo rar nok. Saa bliver jeg fra dansen *d e n n e g a n g*. Men husk paa, at man skal ikke give sin voksne datter andre forbud end dem, hun selv kan indse fornuften i.

Hun gik hen til døren, men vendte sig, inden hun gik ud, og sagde med et stort smil:

— For resten kan jeg betro dig, at Otto Lund heller ikke kommer til Ballet.

— Hva'? prustede toldforvalteren. Men da havde Gerda allerede lukket døren bag sig.

Saadan stod sagerne, da det mindeværdige bridgeparti fandt sted ved apotekerens fødselsdag. Apotekeren havde været saa drilagtig at indbyde baade toldforvalteren og „Unge konsul“. De skal mødes paa neutral grund, sagde han til sin rystede ægtemage, og jeg skal nok faa dem til at forliges, hvis da ellers mine likører endnu har bevaret deres kraft.

— Jo, det har de, understregede apotekerinden med sagkundskab. Hun troede paa sin mands likører. Deres blidnende indvirkning paa sindet havde hun erfaring nok for.

Det gik ogsaa meget godt til at begynde med. „Unge konsul“ morede sig ganske aabenlyst over situationen, og toldforvalteren knurrede i skæget, men mere skete der ikke, før apotekeren efter middagen fik den idé at anbringe de to kontraparter ved samme bridgebord.

— Vi spiller i aften branchevis. Jeg tager provisoren og

medicinmændene ved det bord der, og saa sætter politimesteren, toldforvalteren, vinhandleren og „Unge konsul“ sig her.

Men endnu skete der ingen ting. Apotekeren lo. Og saa sagde han det, der fik gryden til at koge over.

— Giftblandere ved det ene bord og toldere og syndere ved det andet.

Selskabet lo, og toldforvalteren saa ildevarslen ud.

— Ja, tolderen ved vi jo, hvem er, sagde „Unge konsul“ smilende, saa synderne maa vel være Madsen og mig. Lad gaa saa med det.

— Netop, knurrede toldforvalteren.

— „Unge konsul“ begyndte at blande kort. Saa smilede han til toldforvalteren.

— Hvad forstaar man egentlig indenfor toldetaten ved syndere, toldforvalter?

— Smuglere o. l., sagde toldforvalteren ud i luften med et forsøg paa verdensmandsmæssig nonchalance.

— Aah, snak. Den sidste smugler paa vore breddegrader er død for mange aar siden.

— Næh, han er spillevende, er han, udbrød toldforvalteren. Men hos mig gaar den ikke mere. Det kan jeg sige Dem. Hos mig smugles der ikke mere, hr. Lund.

„Unge konsul“ tog sine kort op og begyndte sindigt at ordne dem. Saa saa han over paa toldforvalteren med et stort smil.

— Vil De vædde?

— Vædde . . . . . Hva'? Toldforvalteren var konsterneret, og resten af selskabet vidste ikke rigtig, om de skulde le, eller bare vente det næste.

— Ja, vædde, sagde „unge konsul“. Skal vi slaa et væddemaal, De og jeg. De siger, at der ikke kan smugles hos Dem, og jeg siger det modsatte.

Toldforvalteren stirrede bare, som om han troede, at „Unge Konsul“ var blevet gal.

— Ja, det er da et udmærket grundlag for et vædde-maal. Jeg paastaar, at jeg inden den 14. ds. kl. 24 kan smugle et eller andet forbi næsen af Dem.

— Ind eller ud, spurgte han.

— Det bestemmer jeg, det spillerum skal jeg have. Indsmugling og udsmugling er jo lige fint og forbudt. Jeg vil ogsaa selv bestemme, hvad der skal smugles, og jeg tager ordet „smugle“ i dets aller videste betydning, dets aller videste. Det siger jeg paa forhaand.

— Og fanger jeg Dem, saa knalder jeg Dem. Toldforvalteren sagde det næsten med fryd i stemmen.

— Ja, saa plumper jeg i med piber og trommer, det er klart.

Toldforvalteren vidste, at Lund & Co. ventede et større parti varer hjem fra udlandet med skib i en nær fremtid. Hvis nu . . . . ja, det var næsten for godt til at være sandt. Toldforvalteren gned sig i hænderne og straaledede.

— Kan De lave den, saa giver jeg Dem lige, hvad De vil ha'.

— Top, sagde „Unge Konsul“ alvorligt. Taber jeg, kan De kræve det samme af mig.

De øvrige var efterhaanden blevet lidt forbløffede. Den slags tossestreger lignede slet ikke „Unge konsul“, og de havde en ubestemmelig fornemmelse af, at der bag det fjollede væddemaal laa noget, som de ikke rigtig havde fat paa. Og det er jo en irriterende fornemmelse.

Politimesteren og vinhandleren søgte at slaa sagen hen.

— De kan da ikke sidde og aftale ulovligheder lige for næsen af byens øvrighed, sagde politimesteren

— Jo, knageme kan vi saa, bed toldforvalteren af. I

de sager er jeg øvrighed. Apotekeren vekslede et lille smil med „Unge Konsul“ og kom med whiskyflasken.

— Ja, enten er I allerede fulde, og saa sker der ingen skade, eller ogsaa er I syge, og saa skal I have en med dobbelt væge.

— Tak, dobbelt væge, sagde toldforvalteren.

— Den 14. kl. 24 .... det er lige midt under smørrebrødet paa klubbens bal, lo apotekeren, saa faar vi alle afslutningen at se, hvis den ikke har aabenbaret sig inden.

— Det lover jeg Jer, sagde „Unge konsul“ leende.

Saa begyndte de at spille kort.

Og saa gik dagene. Hele byen ventede med tilbageholdt aandedræt paa sagens udvikling. Men der skete ikke noget. Toldforvalteren havde faaet ekstra mandskab og holdt vagt baade nat og dag. „Unge konsul“s vareparti ankom som ventet, og man tør roligt sige, at tolderne gik det grundigt igennem. Men det indeholdt intet fordægtigt. Toldforvalteren forstod ikke rigtigt situationen, men fordoblede sin aarvaagenhed. Han satte endda nogen til at passe paa „Unge konsul“, selv om det ikke var helt lovligt. Men enten de nu ikke passede godt nok paa, eller „Unge konsul“ var advaret, saa pudsede han dem jævnlige. Der var i hvet fald ingen, der opdagede, at han havde flere møder med Gerda og jomfru Krum, og det var godt for toldforvalteren, at han ikke saa de unges smil og jomfru Krums begejstring ved den sidste „konference“. Toldforvalteren vidste heller ikke, at „Unge konsul“ havde private drøftelse med overtjener Carlsen i klubben og at de sammen inspicerede spisesalen og navnlig syntes at interessere sig for døren ud til anretterværelset og for de to mægtige gamle skabe, der stod ved den ene sidevæg. Men toldforvalteren kunde godt have hørt, hvad „unge konsul“ sagde, da han gik. Han sagde bare:

— Og saa husker De at reservere mig de to pladser der foran skabet.

— Javel, hr. Lund, lo Carlsen smørret og stak diskret en seddel i lommen.

Balaftenen kom, uden at toldforvalteren havde fanget sit bytte, og han var ikke fri for at være en smule nervøs, da han gik hjemme og klædte sig om til festen, baade nervøs og gnaven. I aften maatte det ske, hvis ikke „unge konsul“ kneb ud og snød ham for triumfen. Skulde der laves noget i aften inden kl. 24, saa vidste han, at folkene var paa post. Nej, ham skulde man ikke tage ved næsen. Men alligevel . . . toldforvalteren var kommet til slipset, og et hvidt slips, der ikke vil lade sig knytte, og som der ikke maa sættes fingre paa, har en ganske særlig evne til at kalde de bange anelser frem i sindet. Alligevel . . . hvis nu alligevel . . . toldforvalteren snerrede ad sig selv. Men et eller andet sted i underbevidstheden lurede en tvivl, som vilde frem. Hvis det nu skulde ske, at . . .

Det bankede paa døren, og Gerda stak et smilende ansigt ind.

— Mon jeg ikke hellere maa binde det slips, lille farmand?

— Hm.

— Ellers bliver du vist uvenner med dig selv.

Og saa bandt Gerda slipset og hjalp sin stadigt brummende far i kjolen.

— Nu er du fin . . . som en triumfator.

— Hvad mener du?

— At du er meget fin og stilig. Men du er saa gravalvorlig som en fader, der skal til at bortgifte sin eneste datter.

— Du vaaser.

Gerda lo^o, og toldforvalteren kunde ikke se, at der var noget at le ad.

— Hold op med det fjanteri, og saa husker du — — — ingen tosserier i aften, tidligt i seng.

— Ja, det kan jeg nu ikke love dig, lille far. Men jeg gaar ikke til dans, det vil jeg love. Men husk ellers, hvad jeg sagde, da vi sidst snakkede om det emne.

— Hvad sagde du, jomfru Næsvis?

— Spekuler paa det i aften, for du skal vel ikke svinge damerne hele tiden. Mor dig nu godt.

Toldforvalteren brummede kun og gik ud og tog sit overtøj paa. Jomfru Krum lukkede ham ud. Hun lo ogsaa.

— Tossede fruentimmer, sagde toldforvalteren indædt, da han et stykke nede ad gaden kom til at tænke paa det.

Ballet er der ikke meget at fortælle om. Maaske blev der danset lidt mindre end sædvanligt og hvisket lidt mere i krogene. Det store væddemaals afgørelse var jo forestaaende. „Unge konsul“ og toldforvalteren blev fulgt med forventningsfulde øjne ligesom et par bokserer, der skal i ringen. „Unge konsul“ lod det ikke til at genere. Han morede sig tilsyneladende dejligt og var i straalende humør. Det var toldforvalteren slet ikke. Han kunde ikke lide det. Han vogtede meget omhyggeligt ethvert af „unge konsul“s skridt og fik kun tid til to gange at ringe til hovedkvarteret for at høre nyt, men der var intet.

Da man lidt før kl. 24 gik til bords, var spændingen paa det højeste. Apotekeren tog toldforvalteren under armen og førte ham op til bestyrelsesenden.

— Saa er De nærmere uret, sagde han smilende og pegede paa bornholmeren i hjørnet. „Unge konsul“ satte sig ved den ene langside, hvor overtjener Carlsen nidkært havde vogtet to pladser til ham.

Hvad skulde „Unge konsul“ med to pladser, naar han ingen dame havde med? Men „Unge konsul“ forsvarede sejrrikt sine to stole.

Saa bød apotekeren som formand velkommen til bords, og fadene blev budt om. Men der var ingen rigtig madlyst. Alle kiggede op paa uret, og da det faldt i slag, blev der dødsstille i salen.

„Unge konsul“ ventede ikke engang, til det var færdig med at slaa, men rejste sig op, og da det sidste slag havde lydt, nikkede han smilende rundt.

— Hr. toldforvalter, mine damer og herrer. Jeg ved godt, at De alle sidder og venter paa udløsningen — afgørelsen af toldforvalterens og mit tossede væddemaal.

— Hør, lød det muntert gennem salen.

— Det glæder mig. Men maaske væddemaalet ikke var saa tosset endda. Det skal vise sig. Jeg kan godt med det samme røbe, at jeg vandt.

Toldforvalteren sprang op nede ved sin bordende.

— Hvad har De?

— Ja, saamænd har jeg det.

Apotekeren halede i den ophidsede toldforvalter for at faa ham ned paa stolen og stak ham et snapsglas i haanden.

— Prøv det, det linder, den er lige saa god som min likør.

— Ja, De kan ikke vide det endnu, toldforvalter, fortsatte „Unge konsul“, for hele Deres store opbud vogtede den gale front.

Folk lo, og toldforvalteren vilde springe op igen, men apotekeren holdt ham fast og prøvede endnu en gang med sin medicin.

— Maa jeg minde om væddemalets betingelser. Jeg maatte tage ordet „smugleri“ i dets videste betydning og

selv afgøre, om jeg vilde smugle ud eller ind, og hvad jeg vilde smugle. Er det ikke rigtigt?

— Stemmer nøjagtigt, raabte apotekeren.

Han aabner skabsdøren, og ud traadte Gerda

— Og hvis jeg kunde pudse toldforvalteren i denne idræt, saa vilde han give mig lige, hvad jeg vilde have.

— Stemmer ogsaa, kom det igen fra apotekeren.

Folk lo. Og „Unge konsul“ fortsatte:

— Og nu har jeg „smuglet“, baade ud og ind.

Men nu kunde apotekeren ikke holde toldforvalteren længere. Han sprang op og brølede op til „Unge konsul“:

— Ja, men hvad har De smuglet og hvornaar?

— Hvornaar? . . . I aften. Og hvad? — Min forlovede. Først ud af hendes fars hus, hvor jeg ikke maa komme, og derefter ind her, hvor hun ikke maa komme.

I det samme aabnede han døren til det store skab bag sig, og ud traadte Gerda.

Det varede flere minutter, før jubelen vilde lægge sig. Hverken „Unge konsul“, der stod med Gerda i haanden, eller toldforvalteren kunde komme til orde. „Unge konsul“ rakte haanden i vejret. Og saa fortsatte han:

— Ja, og nu forlanger jeg væddemaalets pris. Jeg maatte faa, hvad jeg vilde, og jeg forlanger kun toldforvalterens svigerfaderlige godkendelse af vor forlovelse, som vi indtil videre har etableret paa egen haand paa grund af min aabenbare unaade i toldforvalterens hus.

Ny stormende jubel og hurraraab for de nyforlovede. Saa rejste toldforvalteren sig. Det trak faretruende i hans ansigt, og apotekeren vogtede aarvaagent paa ham. Der var dødsstille i salen. Og saa gjaldede toldforvalterens stemme:

— Din tyvebrændte kjeltring. Fanden skulde være tolder i en by, hvor den slags syndere gaar løse.

Der blev uro i salen, og apotekeren halede i ham.

— Lad kun være, apoteker. De skal pinedød have smæk for skillingen, de to svindlere, og de andre skal ogsaa have noget for deres penge.

Og saa vendte han sig igen mod bordene:

— Ja, nu sidder De alle spændt og venter paa, hvad

den gamle toldforvalter vil sige til saadan at blive taget ved næsen.

Et stort smil bredte sig over hans ansigt.

— Men jeg narrer Dem alligevel, jeg narrer Dem .... for jeg siger knageme ja, gør jeg, altsaa. Tag hende, din smuglertamp, raabte han over til „Unge konsul“, og lykke til. I er ikke bedre værd end at skulde beholde hinanden, efter det, I har lavet i dag. Men pas paa, for nu skal hun nok holde dig under toldsegl for fremtiden, for hun ligner sin far godt nok, selv om hun laver oprør .... det har jeg ogsaa gjort engang. — — —

Den nat lukkede klubben paa et helt ulovligt tidspunkt.

En mand gaar fra borde.

Af E. Hersbøll.

I byens udkant bor i nogle hæslige barakker et par hundrede østpreussiske flygtninge. Børnene leger ivrigt paa vejbanen, spiller bold og paradis til trods for, at automobilerne har stort besvær med at smutte uden om dem. Selv om en bilist nu og da skælder og smælder over børnenes dristighed, sker der dog ingen ulykker; de fortsætter ufortrødent deres leg her som paa andre sydslesvigske landeveje.

I det gamle land gentager det samme sig; men man lægger mere mærke til det hernede, hvor der altid er saa mange børn paa vejene. Man ængstes over dem, men det gaar. — En del koner, mest yngre, sidder rundt om paa trappestene og rører i middagsgryden; en gang imellem kaster de en spand spildvand i rendestenen, der løber i en lang strime midt gennem vejen for tilsidst at forsvinde ind paa en mark. Her er ingen kloak i dette kvarter.

Flygtningene bor ogsaa rundt omkring i jordhuler, dannet af gamle beskyttelsesrum, forhenværende bunkers, eller i op-

holdsrummene inde i bakken, tidligere brugt af flaksoldaterne. Det er underligt om aftenen at se lyset skinne frem fra jorden. Man faar uvilkaarlig ondt af disse stakkels mennesker, som i regn eller sne maa friste en saa elendig tilværelse. Men det gaar nogenlunde, navnlig i sommertiden. Trods alt er det ude i den fri natur, og man dyrker med flid de smaa køkken haver. Det er paa mange maader bedre end at sidde i beklumrede stuer inde i byen. Maaske er de fleste ogsaa fattigfolk, som ikke havde det stort bedre, der hvor de stammer fra. De danner en slags udflytterkoloni, som ikke blander sig med andre.

I nærheden ligger en større villa, hvor der naturligvis ogsaa bor adskillige flygtninge; men i stueetagen ses i et par vinduer to smaa dannebrogslag. Jeg spadserer undertiden der forbi og er uden at kende disse folk kommet paa hat med dem. Manden ser belæst ud, gaar med hornbriller og kan maaske være først i fyrrerne, konen smuk og fyldig, med let graanet haar — noget yngre. Et par smaapiger er yndige, fikst paaklædte. Det er tydeligt, at denne familie tilhører et andet milieu end de fleste af de fremmede.

En dag, da manden gaar og river mellem blomsterrabatterne, kommer jeg i snak med ham. Han forstaar paa mit tysk, at jeg er dansk, og slaar straks over i det danske sprog. Byen er en af de sydligste købstæder, hvor det ikke er saa almindeligt, at hjemmehørende taler dansk. Jeg spørger, om han gaar til danskundervisning. »Ja«, svarer han »det har jeg gjort i 3 vintre«. »De er maaske medlem af S.S.V.?« »Nej, det er jeg ikke, da jeg ikke kan optages, fordi jeg har staaet i »Partiet«. Han siger det naturligt og uden generthed. »Men Deres kone er det saa maaske?« »Nej, hun er berliner — af jødisk afstamning — men ser iøvrigt paa tingene ganske som jeg selv: Vi har ikke noget højere ønske, end at vore børn kommer i dansk skole.« Der er baade noget saa distingveret og naturligt over disse menneskers væsen, at jeg, da det begynder at regne, ikke kan modstaa deres elskværdige indbydelse til at gaa med indenfor.

Det allerførste, jeg lægger mærke til i dette hjem, er et stort billede af kong Christian, som hænger over sofaen. Endvidere bemærker jeg to store reoler med mange bøger, særlig tyske klassikere og mange historiske værker. »Min mand er filolog«

siger fruén paa, helt godt dansk. Paa bordet ligger to bøger af gammeldags udseende; jeg lukker dem op, det er C. F. Allen: »Det danske sprogs historie«.

Da manden ser, jeg igen kigger paa kongebilledet, siger han beskedent: »Ja det er egentlig min kones; hun er, som jeg sagde, jødinde, dvs. hendes bedstemoder var jøde.

Hun, saavel som jeg selv, var en tid under krigen gaaet »under jorden« i København. Hun højagter den afdøde konge for hans noble optræden overfor jøderne.«

»Og De selv som nazist har været under jorden i Danmark! Det var ejendommeligt.«

»Hr., De finder det mærkeligt; men ikke desto mindre har det været tilfældet. Dengang kan jeg ikke sige, at jeg var det; men nu regner jeg mig selv kun for et: Dansk sydslesviger.«

Dette besøg blev ikke det eneste; jeg lagde ofte vejen der forbi og besøgte denne lille danske oase, midt imellem flygtningebarakkerne. Og jeg fik efterhaanden fortalt — led for led — denne families historie. Den er baade tragisk og glædelig, som saa mange andre danske sydslesvigers:

Heinrich Jessen — lad os kalde ham saaledes — er søn af en velstaaende bonde i Sydangel og havde studeret i Kiel og ved et par andre tyske universiteter. Familien var fra gammel tid slesvig-holstensk sindet og tilsluttede sig før 1933 nazismen. Faderen fik en lederstilling som bondefører; men fra anden side har jeg hørt, at han ingenlunde var nogen fanatiker; men tværtimod havde været sognets befolkning en helt god mand. Adskillige andre storbønder, som frivilligt eller tvungent blev udtaget til en saadan bestilling, siges i det skjulte ogsaa at have været deres landsmænd en god hjælp. Nu forholder Jessens far, som saa mange andre angelitter sig — som det hedder — »afventende« og generer ikke de dansksindede i sognet.

Sønnen blev efterhaanden filologisk dr. og overtog snart en ikke saa ringe bestilling indenfor informationstjenesten i Berlin. Han troede, som alle de andre, tyske unge, trygt paa førerens idealisme. Takket være partidisciplin og ensretning var han ikke meget forskellig fra unge nazister i almindelighed. Heinrich Jessen var imidlertid bleven forlovet med en kendt berlinerlæge, dr. Elberlings datter Ruth.

Dr. Elberling var nok gennem sin moder af blandet tysk-jødisk slægt, men var ikke, hvad man kalder rettroende jøde;

søgte ikke synagogen og havde ikke betragtet sig selv som jøde, ligesom andre heller ikke ansaa ham derfor. Hans anseelse havde hidtil sparet ham for overgreb. Men den omsiggribende jødeforfølgelse førte tilsidst med sig, at han en nat i 1943 tilligemed sin ariske hustru blev fængslet og ført til K. Z.-lejren i Stutthof.

Nogen tid forinden havde Jessen giftet sig med Ruth, doktorens eneste datter. »Jeg kan godt sige — fortæller hr. Jessen mig — at jeg satte overordentlig pris paa min svigerfader, som ikke alene var en fremragende læge, men ogsaa et sympatisk, fint kultiveret menneske, bl. a. i besiddelse af stor historisk viden. Og han havde allerede — forstod jeg senere — haft stor indflydelse paa mig. Jeg blev som ramt af lynet, men det var mig umuligt at gribe ind i sagen. Som forholdene laa dengang, vilde mange partifæller utvivlsomt have betragtet det forefaldne, som en plet paa deres ære. Dette faldt mig aldeles ikke ind; jeg følte kun sorg og bestyrtelse.

Gemytterne var dengang meget ophidsede, og jeg fik nogen tid efter fra partiledelsen anmodning om at lade mig skille fra min kone. Dette hverken vilde eller kunde jeg. Jeg elskede hende inderligt og led dybt med hende; hun var naturligvis ganske ude af sig selv af fortvivlelse og bar forøvrigt allerede vort første barn — den store pige, De kender — under sit hjerte. Der opstod en spaltning i mit sind; nu gjaldt det først og fremmest om at frelse min hustru, hvem faren truede stærkt. Og jeg maatte skyndsomt handle for os begge.

En dag kørte jeg i al hemmelighed til Stutthof og skaffede mig gennem min partistilling lejlighed til at tale med min svigerfader. Det gik forholdsvis let, særlig da jeg tog et passende bydende nazivæsen paa.

Jeg havde aldrig før set en koncentrationslejr indefra — det var noget, man i almindelighed ikke beskæftigede sig med, i hvert fald skød man det helst tre skridt bort fra sig. Jeg blev stum over de rædsler, jeg blev vidne til, og jeg havde — det hævder jeg endnu — aldrig tænkt mig muligheden af en saadan grusomhed. Det gennemsnede mig at betragte disse tusinder af menneskevrag, som med blottede hoveder skulde staa og gøre honnør for »min høje person«. Jeg skammede mig og rødmede som en ung pige. Gaslugten og de rygende krematorieskorstene

røbede altfor tydeligt, hvad der gik for sig. Den væmmelige »Laufer«, som viste mig vejen, sledskede ydmygt for min uniform. I mindre end et sekund blev jeg færdig med enhver form for rettroende nazisme; men da jeg havde andet at tænke paa, skød jeg væmmelsen tilside. Men for *allerførste gang* gik det helt op for mig, at jeg var af et andet væsen, en anden race. — Kort og godt, at jeg var et menneske af nordisk indstilling.

Min svigerfader var fattet og gik sin uafvendelige skæbne imøde med fuldstændig sindsro; den før saa distingverede mand lignede et med skind overtrukket skelet. Trods afkræftelse og mishandling lyste sjælsadelen ud af hans person.

Med en barsk befaling fjernede jeg det usle individ af en Kapo, der klinede sig op ad os, saa vor korte samtale kunde føres uden vidner.

Dr. Elberling fortalte tonløst, at hans hustru, der var anbragt i en anden lejr, for faa dage siden var bleven likvideret. »Hun var jo slet ikke jøde og kunde maaske være bleven reddet, men hun havde uden omsvøb overfor vore bødler forlangt at maatte dele min skæbne. Saa nu har de taget hende paa ordet. Mig foragtede de kun og hørte overhovedet ikke paa mine indvendinger. Og nu ved jeg, at min egen død er nær forestaaende. De arbejder med stor iver, og hver dag bliver i hundredvis af ofre ført til gaskamrene. Jeg længes ubeskrivelig efter at følge hende og at slippe ud af denne nedværdigelse. Saa du forstaar, at for mig er der *intet* at udrette. Men frels dig selv og Ruth, *det haster*«, tilføjede han. »Jeg kunde forøvrigt straks se paa dit blik, min dreng, at du havde taget din beslutning. Selv om det ikke var tilfældet, maatte vel afsløringen af et helvede som dette faa øjnene op hos en retfærdig mand. Stakkels Tyskland! Du tilhører vel ikke *min* race — thi jeg betragter mig nu kun som *jøde*, ikke mere som *tysker*; men jeg ved, at din kærlighed til min datter straks vil tilskynde dig til at redde hende. Iøvrigt har du som slesviger intet med Preussen at skaffe, vel egentlig heller ikke med Tyskland.

Danske Stutthoffanger har ydet mig forskellige smaa vennetjenester; deres konge er en ædel personlighed og skaffer dem bedre behandling, end os andre. Hvis din vej nogensinde skal føre dig til København, saa hils *dr. H.* Ikke fra mig, men fra fangen Heilbuth. Men nu maa du gaa, kære Heinrich, hils Ruth

og sig, hun skal være standhaftig — *det er hendes pligt*. Mind hende om, at pligtfølelse altid har været hendes fars rettesnor. Mine sidste ord til hende skal være disse: Der er intet, som gør en bidsk hund mere kry, end naar man viser den sin angst«.

Som De forstaar, var denne mand, der havde set tusinder af menneskers død, alt andet end sentimental; maaske var det hele kun en maske — for at indgyde mig styrke. Han forstod sikkert, at jeg egentlig led mere end han selv. Han omfavnede mig, og jeg forlod den uhyggelige lejr — — —

Jeg kan vanskeligt beskrive alt, hvad der efter dette besøg rørte sig i min sjæl. Først og fremmest skød en lykkefølelse sorgen i baggrunden. Lykken ved at have brudt aaget, at være et andet menneske, være fri.

Men samtidig var jeg genstand for andre, højst modstridende følelser. Prøv at sætte Dem i mit sted: Aah, De kan ikke tænke Dem, hvor betydningsfuldt det er for mig, at et deltagende menneske hører paa mig. De befrier mig derved for en stor byrde«. — Jeg greb hans haand, der rystede stærkt. Han blev saa roligere og fortsatte:

»Jeg havde som en Orfeus besøgt underverdenen; ved et fif havde jeg tilsneget mig adgang et sted, som ellers var lukket med syv segl. Koncentrationslejrene var Himmlers hemmeligheder. Førerens autoritet maatte ikke rokkes ved, at hans umenneskelighed blev altfor aabenbar.

Og her havde jeg set den umenneskelige behandling af en mand, som var mig dyrebar; et ædelt, selvopofrende menneske overgivet i sataniske bødlers vold. Mens jeg sad ved rattet i den dejlige septemberaften, og som en rasende fo'r mod Berlin, vældede skamfølelsen op i mig. Jeg foragtede mig selv dybt, fordi jeg havde forspildt mit liv og ladet mig rive med af alt dette gøgl og bluff.

Undertiden havde jeg tjenstligt haft til opgave at aflytte BBC's tyske udsendelser, men ak, jeg troede, det kun var løgn og propaganda. Enhver burde jo have gennemskuet det hele; men jeg fulgte ganske simpelt den almindelige parole. Dvs. hr. Goebbels. Ja, saaledes forholdt det sig. Goebbels var nazismens største geni, men i stik gal retning.

Man kaldte i Londons radio nazismen for et gangsterregime, men den kendte amerikanske storgangster *Al Capone* var dog

kun chef for en forbryderbande i Chicagos underverden. Han var ikke præsident i Det hvide Hus, hvor han dog havde haft et senat og en kongres ved sin side. Hitler derimod var enevældig guddom, hvis ordrer og handlinger ikke blev kontrolleret af nogensomhelst instans. Lad være, at demokratiet har sine skyggesider, store skyggesider, f. eks. dets langsomhed. Men der gives dog ingen anden regeringsform, der byder det enkelte menneske saa betryggende en garanti som den.«

Heinrich Jessen standsede lidt og trak vejret dybt, saa pegede han paa det danske værk, der laa paa bordet: Jeg har læst *P. Hiort Lorenzens* historie. Hvilken personlighed, og hvor fik han dog en krank skæbne. Boykottet af tyskerne, d. v. s. de tysksindede, forgældet og syg blev han ladt i stikken af København. Tænk, at han lod sig bevæge til kort før sin død at sende sølvdrrikkehornet, hans hædersgave fra Højskamling, tilbage til Drewsen! Den store sønderjyde er et godt eksempel paa Sydslesvig af i dag. Først slesvig-holstener, men paa bunden frihedsmand, altsaa nordisk af natur. Da han indser, at hans idealer aldrig under tysk styre kan blive virkeliggjort, forandrer han signaler. —

Alt som jeg nærmede mig Berlin, stormede selvbekrejdelseerne ind over mig. »Du selv og din egen slægt har jo været aktive for at befordre nazismen. Du har været en trofast tjener, ligesaavel som dine forfædre i stedet for at *harmes* over hans *bedrageri*, blev vi villige murbrækkere for Bismarcks magtpolitik!«

Heinrich Jessen gik derefter videre med sin beretning:

»Den følgende lørdag havde jeg faaet en tilsigelse til et møde i München, men efter at være kommet udenfor Berlin, kørte jeg med min hustru ikke *mod syd* — derimod til Lybæk. Efter at have anbragt vore kufferter i banegaardens garderobe kørte vi ud mod Travemünde og satte partibilen i et buskads. I en postkasse, som jeg overtydede mig om først tømtes mandag morgen, puttede jeg et brev, adresseret til min chef, partiføreren inde i ministeriet — en i grunden temmelig fornuftig mand. Jeg skrev heri, at da det var mig umuligt at opfylde ordren om skilsmisse, havde vi tilsammen begaaet selvmord ved at drukne os i Østersøen. Samtidig gav jeg besked om, hvor bilen kunde findes. Jeg ved ikke, hvorledes man har reageret heroverfor, men tænker, de har ræsonneret som saa: »Beklageligt, men det er jo

noget, som i disse tider kan ske.« I hvert fald skete der ikke senere min familie nogen overlast, og min fader fik tilmed mine ejendele oversendt. At eftersøge vore lig var der i den forvirring, som herskede, sikkert ikke tid til.

Saa tog vi begge ind til Lybæk, indløste vore kufferter og slap med et militærtog uantastet til Danmark. Min fader fik jeg under rejsen — hvorledes, er det for omstændeligt at forklare — beroliget m. h. t. dødsbudskabet.

Kort og godt, næste morgen stod vi begge ud paa Kolding station. Vi aandede befriet op, men der var langt endnu til vejs ende, og vi rejste derfor omgaaende til København. Nu gjaldt det at faa forbindelse med den dr. H., som min svigerfader havde givet mig anvisning paa.

Men tænk Dem, da vi kom til København, var det midt under generalstrejken. Biler var det umuligt at faa fat paa, saa igennem menneskemasserne, tværs over barrikader og midt igennem skydningen banede vi os vej mod vort maal. Jeg var civil og havde gemt min uniform i kufferten. Her er den«, sagde hr. Jessen og trak sin gamle naziuniform ud af klædeskabet.

»Vi skylder dr. H. meget, Ja alt. Dog maa jeg sige, at fiskeskipper Ole Hansen, der et par dage efter under farefulde omstændigheder sejlede os til Landskrona, skylder vi ogsaa meget.

Da vi omsider naede ud til dr. H.s villa, var han hjemme. Og han troede mig paa mit ord — uden vaklen, uden frygt, uden nogensomhelst mistanke gav han os husly. Midt under undtagelsestilstanden med fare for sit liv skjulte han os! Og hvad mere er, gennem frihedsbevægelsen skaffede han os skibslejlighed til Sverige samt gav os adresser derovre. Der delte vi under dæksnavne sammen med danske, til krigen var forbi, flygtninges tilværelse.

De forstaar, hvad vi skylder Danmark og Sverige — og dermed Norden.«

Hr. Heinrich Jessen tav pludselig — jeg saa et par taarer bane sig vej frem fra brillerglassene. Jeg sagde blot til ham: »Giv mig Deres haand, landsmand«, og jeg beholdt den længe i min. En vildfarendes vej!

Af Vælgerforeningens historie.

Efter at Vælgerforeningen var bleven oprettet i 1888, vedtoges det, at foreningens bestyrelsesmøder skulde afholdes i Aabenraa, der laa mest centralt i landsdelen. Det første bestyrelsesmøde afholdtes paa hotel Danmark. Men da bestyrelsen helst vilde samles ubemærket og forhandle i streng fortrolighed, fik H. P. Hanssen som foreningens sekretær paalæg om at skaffe et andet passende lokale. Han raadførte sig da med købmand Hans Ries, der velvilligt imødekommande stillede sin private lejlighed, Nørreport 30, til Vælgerforeningens raadighed. I over tyve aar holdt foreningen derefter sine bestyrelsesmøder paa 1. sal i den gamle købmandsgaard, og i dagligstuen her er der fattet mange vigtige beslutninger i aarenes løb.

Ovenstaaende billede viser den historiske stue, som den saa ud dengang, og som den ser ud endnu.

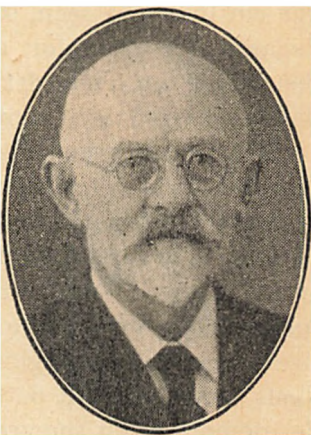
N. H.

Thade Petersen.

Den 30. september 1949 døde frimenighedspræst Thade Petersen i Haderslev, 82 aar gammel og mæt af dage. Med ham er en af de betydeligste personligheder, der i udlændighedens dage levede, virkede og kæmpede her paa aandens grund, gaaet bort. En solskinsdag fyldtes hans kirke til sidste plads af venner og kendinge fra gamle dage og menesker, som siden havde lært at sætte pris paa ham. De var kom-

men til stede fra nær og fjern for at følge ham til det sidste hvilested. Indhyllet i Dannebrog med den heden-gangnes ridderkors stod hans baare foran alteret, omgivet af et væld af sensommerens blomsterpragt som en sidste hilsen til ham, der ejede en saa inderlig kærlighed til vor natur, hvor end han færdedes i vest og øst. Fra prædike-stolen talte hans gamle præsteven N. A. Jensen om den afdødes slyngede livsbane saa smukt og rammende, at forsamlingen grebes deraf.

Thade Petersen var født den 22. november 1866 i Tof-tum paa Rømø. Hans far havde som saa mange andre mænd paa øen været til søs i de unge aar. Hans mor til-hørte den gamle sømandsslægt Manø. Som dreng gjorde fødeøens ejendommelige beliggenhed mellem den vældige nabo i vest, der ofte viste sig i storm og styrke, og vader-

ne med de bevægelige vandtider paa den anden side, desuden de store frugtbare engdrag mod nord og de vidtstrakte hede- og klitpartier med det sjældne og rige plante- og dyreliv, et stærkt indtryk paa hans vaagnende sans for omgivelserne. Dertil kom endelig de gamles beretninger om livet paa søen, som fortaltes i hans mærkelige fødegaard, der var opført af Harche Thadens fra Før i 1748, den mand, om hvem det hed, at han var saa rig, at han havde en rigsdaler i rente, hver gang klokken slog.

Her stod drengen med det modtagelige sind, som han selv har fortalt, i vinterafteners mørkningstimer, der for at spare paa lys gjordes saa lange som muligt, og lyttede til de ældres fortællinger om deres eventyr paa søen i fjerne lande: Grønlands lange vinternat og uafbrudte sommerdage, dets uhyre isbjerge, vældige hvalfisk og farlige isbjørne, sydens glødende sol, Kinas særheder og Indiens vidundere. Alt dette blev hans fantasi fortrolig med derhjemme i den snævre stue, og det gav hans tankeverden fylde og vidde og var gennem aarene medvirkende til at uddybe hans livssyn. Derfor kan det ikke undgaas, men bør saa udførligt omtales, naar hans gerning paa den slyngede livsbane skal skildres og forstaas.

„Vi tilhørte et ætled, der endnu under opvæksten ansaas for bestemte til søen“, har Thade Petersen sagt; „men inden vi naaede frem, var glansen gaaet af søfarten, og mange af os slog med vemod ind paa en anden vej“.

Udrustet med dybe længsler efter et aandeligt livshold prøvede han sig frem som underlærer i Ballum, men mødte sproglige hemninger, saa han søgte syd paa for at lære tysk, og saaledes gik det til, at han havnede paa den myndige pastor Paulsens skole i Krop, hvor der uddannedes præster til Amerika. De fem aar paa denne anstalt blev en indholdsrig læretid for Thade Petersen; men det gik her ogsaa op for ham, at han maatte ty til det danske

aandsliv for at fuldende sin uddannelse i overensstemmelse med sin oprindelige natur. Derfor ser vi ham i de følgende aar ved Københavns universitet og paa danske højskoler, vejledet af Morten Eskesen. Af stor betydning for hans udvikling blev derefter de to aar, han tilbragte som huslærer hos J. N. H. Skrumsager i Københoved, i et hjem, hvor kristelige og folkelige strømninger samledes som faa andre steder i landsdelen. Det var dog stadig hans haab at komme til Amerika som præst for en dansk menighed. Paa den anden side var der jo netop paa dette tidspunkt brug for en mand med hans uddannelse og hans indstilling ved løsning af folkelige og kristelige opgaver, og forholdene herhjemme udøvede derfor ogsaa tilsidst en saa dragende kraft paa hans sind, at dette hensyn blev det afgørende. Et møde med H. P. Hanssen havde saaledes til følge, at han blev ansvarshavende redaktør af „Hejmdal“ fra 1892 til 1899. Thade Petersen var ikke den fødte journalist, men han prægede bladet ved sine grundigt gennemtænkte artikler. Han følte sit ansvar overfor læserne og havde som pressemand en indflydelse af større rækkevidde, end det i reglen er tilfældet under saadanne forhold.

Det kunde vanskeligt i datiden, under Køllerpolitikken, undgaas, at en mand i hans stilling kom i konflikt med myndighederne. Under et længere fængselsophold i byen Slesvig havde jeg ved dagligt samvær i nogle maaneder lejlighed til at lære Thade Petersen grundigt at kende. Jeg fik ikke blot indblik i hans rige tankeliv, men ogsaa i hans arbejdsevne. Paa hans bord laa en bunke arkivsager fra Rømø. Her begyndte han forarbejdet til beskrivelsen af sin fødeø, der senere blev offentliggjort i flere aargange af „Sønderjydske Aarbøger“, og som maaske er den ypperste egenskildring af vor landsdel, som vi ejer.

I fem aar var han derpaa bosat i Rødding som medar-

bejder ved „Hejmdal“ og udgiver af „Nordslesvigsk Børneblad“. Han fik i disse aar god lejlighed til at færdes blandt befolkningen og opnaaede som taler en øvelse, der snart skulde komme ham til gode, da han i 1905 blev kaldet til frimenighedspræst ved Kristuskirken i Haderslev. Han var ikke af naturen veltalende; men hans medfødte anlæg, hans uddannelse og hans mangeaarige livserfaring gjorde ham til en afholdt forkynder og sjælesørger. Betydningen af, at der i de mange aar paa denne prædikestol stod en mand med hans evne til at tolke de dybeste sandheder og den kristelige opfattelse deraf, kan vanskeligt maales i ord. Til „Kirkeligt Samfund for Haderslev og Omegn“ hørte 200 medlemmer. For mange mennesker blev frimenighedskirken i Haderslev dengang et kirkeligt tilflugtssted, uden hvilket de næsten havde været hjemløse; thi dette samfund og forkyndelsen her var i pagt med dansk folkeliv, som de elskede det, og som de savnede det i den tyske statskirke, selv hvor der virkedes med nidkærhed. Dertil kom, at der gennem frimenigheden skete en udbredelse af grundtvigsk livssyn, som ellers vilde have været ukendt.

Det skal ogsaa nævnes, at Thade Petersen fik stunder til selv at skrive „De sønderjydske Frimenigheders Historie“, som udkom i 1924. Det er et fortrinligt værk, der vil blive staaende til alle tider, fordi det indeholder paa lidelige og omfattende bidrag til oplysning om Nordslesvigs kirkeliv i tiden før genforeningen.

Desuden var han redaktør og udgiver af „Den nordslesvigske Kirkesag“ og senere medredaktør af „Menighedsbladet“ m. m. De smaa hefter med julehilsen til soldaterne fra nordslesvigske hjem, som han udsendte under den første verdenskrig, virkede til trøst og opmuntring for dem, der døjede ondt derude.

Som historisk forfatter havde Thade Petersen et godt navn. Hans rige viden gav sig udslag i talrige afhandlinger og artikler af historisk, politisk og kirkelig interesse.

Thade Petersen var i alle henseender et sandhedsvidne, og det var en lykke, at han fik sit ønske opfyldt om at komme til at tjene den nordslesvigske befolkning med sine store evner og dybe forstaaelse. Efter genforeningen fortsatte han endnu i nogle aar sin præstegerning, indtil han maatte fratræde paa grund af alder og svagelighed.

N. S.

Hans Broder Boysen.

Budskabet den 26. august 1949, at overlærer Boysen, Haderslev, var død, ramt af et hjerteslag, gjorde et dybt indtryk paa alle, der havde kendt ham. Naar man hører overlærer Boysens navn, saa rejser der sig for ens blik en mand med et venligt smil og et par gode, trofaste øjne. Hans kærlighed til børnene, der blev givet i hans varetægt, var ægte, og han var ogsaa en mand med faglig interesse.

Hans Broder Boysen var paa sin farmors side i slægt med Matthias Claudius og med musikeren Brahms. Han blev født 16 dage efter faderens

død, den 31. januar 1891 i Tumbøl. Moderen flyttede efter faderens død til Aabenraa. Boysens hu stod til at blive lærer, og i 1917 tog han lærereksamen fra seminariet i Haderslev, var saa med i verdenskrigen, hvor han blev saaret i armen. Efter krigen var Boysen paa kursus i København og tog senere aarskursus ved Statens Lærerhøjskole. Han har været lærer i Stepping, Oksenvad og Bæk og i Haderslev fra 1931.

Overlærer Boysen var en trofast dansk mand. Han var tillids-

mand for skoleforeningen og sprogforeningen. Det var ham en glæde at følge med i arbejdet syd for grænsen. Sammen med pastor Brøndberg har han i Dansk Værneselskab gjort en paa-skønnelsesværdig indsats.

J. C. Dirks.

J. H. Schmidt

22. august 1857 — 1. oktober 1948.

Med J. H. Schmidt er en af de store skikkelser i Sønderjylland gaaet bort. Hans tilværelse spændte langt baade i tiden og rummet. Som barn havde han hørt kanonerne ved Dybbøl, og han har gennemlevet hele udlændighedstiden og en lille meneskealder efter genforeningen. Men ogsaa i bredden favnede han vidt. Under de skiftende kaar har mange betydningsfulde opgaver været ham betroet, og han

levede intenst med i, hvad der rørte sig i tiden.

J. H. Schmidt var i alleregentligste forstand et grænselands-barn. Han er født paa en egn, hvor danskheden var svag, og han har haft de nationale modsætninger saa nær inde paa livet som nogen. Barndomshjemmet i Bredevad var nationalt delt, hans far var tysksindet, men hans mor af dansk familie. Livet i hjemmet har dog næppe været præget af national spænding. Det nationale betød ikke noget for J. H. Schmidt, da han som ung mand kom paa seminariet i Tønder. Schmidt gik i den dansk-sprogede afdeling. Da denne uden varsel blev nedlagt, følte Schmidt, at det var en uret mod den danske befolkning, og fra dette øjeblik blev han sig sin danskhed be-

vidst. Det var den krænkede retsbevidsthed, der gjorde J. H. Schmidt til dansk mand. Det var hans danske natur, der slog igennem, og jeg har ikke kendt nogen, der hvilede tryggere i sin danskhed end Schmidt.

Schmidt blev lærer af kald, og han var en dygtig pædagog. Selv den tyske kredsskoleinspektør maatte erkende, at hans skole var den bedste i amtet. Men læreren i Snogbæk havde i myndighedernes øjne een stor fejl: han var dansksindet. Og da man af den grund ville forflytte ham til et embede i Holsten, foretrak han at tage sin afsked. Gennem mere end 20 aar havde han virket som lærer ved forskellige skoler i Sønderborg amt, først i Havnbjerg, derefter i Skodsbøl og fra 1888 til 99 i Snogbæk. Det ville egentlig have været tilstrækkeligt for et almindeligt menneske. Men i Schmidts liv var det kun en etappe, en slags fortilværelse, og det var først efter, at han havde taget sin afsked som lærer, at hans egentlige livsgerning begyndte.

Paa det tidspunkt, da Schmidt maatte bryde med den tyske skole — i 1899 — var der netop brug for ham paa en post af den allerstørste betydning for danskhedens bevarelse i Nordslesvig. Han blev vor fører i kampen om jorden, først som 5. Oktober-foreningens tillidsmand, senere som direktør i Nordslesvigsk Kreditforening. Ingen enkeltmand har gjort en større indsats i jordkampen end Schmidt, Villa Clara, som hans kendingsnavn dengang var. Senere blev det til Schmidt, Vojensgaard, da han købte den store, forsømte gaard af en preussisk amtsforstander.

Som den sidste store prøvelse under fremmedherredømmet kom saa krigen 1914—18, og freden bragte os opfyldelsen af vort nationale haab. Schmidt mistede ikke nogen af sine kære paa slagmarken. Men i 1916 døde hans

hustru. Det var et haardt slag. For faa har hjemmet betydet saa meget som for ham.

Under grænsestriden kæmpede J. H. Schmidt i første række ved H. P. Hanssens side. Det kom han til at bøde for. Efterdønningerne efter denne ulyksalige strid sporedes paa alle omraader. De sprængte Nordslesvigsk Kreditforening og gjorde det umuligt for ham at fortsætte som medlem af Haderslev amts skoledirektion, en opgave, som den gamle skolemand omfattede med den største interesse. Men Schmidt fik alligevel sin plads i genforeningsarbejdet.

Schmidts offentlige virksomhed efter genforeningen taaler ikke sammenligning med hans gerning før krigen. Men jeg vil advare imod at undervurdere den. Schmidts arbejde i laanekassen for Sønderjylland og i akkordudvalget for Haderslev østeramt er almindelig kendt og skattet. Men hans betydeligste indsats i det økonomiske genforeningsarbejde ligger paa et andet felt, som unddrager sig offentlighedens kontrol, nemlig i Sønderjyllands Kreditforening. Som medstifter og som formand for repræsentantskabet i kreditforeningen og som medlem af laanekassens bestyrelse har han været med til at løse opgaverne paa det felt, hvor vanskelighederne var størst, Schmidts betydning for kreditforeningen laa ikke paa det tekniske felt, men i hans personlighed og den respekt, der stod om hans person.

Der har ofte staaet gny om Schmidts navn, ikke fordi han elskede kampen, men fordi han var en kraftig og helstøbt personlighed, som følte sig stærkt forpligtet overfor opgaverne. Han lærte aldrig at gaa paa akkord med uretten. Gunstige ydre omstændigheder fristede ham ikke til at svigte de ideer, han tjente gennem et langt livs arbejde.

Gennem Schmidts virke i alle dets faser gaar som ledemotiv kærligheden til livet i dets grundforhold: livet i hjemmet, forbindelsen mellem generationerne og slægtens tilknytning til jorden, til folk og fædreland. Det har sikkert været et stort savn for Schmidt, at han ikke selv havde børn. Naar vi kom ind paa en ejendom, og der stod en barnevogn, saa fejlede det ikke, at Schmidt skulde hen og kigge i den. Og den glæde, som spejlede sig i hans ansigt, røbede ikke alene, at han holdt af børn, den var ogsaa et udtryk for glæde over slægtens sunde vækst. Han var en god far for sin plejedatter fru Marie Petersen og en god bedstefar for hendes børn, og han gjorde hjemmet paa Vojensgaard til familiens samlingssted. Det var Schmidts drøm, at Vojensgaard skulde gaa over til dattersønnen, Knud Schmidt Petersen, og han drev gaarden med dygtighed, indtil han i 1940 kunde afstaa den til ham.

En efter en saa Schmidt sine gamle arbejds- og kampfæller falde. Han stod tilbage som den store eg i ungskooven. Schmidt ejede en sindets styrke, som aarene ikke havde tæret paa, en evne til koncentration og til at give sine tanker et fast og levende udtryk, som var ganske enestaaende for en mand i hans alder. Derfor lyttede folk, naar han førte ordet, og ensom blev han aldrig, fordi han til det sidste stod i en levende forbindelse med slægten og opgaverne.

P. A. Callø.

Gyde Marie Knudsen Svendsen.

Den 19. november 1948 døde brat og uventet fru Gyde Knudsen Svendsen. Hun tilhørte den kendte knudsenske slægt paa Visby hedegaard. Paa denne gaard fødtes hun den 11. februar 1878. Efter privat skolegang i hjemmet kom hun paa Uubberup højskole og lod sig senere uddanne til sygeplejerske i Odense. Hun var derefter privatsygeplejerske i Aabenraa et par aar.

1904 blev Gyde Knudsen gift med redaktør Nicolai Svendsen, der samme aar overtog ledelsen af »Dannevirke«. Det er dog først efter 1920, da hendes mand bliver amtskolekonsulent i Tønder, at fru Gyde træder mere frem i offentligheden. Hun var en drivende kraft ved stiftelsen af Dansk Kvindesamfund. Spejderne og fredssagen havde i hende en god støtte. I en lang aarrække var hun medlem af menighedsraadet i Tønder.

Fru Gyde Knudsen Svendsen bar slægtspræget. Hun var en fast, nærmest stejl karakter, med dybe følelser, der var forenet med sanddruhed og trofasthed. I et eftermæle staar følgende: »Det var dog først i Tønder, at hendes særprægede og stærke personlighed vandt sit ansigt. Hun vidste, hvor hun stod, hun havde sine bestemte meninger. Hun var med, hvor der skete noget, og vilde gerne gøre en indsats«.

Jakob Petersen.

Lensgreve Schack.

Den 28. januar 1949 døde ret uventet efter en operation paa Tønder Sygehus amtmanden over Tønder amt, lensgreve Otto Didrik Schack, i en alder af 67 aar. Med ham er en af landsdelens mest fremtrædende og fortjenstfulde mænd gaaet bort. Grev Schack var søn af den lærde lensgreve Hans Schack til Schackenborg, der er kendt som medarbejder ved udgivelsen af den sønderjydske salmebog og

fra sin optræden paa fællessynoden i Rendsborg, hvor han i sin tid talte for bevarelsen af modersmaalet i vore skoler. Den afdøde greves mor var født komtesse Lerche.

Hjemmet var altsaa dansk; men først efterhaanden gled den unge lensgreve ind i den sønderjydske nationalitetskamp. Han blev medlem af „Vælgerforeningen“s tilsynsraad, og da „Landeværnet“ oprettedes i 1913 med det formaal at bevare dansk jord paa fri mands haand, valgtes han til foreningens sekretær og kasserer, hvilket medførte et betydningsfuldt arbejde. Ved verdenskrigens udbrud i 1914 blev han arresteret og interneret i Flensborg. Hans arkiv sendtes til rigsretten i Leipzig; men da der ikke var grundlag for højforræderi, løslodes han efter fire maaneders forløb.

Under „Vælgerforeningen“s forhandlinger i overgangstiden indtog han en mæglende holdning, og da brydningerne ebbede ud, valgtes han til foreningens formand. Som saadan affattede han „Vælgerforeningen“s fyndige og ildnende afstemningsoppraab, der gav et smukt udtryk for de følelser, der paa dette historiske tidspunkt besjælede den dansksindede sønderjydske befolkning. Ved festen paa Dybbøl den 11. juli 1920 bød han i sin bekendte tale, der vil være uforglemmelig for alle, som var til stede, kong Christian velkommen som Nordslesvigs konge.

Allerede i 1905 blev lensgreve Schack valgt ind i Tønder kreds dag, hvor han havde sæde, indtil han i 1920 af Den internationale Kommission blev indsat som landraad i den daværende Tønder kreds. Ved sin autoritet forstod han her at skabe ro og orden under vanskelige forhold. Det var en selvfølge, at han efter genforeningen blev udnævnt til amtmand over Tønder amt.

I dette embede har han ud fra sin sønderjydske fortid forstaaet at skabe respekt om sin person og virksomhed i

det i national henseende stærkt blandede amt, saa genforeningsarbejdet har kunnet foregaa ret gnidningsløst. Navnlig betragtede han det som sin opgave at være medvirkende ved opnaaelse af en afspænding af modsætningerne paa skolevæsenets omraade.

Lensgreve Schack nød almindelig anseelse og tillid i alle samfundsklasser paa grund af sin udprægede retfærdssans, sine store evner til at forlige modsatte opfatelser og sin noble indstilling i vigtige og afgørende spørgsmaal.

Ved hans død blev med rette sagt, at hans virke var Danmarks-historie. Hele den sønderjydske befolkning var grebet af sorg ved denne ædle og uegennyttige personligheds bortgang.

Han havde titel af hofjægermester og kammerherre, var udmærket med høje ordener og sad inde med en lang række vigtige, offentlige tillidshverv.

N. S.

Peter Bernsen, Gram.

Efter flere aars svaghed som følge af en hjerneblødning i 1945 afgik fhv. mejeribestyrer P. Bernsen, Gram, den 4. maj 1949 ved døden.

P. Bernsen var født den 7. april 1883 i Blaakrog, Varnæs sogn. Efter læreaarene besøgte han Ladelund mælkerskole og blev i september 1910 — kun 28 aar gammel — bestyrer paa andelsmejeriet »Gramgaard« i Gram. Her kom han til at øve sin manddomsgerning.

P. Bernsen var noget af en førerskikkelse, han var en aaben og djærv natur. Indenfor mejerikredse fik han med aarene mange betydelige

hverv. Han har saaledes været medlem af bestyrelsen for Haderlev Amts Mejeristforening og blev, da han 1. april 1946 maatte opgive sin stilling, udnævnt til foreningens æresmedlem. Ligeledes, indtil han traadte tilbage, var han medlem af Dansk Mejeristforenings hovedbestyrelse.

P. Bernsen deltog med stor interesse i sit sogns anliggender baade indenfor sogneraad og skolekommission, han var medlem af Gram Banks tilsynsraad og formand for Gram brugsforening.

Under den første verdenskrig, som han deltog i fra begyndelsen, faldt han allerede i 1914 i engelsk krigsfangenskab. Ikke mindst hans mange kammerater i den sønderjydske lejr i *Feltham* lærte at sætte pris paa P. Bernsen. Han blev deres fører i fangenskabets og efter hjemkomsten formand for Felthamforeningen, et hverv, han beklædte til sin død.

Sammen med sin i september 1947 afdøde hustru, Anne Kjestine Petersen fra Ustrup, havde P. Bernsen et smukt dansk og overordentlig gæstfrit hjem, hvor to sønner og to døtre er vokset op.

H. M.

Ingeborg Appel.

Den højskole, der i 1844 blev aabnet i Rødding og standset i 1864, flyttede til Askov, idet tre af Rødding-lærerne begyndte det afbrudte arbejde her. Sjælen i dette arbejde var Ludvig Schrøder, hvis gerning indenfor den danske folkehøjskole kendes den dag i dag. Askov højskole blev indviet den 3. november 1865. Et par aar senere, den 26. juni 1868, fødtes Ingeborg Schrøder. Forældrene anede næppe,

at den lille pige skulde komme til at føre deres arbejde videre, ja ikke nok med det, hun skulde være med til at give hele højskolearbejdet en videre horisont.

Som 17-aarig kom Ingeborg Schrøder i forbindelse med den svenske gymnastik, hvis store forkæmper var Per Henrik Ling. Det var hans begejstrede elev Sally Høgstrøm, der indførte kvindegymnastikken i Danmark ved at afholde kursus, først paa Vallekilde i 1885, dernæst paa Askov i 1886. Ingeborg Schrøder var deltager begge steder. For at være helt paa højde med gymnastikpædagogikken gennemgik hun centralinstituttet i Stockholm i aarene 1887—89. 1890 vendte hun hjem til Askov og overtog undervisningen i gymnastik og sundhedslære. Denne gerning fortsatte hun med til 1940, altsaa i 50 aar.

Den 24. september 1891 blev Ingeborg Schrøder gift med Jacob Appel, der var lærer paa skolen. 1906 overtog ægteparret forstanderhvervet paa Askov. Fru Ingeborg Appel havde siden 1904, da moderen døde, været husmoder for den store elevskare. 1928 blev J. Arnfred medforstander, saa den store husholdning nu gled over i andre hænder. I perioden 1906 til 1928 havde fru Appel to gange været forstander for skolen, fra 1910—13 og 1920—24, medens hendes mand var minister. Efter Jacob Appels død i 1931 førte fru Appel en mere stille tilværelse. Den 5. november 1948 døde hun. Hendes grav er paa Askov kirkegaard. Fru Appel modtog fortjenstmedaljen i guld i 1939.

Ingeborg Appel født Schrøder, saadan skrev hun sit navn, var kendt over hele Danmark, over hele Norden. Hun havde en ligefrem maade at komme i forbindelse med andre mennesker, og var denne forbindelse i orden, saa var hun en trofast ven for livet. Hun havde den rette myndighed, der hvilede paa den kraft, der udgaar fra en bestemt, men mild karakter. Hun var et sjældent stærkt menneske, og hendes styrke havde sin rod i kristendommen og slægtens traditioner. Hun elskede ligesom manden

slægten, og det i den grad, at det kunde ligne slægtsdyrkelse. At kunne dette giver rankhed og fasthed i livets forskellige situationer.

Det siger sig selv, at Ingeborg Appel var medlem af forskellige bestyrelser. Her skal kun nævnes Askov valgmenighed, Askov højskole og Sønderjyds Skoleforening. De tre foreninger eller institutioner viser baggrunden for hendes liv og interesser, skolen, kirken og det folkelige liv.

Det er næppe for meget at sige, at Ingeborg Appels hjerte hang ved Sønderjylland. Hun kunde fortælle om, hvorledes hun som lille pige havde lyttet til samtaler mellem professor Flor og sin far. Hun havde iagttaget de alvorlige miner, naar de to talte om det tabte land og om maaden, paa hvilken de kunde hjælpe og styrke danskheden dernede. Disse møder mellem de to mænd prægede hende for livet. Da krigen brød ud i 1914, var hendes tanker hos de Askovelever, der tog del i den. Hendes breve til disse Askovelever er et stort og godt minde for dem om den troende og hjertevarme kvinde. Da krigen atter brød ud i 1939 og da Danmark blev besat i 1940, var hun dybt bekymret for land og folk. Da befrielsen var en kendsgerning, aandede hun lettet op, og hendes tanker gik nu til landsmænd sydfor grænsen. Selv om vi ikke var enige om den politiske side af sagen, saa afbrød det ikke det gamle venskab. Vi kunde mødes paa den folkelige linje, paa det folkelige arbejde, der ligger og venter paa os dernede.

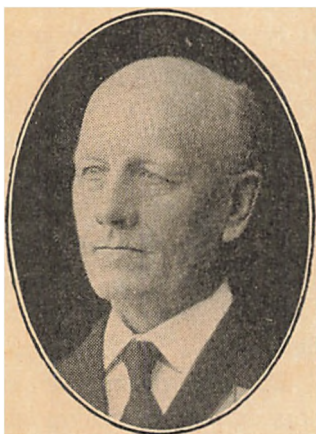
Askov har tabt meget ved fru Appels død. Hun var saa at sige det sidste bindeled mellem fortid og nutid. Hun havde set skolen vokse frem fra beskedne kaar til den skoleby, der har rejst sig paa stedet. Hun havde levet med i alt det ny, der kom frem, og hun stod det aldrig imod. Hun kunde lyse det ny i kuld og køn, naar det blot stod i

forbindelse med det, der for hende havde evighedsværdi. For gamle elever stod hun som vogter for det, der havde været, og det, der var, og for hende saavel som for gamle elever er der kun et ønske, at fremtiden for den gamle skole maa blive som dens fortid, et livgivende sted, der befrugter vort folk til ædel daad.

Jakob Petersen.

Elers Boesen.

Elers Boesen er født den 25. juni 1870 i Lunde, Randerup sogn. Hans hjem hørte til egnens grundtvigske kreds, som det lykkedes at opretholde en skole, hvad Elers Boesen i sine drengenaar nød godt af. Han blev konfirmeret hos pastor Poulsen i Bovlund. Efter at have arbejdet ved landbruget kom han i tyveaarsalderen paa Askov, hvor han var to vintre, var derefter soldat og overtog i 1895 en gaard i Søndernæs. 1930 afstod han gaarden til sønnen og købte en mindre ejendom i Astrup.

I aarenes løb har Elers Boesen varetaget en lang række tillidshverv. Han var medlem af bestyrelsen for Skærbæk frimenighed og Rødding højskole. Han var medlem af vælgerforeningens tilsynsraad og tilhørte her den saakaldte Aabenraagruppe. Det er dog først og fremmest som Sønderjydsk Skoleforenings kasserer, at hans navn blev kendt i landsdelen. Der var næppe noget, der glædede Elers Boesen stærkere, end at være med til at sende unge paa de danske ungdomsskoler. Til disse hverv kom en række tillidsposter af mere lokal art.

Enhver, der traf Elers Boesen uden at kende ham, vilde straks være klar over, at det var en mand fra Vesteregnet. Hans ranke, vejrbitte skikkelse med de haarde træk bar vidne om det barske vejr i vest. Dertil kom, at han var en mand af faa ord.

Ved første blik var enhver klar over, at han var en fast karakter, der syntes at være utilnærmelig. Det sidste var en fuldstændig fejl bedømmelse, han var nemlig en saare vennesæl mand, med et varmt hjerte for alt det, der vilde tjene det gode. Hans kærlighed til land og folk gav sig udslag paa mange maader, og der, hvor han kunde tjene danskhedens sag, var han altid rede til indsats. Han var Ridder af Dannebrog og døde den 26. februar 1949.

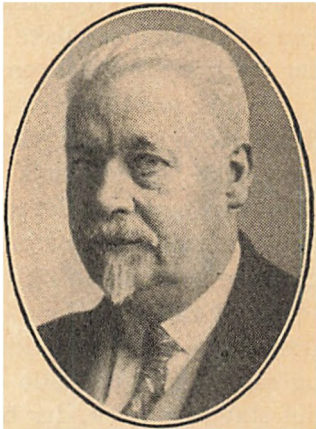
Jakob Petersen.

Franz von Jessen.

Den 31. marts 1949 døde redaktør Franz von Jessen. Her skal ikke skrives om den fremragende journalist og udenrigspolitiske reporter, ja, man kunde kalde ham journalistisk opdagesrejsende. Men en omtale af hans betydningsfulde indsats for danskheden i Sønderjylland hører hjemme i Sprogforeningens Almanak.

Han var af gammel, sønderjydsk æt; født i Horsens 18. april 1870. Fra sine tidligste aar til sine sidste arbejdstimer, kort før dødsstunden, var det sønderjydske spørgsmaal og arbejdet derfor en del af ham selv.

Første gang, jeg traf ham, var ved et møde i Studenterforeningen i København, i foreningens sønderjydske afdeling „Hejmdal“. Det har været i 1906. Hans emne var selvfølgelig Sønderjylland, set i forhold til den daværende udenrigspolitiske situation. Næste gang, vi mødtes, var ved et valgmode paa Folkehjem i Aabenraa aftenen før rigsdagsvalget i 1912. Han havde jo ikke lov til at være

til stede og opholdt sig derfor oppe paa balkonen, skjult for politiets blikke. Selve valgaftenen var han paa „Hejmdal“s redaktion.

„Hejmdal“ havde iøvrigt, bortset fra det personlige forhold mellem ham og H. P. Hanssen, gennem en lang aarrække haft forbindelse med ham og nydt godt af hans medarbejderskab. Allerede et halvt aar efter, at H. P. Hanssen havde overtaget bladet i 1893, blev Franz v. Jessen „Hejmdal“s udenrigspolitiske medarbejder gennem korrespondancebureauet „Unio“, som han ledede. Senere under den græsk-tyrskiske krig i 1912-13 kunde „Hejmdal“ ene af de sønderjydske blade bringe hans korrespondancer fra krigsskuepladsen.

Franz von Jessens betydningsfuldste indsats for danskheden i Sønderjylland er hans „Haandbog i det nord-slesvigske Spørgsmaals Historie“ fra 1901. Han havde faaet den tanke, at det kunde have betydning at samle „alt det materiale, der danner forudsætningen for en dybere-gaaende forstaaelse og bedømmelse af de nationale foreteelser i Sønderjylland“. Han udvalgte en lang række fremragende medarbejdere, historikere, videnskabsmænd og sagkyndige paa alle de herhen hørende omraader, og det statelige værk, der blev resultatet af samarbejdet, udkom med Franz von Jessen som redaktør og De samvirkende sønderjydske Foreninger som udgiver.

Det blev et uvurderligt vaaben for den kæmpende danske befolkning, og dets værdi forøgedes betydeligt, da det i 1906 blev udgivet paa fransk, „Manuel historique de la Question du Slesvig“, hvorved indholdet blev tilgængeligt ogsaa for udlandet. H. P. Hanssen har før 1914 og i endnu større omfang efter den første verdenskrigs afslutning, da grænsespørgsmaalet skulde ordnes, uddelt bogen til tyske og andre udenlandske politikere, som det

var af betydning for os at give lejlighed til at sætte sig grundigt ind i det sønderjydske spørgsmaal. De behøvede saa ikke at nøjes med ensidige tyske fremstillinger.

Det var formaålet med haandbogen at give en objektiv og sand fremstilling af spørgsmaalet, og, som Franz v. Jessen siger i forordet, „at undgaa enhver form for polemik mod tyske anskuelser og kritik af preussiske foranstaltninger“. Det gav vaabnet endnu større vægt for os.

I bevidstheden om, at den nationale kamp ved grænsen ikke var afsluttet med 1920 — det synspunkt, der var afgørende for H. P. Hanssens grænsepolitiske opfattelse — fortsatte og videreførte Franz von Jessen haandbogen i det store 3 binds værk „Haandbog i det slesvigske Spørgsmaals Historie 1900—1937“ med Grænseforeningen som udgiver. Dette værk er opbygget efter de samme linjer som første udgave, uden „enhver form for polemik“. Og saa denne haandbog er udsendt paa fransk.

Ikke blot med disse to vægtige værker har Franz von Jessen ydet sin betydningsfulde indsats for danskheden i Sønderjylland, og ikke blot herhjemme har han talt dens sag, men som den vidtberejste journalist, hvis arbejdsfelt naaede ud over Europas grænser, kunde han gennem sin nære personlige forbindelse med fremtrædende politiske personligheder i udlandet vække interesse og forstaaelse for det sønderjydske grænseproblem. Især gælder det Frankrig, hvor han i 1914—1930 var medredaktør ved „Le Temps“ i Paris, og hvor han under den første verdenskrig og efter dens afslutning arbejdede energisk for grænsespørgsmaalets løsning. Selv om han principielt fastholdt det grundlag, hvorpaa kampen i grænselandsdelen var ført, den nationale selvbestemmelsesret, kom han, ogsaa af personlige grunde, i modsætning til den daværende regerings grænsepolitik, og dermed ogsaa i

modsatning til H. P. Hanssen, da det jo var dennes grænsepolitik, der havde været bestemmende for regeringens. Dette modsætningsforhold beklagede vist baade H. P. Hanssen og Franz von Jessen, uden dog at give direkte udtryk derfor. Men selv om „dugen blev skaaret over“, blev forskellen i opfattelsen mindre med aarene. Da vi kom op i 30-erne og nazismen begyndte at udfolde sig, ogsaa i Sydslesvig, fik det ogsaa sin indflydelse paa Franz von Jessens opfattelse — som paa saa mange andres, der i 1920 havde holdt paa en sydligere grænse.

Da den anden verdenskrig var slut og den danskorienterede bevægelse i Sydslesvig tog fart, gav Franz von Jessen i sine foredrag, artikler og pjecer*) udtryk for en bedømmelse af stillingen paa en saadan maade, at der næppe var større afstand mellem ham og dem, han i 1920 havde staaet i skarp modsætning til.

Sønderjylland har ikke haft en mere trofast ven og kampfælle end Franz von Jessen — hvis da overhovedet venskab skal maales.

Niels Hansen.

---

*) Kun et enkelt citat fra pjecen »Udenrigspolitiske Synspunkter paa det slesvigske Spørgsmaal«, 1947, side 36—37, skal anføres til belysning af hans standpunkt: »Den vækst [af Sydslesvigsk Forenings og Frisisk-slevigk Forenings medlemstal] er saa voldsom, at den ikke lader sig forklare som en national sindelagsomvendelse, foranlediget af et slægtleds oprivende erfaringer under tysk styre og muliggjort ved ophævelsen af dette styres tryk paa befolkningens materielle og aandelige levevilkaar. Heller ikke synes det mig muligt at anerkende, at væksten skyldes en historisk besindelse, en kaldelse fra fortiden, en folkesjælens længsel efter genkomst til det nationale hjem«.

Jørgen Lorentzen, Rønhave.

Domæneforp. Jørgen Lorentzen, Rønhave, afgik pludselig den 23. august ved døden, 67 aar gammel, ramt af et hjerteslag. Han var født den 16. november 1882 i Egen mølle og gennemgik en grundig uddannelse i landbruget, ligesom han supplerede sin uddannelse med ophold paa Frederiksborg højskole og Dalum landbrugsskole. Efter endt uddannelse rejste han til Estland, hvor han bestyrede et stort gods paa 19000 tdr. land. Han blev som

tysk statsborger indsat i en interneringslejr ved Hvidehavet og maatte gennemgaa et fængselsophold, inden han efter krigens afslutning vendte tilbage til Nordslesvig. Her var en mængde opgaver at varetage, og ikke mindst var spørgsmaalet om Sydslesvigs evtl. tilbagevenden til moderlandet aktuelt. I det omfattende propaganda- og oplysningsarbejde, der skulle gøres i tiden forud for afstemningen, ydede Jørgen Lorentzen sin store indsats. Han var efter grænseafgørelsen stadig i nær kontakt med det danske arbejde sydfor Skelbækken og omfattede altid det sydslesvigske problem med den mest levende interesse og kærlighed. Det var kun naturligt, at Lorentzen sluttede op om grænseforeningen, i hvis hovedbestyrelse han ogsaa fik sæde, ligesom han ogsaa blev formand for grænseforeningen i Sønderborg amt. I flere perioder var han ogsaa medlem af Ulkebøl sogneraad. Budskabet om Jørgen Lorentzens død blev modtaget med dyb vemod i vide kredse, og stor medfølelse samlede sig om fru Lorentzen, der altid stod trofast ved sin mands side og i stort omfang delte hans interesser. Det afholdte ægtepar var uhyre gæstfrit, og hjemmet paa Rønhave stod altid aabent for venner af den danske sag. — Med Jørgen Lorentzen gik en god dansk mand bort; men hans minde vil leve længe.

P. Østergaard.

August Petersen, Flensborg.

Blandt de danske tillidsmænd i Flensborg, hvis evner og kræfter blev taget i brug under afstemningskampen i 1910—20, var August Petersen. Han var født i Bøl i Angel 17. marts 1881.

Straks ved Den slesvigske Forenings dannelse blev han formand for sit distrikt, og samtidig lagde Dansk Skoleforening beslag paa ham som tillidsmænd. Disse poster varetog han gennem alle aarene, ogsaa da hans distrikt indenfor Sydslesvigske Forening voksede til henved 2800 medlemmer, og opgaven næsten oversteg kræfterne. August

Petersen følte sig i stærkere grad end adskillige andre som de smaatstillede særlige talsmand.

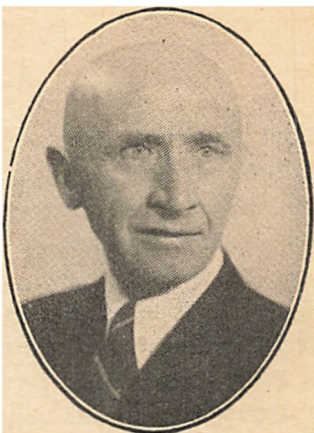
Ogsaa om August Petersen kan der siges, at han voksede med opgaverne. I 1929 efterkom han en opfordring til at lade sig vælge til medlem af byens raad; i nazitiden forblev han »kommunal raadgiver«, som det dengang hed, i 1945 indtraadte han atter i »raadsherrernes« (byraadsmedlemmernes) række, og i 1946 blev han genvalgt. I mere end en snes aar var August Petersen næstformand i Den slesvigske Forenings forretningsudvalg. Han afgik ved døden 3. juli 1949. Paa grund af sit nationale arbejde var han ogsaa kendt i større kredse nordfor grænsen.

L. P. Chr.

Dr. L. C. Peters, Husum.

Den 30. juni døde dr. L. C. Peters, Husum. Han var født den 11. januar 1885 i Øvernun paa Før. Han kom i skole i Flensborg og studerede derefter ved forskellige tyske universiteter. Den 1. oktober 1919 blev han ansat som studieraad (adjunkt) ved overlyceet i Husum. Nationalsocialismen tvangspensionerede ham paa grund af hans politiske indstilling, og fordi han var frimurer.

Efter kapitulationen genoptog dr. Peters ikke sit virke som skolemand, men traadte virksomt ind i kampen for hjemstavnen og for den frisiske kultur, han allerede da havde viet et stort arbejde. Peters havde skrevet forskellige frisiske lærebøger, flere humørfyldte bøger i føringer-dialekt. Til hans sidste litterære arbejder hører to vægtige bidrag: »Billeder fra Førs Historie« og »Frisiske Digte«, og under et ophold paa Sandbjerg oversatte han, hvad der beredte ham megen glæde, en del af H. C. Andersens eventyr til frisisk.

Dr. Peters havde, ligesom mange af de »omsindede«, paa en beundringsværdig maade gjort sig fortrolig med vort danske sprog.

Hvor L. C. Peters øjnede nogen mulighed for det, øvede han sin indsats for danskhedens sag; han var saaledes ogsaa en overgang en af Sydslesvigsk Vælgerforenings repræsentanter i Husum byraad.

L. P. Chr.

INDHOLD

	Side
Knud Andersen: Havets gave	1
H. Beier: Da mindestenen i Brøns blev tjæret	13
Emil Ruge: Brandenburgerne paa Barsø	16
Hans Vald. Gregersen: En udtalelse fra 1848	36
Leck Fischer: Buketten	38
N. H.: I tysk krigsfangenskab i 1864	47
Chr. Petersen: Ich bin kein Preusse	49
A. Friis, Vivild: Skal vi vædde?	60
E. Hersbøll: En mand gaar fra borde	72
N. H.: Af Vælgerforeningens historie	80
De gamle, som faldt:	
N. S.: Thade Petersen	81
J. C. Dirks: Hans Broder Boysen	85
P. A. Callø: J. H. Schmidt	86
Jakob Petersen: Gyde Marie Knudsen Svendsen	89
N. S.: Lensgreve Schack	90
H. M.: Peter Bernsen, Gram	92
Jakob Petersen: Ingeborg Appel	93
Jakob Petersen: Elers Boesen	96
Niels Hansen: Franz von Jessen	97
P. Østergaard: Jørgen Lorentzen, Rønhave	101
L. P. Chr.: August Petersen, Flensborg	102
L. P. Chr.: Dr. L. C. Peters, Husum	102

Regering og Rigsdag.

Ministeriet

(13. November 1947)

Statsminister *Hans Hedtoft.*
Udenrigsminister *Gustav Rasmussen.*
Finansminister *H. C. Hansen.*
Justitsminister *N. Busch Jensen.*
Handelsminister *J. O. Krag.*
Landbrugsminister *Kr. Bording.*
Forsvarsminister *Rasmus Hansen.*
Indenrigsminister *Alsing Andersen (til 23. Novbr.)*
                          Jens Smørnum (fra 23. Novbr.)
Undervisningsminister *Hartvig Frisch*
Kirkeminister *Frede Nielsen*
Minister for off. Arbejder *Carl Petersen.*
Socialminister *Johan Strøm.*
Arbejdsminister *Marius Sørensen.*
Minister for Byggeri og Boligvæsen *J. Kjærbohl.*
Fiskeriminister *Chr. Christiansen.*
Minister uden Portefeuille *V. Buhl.*
                          Fanny Jensen.

Folketinget

(Folketingsvalget 28. Oktober 1947)

Socialdemokratiet	57	Mandater	(+ 9)
Venstre	46	"	(+ 8)
Hovedstadens Venstre	3	"	(+ 3)
Konservative	17	"	(÷ 9)
Radikale Venstre	10	"	(÷ 1)
Kommunistiske Parti	9	"	(÷ 9)
Retsforbundet	6	"	(+ 3)
Færøerne	2	"	

150 Mandater

Stemmeital i Sønderjylland

Socialdemokrater	33.074	St.	3	Mandater
Venstre	26.093	"	3	"
Konservative	10.802	"	1	"
Retsforbundet	4.744	"	—	"
Christmas Møller	3.775	"	—	"
Rad. Venstre	3.531	"	—	"
Kommunistiske Parti	2.196	"	—	"
Dansk Samling	1.256	"	—	"
Tysk Mindretal	7.464	"	—	"

Ialt 92.935 St.

Valgt i Sønderjylland.

Socialdem.: *C. H. Christensen, Frede Nielsen, Fr. Teichert.*
Venstre: *Erik Appel, Jørgen Gram, Fr. Heick.*
(udenfor Sdj.: *Simon From, Ejnar Simonsen*).
Konservative: *C. Bartholdy.*

Landstinget.

(Landstingsvalg 11. April 1947)

Socialdemokratiet	34	Mandater
Venstre	21	»
Konservative	13	»
Radikale Venstre	7	»
Kommunistiske Parti	1	»

Ialt 76 Mandater

Valgt i Sønderjylland.

Socialdemokr.: *Alfred Kristensen, P. Mortensen (tingv.)*
Venstre: *Axel Bjerre*
Konservative: *Jørgen Otzen, M. Schaumann (tingv.)*
Rad. Venstre: *Fru Ingeborg Thomsen*

Nationale foreninger og institutioner.

Sprogforeningen.

Formand: Bibliotekar Jacob Petersen.

Ledelse: Højskoleforstander Arnfred. Askov, gdr. Hans Jørgen Hansen, Lysabildskov, fhv. folketingsmand I. P. Nielsen, Dynt, amtsskolekonsulent Svendsen, Tønder.

Aarsmødet afholdes sidste søndag i juni.

Skoleforeningen.

Bestyrelsen: Landstingsmand H. Jepsen Christensen, Høgsbro pr. Hvidding, formand, gdr. Mathias Jepsen, Jejsing, næstformand, købmand Chr. Thygesen Petersen, Døstrup, Sdj., kasserer.

Aarsmødet afholdes sidste søndag i juni.

Grænseforeningen.

Kontor: Peder Skramsgade 5, I, København K.

Formand: fhv. præsident Holger Andersen.

Næstformand: Direktør V. Fischer, inspektør N. J. Gotthardsen, grosserer P. Michaelsen.

Sekretær: Kontorchef, cand. jur. Antoni Petersen.

Den nordslesvigske Kvindeforening.

Formand: Fru Margrethe Jepsen, Tønder.

Næstformand: Fru Valborg Kruuse, Sønderborg. Kasserer: Fru Astrid Hansen, Aabenraa.

Dansk-Nordisk Ungdomsforbund. (Det unge Grænseværn)

Kontor: Folkunghus, Graasten.

Formand: P. Marcussen, Graasten, næstformand: Pastor K. Lænkholm, København. Kasserer: Christian Nielsen, Vollerup.

Ungdomsforeningerne.

A a b e n r a a amts hovedkreds: Formand fru Jepsen, Straagaard pr. Aabenraa, kasserer: Bankkasserer Kræmer, Graasten. (18 foreninger), 1850 medlemmer.

H a d e r s l e v østeramts hovedkreds: Formand, Lærer J. Chr. Christensen, Mellemgade 10, Haderslev. Kasserer: gaardejer Aksel Tang, Hytkjærgaard pr. Marstrup. (24 foreninger, 3450 medlemmer).

R ø d d i n g e g n e n s hovedkreds: Formand: Gdr. Chr. Christensen, Hjerting pr. Rødding. Kasserer: Gdr. Ejnar Rytz, Brændstrup pr. Gram (14 foreninger, 2271 medlemmer).

Sønderborg: amts hovedkreds: Formand: Pastor Madsen, Lysbild pr. Skovby/Als. Kasserer: Gaardejer Ph. E. Sibbesen, Gammelgab pr. Broager. (17 foreninger, 3966 medlemmer).

Løgumkloster og omegns hovedkreds: Formand og kasserer: Lærer Alfred Jensen, Ellehus pr. Jejsing (9 foreninger, 906 medlemmer).

Højer og omegns hovedkreds: Formand og kasserer: Pastor S. Grøn, Daler (4 foreninger, 249 medlemmer).

Skærbæk og omegns hovedkreds (for Tønder amts nordlige del): Formand: Pastor H. Ebbesen, Døstrup, kasserer: Købmand Knud Hansen, Skærbæk (8 foreninger, 1082 medl.).

K. F. U. M. & K. i Sønderjylland

Haderslev-kredsen:

Kredsformand: Indremissionær E. Thisted, Haderslev.

K. F. U. M.-foreninger: 5 ..... 165 medlemmer

K. F. U. K.-foreninger: 7 ..... 182 »

Fællesforeninger: 1 ..... 56 »

Gram-kredsen:

Kredsformand: Sognepræst T. Philipsen, Gram.

K. F. U. M.-foreninger: 15 ..... 303 medlemmer

K. F. U. K.-foreninger: 13 ..... 200 »

+ 227 M.- og K.-spejdere

Aabenraa—Tønder-kredsen:

Kredsformand: Sognepræst Fr. Nicolajsen, Ballum.

K. F. U. M.-foreninger: 12 ..... 191 medlemmer

K. F. U. K.-foreninger: 12 ..... 210 »

Fællesforeninger: 4 ..... 89 »

Spejdere: 8 troppe: 202 »

Sønderborg-kredsen:

Kredsformand: Pastor A. Granum-Jensen, Sønderborg.

K. F. U. M.-foreninger: 3 ..... 89 medlemmer

K. F. U. K.-foreninger: 7 ..... 99 »

Højskoler og landbrugsskoler i Sønderjylland.

Danebod Højskole, Fynshav, Als.

Forstander Frede Terkelsen.

Graasten Landbrugsskole,

Forstanderne Hans Hansen og L. Lauridsen.

Hoptrup Højskole, Hoptrup.

Forstander P. H. Lauritsen.

Rødding Højskole, Rødding.

Forstander Hans Lund.

Rønshoved Højskole, Rinkeæs.

Forstander Hans Haarder.

Efterskoler i Sønderjylland

Agerskov Efterskole, Agerskov.

Forstander Knud Aage Bramsen.

Hoptrup Efterskole, Hoptrup,
Forstander P. H. Lauritsen.
Nordborg Efterskole, Nordborg, Als.
Forstander Chr. Demuth.
Rens Efterskole, St. Jyndeved.
Forstander Godfred Hansen.
Vojens Efterskole, Vojens.
Forstander E. Hagelsø.

Husholdningsskoler i Sønderjylland

Als Husholdningsskole, Vollerup.
Forstander: Johanne Hansen.
Graasten Husholdningsskole, Graasten.
Forstander: Olga Reppien og Ebba Drewes.

Sønderjydsk Idrætsforening

Formand: Stadsskoleinspektør S. P. Hansen, Aabenraa. Sekretær og forretningsfører: Gymnastiklærer N. J. Iversen, Haderslev.

Formand for gymnastikudvalget: Gdr. Claus Christensen, Lavenby pr. Nordborg.

Formand for idrætsudvalget: Lærer B. J. Bennedsen, Augustenborg.

Formand for skydeudvalget: B. Michaelsen, Haderslev.

Formand for kvindelig idræt: Lærerinde Anna Kathrine Lassen, Møgeltønder.

Foreningen er delt i 5 hovedkredse. Formænd er:

Haderslev vesteramt: Kriminalbetjent Andr. Nielsen, Toftlund.

Haderslev østeramt: Gaardejer Hans Lorenzen, Hyrup pr. Øsby.

Aabenraa amt: Forpagter Hans Andersen, Holbøl Landbohjem pr. Tørsbøl.

Sønderborg amt: Inspektør Chr. Clausen, Augustenborg Landevej 57, Sønderborg.

Tønder amt: Lærer P. M. Jepsen, Løgumkloster.

Historisk Samfund for Sønderjylland

Formand: fhv. amtslæge, dr. med. H. Lausten-Thomsen, Aabenraa. Sekretær: Arkivar P. Kr. Iversen, Aabenraa. Kasserer: Adjunkt Knud Fanø, Tønder.

Redaktionsudvalget for »Sønderjydske Aarbøger« bestaar af: dr. med. H. Lausten-Thomsen. Landsarkivar J. Hvidtfeldt, Arkivar P. Kr. Iversen, Aabenraa, og højskoleforstander Hans Lund.

Redaktionsudvalget for »Sønderjydsk Maanedsskrift« bestaar af: Museumsinspektør H. Neumann og Arkivar P. Kr. Iversen.

De sønderjydske Danske Samfund

Formand: Gdr. Hans Andersen, Kongsbjerg pr. Tønder. Sekretariatet ledes af redaktør Kai Edv. Larsen, Raadhustorvet 3, Sønderborg.

Biblioteker

Det sønderjydske Landsbibliotek, Aabenraa, bibliotekar: Jakob Petersen. Udlaan fra kl. 10—19. Læsesal kl. 10—20. Børnebiblioteket. Udlaan og læsesal kl. 13—17.

Haderslev Centralbibliotek. Overbibliotekar Th. Hildebrandt. Udlaan: Hverdage kl. 10—19, lørdag kl. 10—21. Læsesal: Hverdage kl. 10—21, lørdag kl. 10—19. (1. maj—31. august lukkes kl. 19, lørdag kl. 14).

Centralbiblioteket i Sønderborg. Overbibliotekar J. R. Nielsen Soroing. Udlaan: Kl. 10—19. Læsesalen kl. 10—21 (1. maj—31. august kl. 10—19), lørdage kl. 10—14. Børnebiblioteket kl. 14—18. Lukket lørdagen.

Biblioteket i Tønder. Bibliotekar: Gerda Tarp Hansen. Udlaan: 10—20. Læsesal: 10—20, (maj—sept. 10—19). Lukket 14 dage i august.

Sønderjydske Landsarkiv, Aabenraa.

Landsarkivar: Fr. Gribsvad. Arkivar: P. Kr. Iversen. Aaben: kl. 9—12 og 13—16.

Erhvervs-Institutioner og organisationer.

(Formænd, sekretærer og sønderjydske medlemmer).

I. Statsinstitutioner.

Statens Jordlovsudvalg.

Kontor: Holbergsgade 23, København K.

Formand: Landstingsmand, gaardejer Niels Chr. Nielsen Man, Aldershaab, Brovst.

Administrationschef: Fl. Tolstrup.

Folketingsmand, gdr. Einar Simonsen, Flotvgaard pr. Øsby, og gdr. Jens Hørlück, Skodborg. Raadgivende medlemmer Jens Wollesen, Vestergade 20, Løgumkloster og folketingsmand Teichert, Søgaard pr. Klipleve.

Kontoret i Tønder ledes af: Kontorchef E. Ibsen. Konsulent: Civilingeniør Th. Claudi Westh, Tønder.

Jordfordelingskommissionen.

Kontor: Tønder.

Formand: Amtslandinspektør Aa. Mosbech, Toftlund. Medlemmer: Gdr. M. Refslund Poulsen, Bovlund pr. Branderup, gdr. Jørgen Tinglef, Lund pr. Bylderup Bov, statshusmand Hans Jochumsen, Skrydstrup pr. Vojens.

Kommissioner ang. jordlodder til husmandsbrug.

Formænd: Haderslev amt: Gdr. Viggo Larsen, Skodborg; Aabenraa amt: Gdr. Hans Schmidt, Kollund. Sønderborg amt: Sogneraadshovedmand P. H. Møller, Drejby pr. Skovby/Als. Tønder amt: Gdr. Axel Lund, Sdr. Sejerslev pr. Højer.

II. Private selskaber og landbrugsorganisationer.

Det kgl. danske Landhusholdningsselskab.

Rolighedsvej 26, København.

Formand: Hofjægermester Lüttichau, Tjele. Kontorchef: Axel Nielsen.

I bestyrelsesraadet: Kreditforeningsdirektør H. Hansen, Aabenraa, forstander L. Lauridsen, Graasten.

Det danske Hedeselskab.

Hovedkontor: Viborg.

Formand: Hofjægermester Lüttichau, Tjele.

Direktør: N. Basse, Viborg.

Grundforbedringsvirksomheder: Mose- og engafdeling.

Distriktkontor i Haderslev: Best. Th. P. Nielsen.

— i Tønder: Best. J. P. Knudsen.

— i Aabenraa: Best. N. Jespersen.

Den tekniske afdeling.
Distriktskontor i Tønder: Best. cand. polyt. T. Q. Jacobsen.
Plantningsvirksomhed: Skovrider Fromsejer, Skærbæk.

Landbrugsraadet.

Kontor: Axelborg, København V.
Præsident: Landstingsmand H. Hauch, Sølund pr. Viborg.
Generalsekretær: A. Høgsbro Holm.

Landboforeninger

De samvirkende danske Landboforeninger.

Kontor: Axelborg, København V.
I formandskabet: Folketingsmand H. Pinstrup og direktør Axel Jensen. Sønnerjyder i bestyrelsen: Gaardejer P. Chr. Hanssen, Nygaard, Bolderslev, og gaardejer Mads Thuesen, Anslet pr. Fjelstrup.

Foreningen af jyske Landboforeninger.

Kontor: Bispetervet, Aarhus.
Formand: Folketingsmand H. Pinstrup. I bestyrelsen: Gdr. P. Chr. Hanssen, Nygaard, Bolderslev, og gaardejer Mads Thuesen, Anslet pr. Fjelstrup. Sekretær: J. K. Haugaard.

Fælleslandboforeningen for Nordslesvig.

Formand: Gdr. Mads Thuesen, Anslet pr. Fjelstrup.
Sekretær og kasserer: Konsulent Chr. Nielsen, V. Sottrup.
Bestyrelsen bestaar af de enkelte landboforeningers og de to førstnævnte fællesledelsers formænd.

1. Den nordslesvigske Landboforening.

Formand: Gdr. Ejnar Hansen, Hjerting pr. Rødding.
Konsulenter: Georg Nissen, C. H. Lausten og Ejnar Jensen, Rødding. 1089 medl.

2. Haderslev Amts Landboforening.

Formand: Gdr. Mads Thuesen, Anslet pr. Fjelstrup.
Kons.: Fr. P. Nielsen, Haderslev, C. Hansen, Haderslev, (regnsk.), husholdning: Frk. Ellen K. Petersen, Haderslev. (2210 medl.*)

3. Nr. Rangstrup Herreds Landboforening.

Formand: Gdr. S. Knudsen, Galsted pr. Bevtoft.
Kons.: Landbrugskand. Jakob Have, Toftlund. 588 medl.

5. Aabenraa Amts Landboforening.

Formand: Gdr. P. Chr. Hanssen, Nygaard pr. Bolderslev.
Kons.: Johs. Pedersen, Aabenraa, og P. Mølgaard, Aabenraa, (regnsk.). 900 medl.

---

*) Samtlige husholdningskonsulenter sorterer under De sønderjyske Husholdningsforeninger.

6. Vis Herreds Landboforening.

Formand: Gdr. Karsten Th. Gregersen, Frøslev pr. Padborg.
Konsulent: N. A. Drewsen, Hokkerup, fru Surlykke Wistoft, Rinkenæs. 400 medl.

7. Den sundevedste Landboforening.

Formand: Forst. H. Hansen, Graasten Landbrugsskole.
Kons.: Chr. Nielsen, V. Sottrup, fru Surlykke Wistoft, Rinkenæs, (havebrug). 400 medl.

8. Als Nørreherreds Landboforening.

Formand: Gaardejer Jakob Jørgensen, Brandsbøl.
Kons.: Chr. Nielsen, V. Sottrup, og H. Frederiksen, Nordborg, (regnsk.), fru Surlykke, Wistoft, Rinkenæs, (havebrug). 210 medl.

9. Den alsiske Landboforening.

Formand: Gdr. Chr. Speggers, Miang pr. Kirkehørup.
Kons.: Chr. Nielsen, V. Sottrup. Regnskabskonsulent: P. J. Hansen, Hørup. Fru Surlykke Wistoft, Rinkenæs, (havebrug), fru Else Hansen, Røde-Kro, (hush). 400 medl.

10. Det blandede Distrikts Landboforening.

Formand: Gdr. Hans Danielsen, Gerup, Visby S.
Kons.: L. Nørgaard, Bredebro, K. P. Kristensen, Tønder, (regnsk.), fru Surlykke Wistoft, Rinkenæs. Husholdningskonsulent: Frk. Snedker, Tønder. 700 medl.

11. Slogs Herreds Landboforening.

Formand: Forstander Fr. Heick, St. Jynde vad.
Kons.: Holger Behrends, Bylderup Bov, fru Surlykke Wistoft, Rinkenæs, (havebrug). 400 medl.

12. Landboforeningen for Løgumkloster og Omegn.

Formand: Gdr. Nis Evardsen, Løgumkloster.
Kons.: Hans Jepsen, Løgumkloster, fru Surlykke Wistoft, Rinkenæs, (havebrug). 320 medl.

13. Landboforeningen for Skærbæk og Omegn.

Formand: Gdr. P. Thysen, Aaved pr. Frifelt.
Kons.: P. V. Johnsen, Skærbæk. 419 medl.

Husholdningsforeninger

Det sønderjydske Husholdningsudvalg.

Formand: Fru Henriette Skrumsager, Visby Hedegaard.
Fællesudvalg for nedennævnte husholdningsforeninger, som alle er tilsluttet Foreningen af jyske Landboforeningers Husholdningsudvalg:

Haderslev Amts Landbohusholdningsforening.

Formand: Fru Ingeborg Haldrup, Fredstedgaard pr. Haderslev. Kons.: Ellen K. Petersen, Haderslev. 630 medl.

Nr. Rangstrup Herreds Husholdningsforening.

Formand: Fru Marie Madsen, Roost. Kons.: Ellen K. Petersen, Haderslev. 240 medl.

Løgumkloster og Omegns Husholdningsforening.

Formand: Fru Anna Kjærgaard, Asset. 195 medl.

Det blandede Distrikts Husholdningsforening.

Formand: Fru Henriette Skrumsager, Visby Hedegaard. Kons.: Frk. Snedker, Tønder. 620 medl.

Slogs Herreds Husholdningsforening.

Formand: Fru Anna Rud Bentholt, Grøngaard Domæne. Sekretær: Fru Behrens, Bylderup Bov. 508 medl.

De sammensluttede Husholdningsforeninger i Aabenraa og Sønderborg Amter.

(24 lokalforeninger). Formand: Fru Ulla Pedersen, Aabenraa. Kons.: Else Hansen, Rødekro. 3000 medl.

Husmandsforeninger

De samvirkende danske Husmandsforeninger.

Kontor: Farvergade 27, København K.

Formand: fhv. folketingsmand N. P. Andreasen, Jyderup. I bestyrelsen: Husmand Jens P. Jensen, Vellerup pr. Agerskov. Husmand A. Schmidt, Fauersholm.

Sekretær: Viggo Andersen, København.

De samv. jyske Husmandsforeninger.

Kontor: Helgolandsgade 20, Aarhus.

Formand: Husmand P. Nielsen, Tvis. I bestyrelsen: Husmand A. Schmidt, Fauersholm, Tandslet.

Sekretær: Th. Christensen, Aarhus.

De samv. sønderjyske Husmandsforeninger.

Formand: Husmand Jens P. Jensen, Vellerup pr. Agerskov.

Kons.: A. Laisen, Haderslev, A. Mortensen, Gram, Tage Nielsen, Løgumkloster, Ada Jørgensen, Haderslev. 4460 medl.

Sønderborg Amts Husmandsforening og Kredsforeningen Sønderjyden.

Formand: Husmand Anders Schmidt, Fauersholm, Tandslet.

Husdyrkonsulent: Fr. Slipsager, Fynshav. Planteavlskonsulent:

Erik Knudsen, Ø. Sottrup. Husholdningskonsulent: Didde Daniel-
sen, Tandslet. 25 foreninger. 1800 medl.

Kvægavlsforeninger

Sønderjydske Fællesledelse af Kvægavl.

Formand: Gdr. Holger J. Hansen, Tinggaard pr. Aabenraa.

Kons.: Jørg. Frank, Tønder, og B. Vinge Madsen, Vojens, 26
kvægavls- og tyreholdsforeninger med 6800 medlemmer og 65
tyre- og kontrolforeninger med 3250 medl. og 68500 køer.

Sønderjydske Fællesledelse for Avlen af rødt dansk Malkekvæg:

Formand: Gdr. Chr. Clausen, Stødagergaard pr. Sønderborg.

Kons.: Kr. Dahlgaard Jensen, V. Sottrup.

4 områder med kunstig sædooverføring, der tilsammen har
2309 medlemmer med 17100 tegnede køer. 45 kontrolforeninger
med 17333 køer

Vestslesvigske Fællesledelse for Korthornsavl.

Formand: Gdr. Math. Jepsen, Rørkær, Jejsing.

10 opdrætterforeninger.

Sønderjydske Avlsforening for hollandsk Malkekvæg.

Formand: Gdr. Jens Holm, Langager pr. Skodborg J.

Kons.: B. Vinge Madsen, Vojens.

100 medlemmer. 2000 køer.

De samvirkende jyske Hesteavlsforeninger

Kontor: Østergade 9, Aarhus.

Formand: fhv. gdr. P. Vadgaard, Hobro. Næstformand: Gdr.
Knud Overgaard, Skibbygaard pr. Ormslev.

I bestyrelsen: Gdr. Mads Thuesen, Anslet pr. Fjelstrup.

De samvirkende danske Andels-Svineslagterier

Kontor: Axelborg, København V.

(Omfatter 61 andelsslagterier).

Formand: Gdr. Andr. Clausen, Kaastrup pr. Kalundborg.

Direktør: H. Behnke.

I best.: Gdr. Iver H. Østergaard, Gabøl.

Slagterier i Nordslesvig.

Andelsslagterier.

Aabenraa: Formand: Gdr. J. P. Møller, Søstgaard pr. Rødekro.
Dir.: Fr. Johansen.

Graasten: Formand: Gdr. Lauesgaard, Graasten Hovedgaard.
Dir.: H. N. Skensved.

Rødding: Formand: Gdr. R. Matthiesen, Stenderup pr. Rødding.
Dir.: C. J. Rübner-Petersen, Rødding.

Sønderborg: Formand: Gdr. Jens Hansen, Guderup.
Dir.: Bagge.

Vojens: Formand: Gdr. J. H. Østergaard, Gabøl.
Dir.: Th. Mossing Jensen.

De Danske Mejeriforeningers Fællesorganisation

Kontor: Raadhuspladsen 3, Aarhus.
Formand: Propr. S. Overgaard, Højbygaard pr. Ormslev.
Sekretær: Direktør L. P. Frederiksen. I bestyrelsen: Gdr.
Chr. Speggers, Mjang pr. Kirkehørup.

De samv. jyske Mejeriforeninger.

Formand: Gdr. A. L. Thomsen, Sofiesminde pr. Hvam. Næst-
formand: Gdr. Aage Schmidt, Faarkrog pr. Skodborg J.

Sønderjydske Mejeriforening.

Formand: Gdr. Chr. Speggers, Miang. Sekretær og kasserer:
Statskons. Johs. Jensen, Aabenraa. (116 mejerier).

Sønderjydske Smøreksporfor., Vojens.

Formand: Gdr. Aage Schmidt, Faarkrog pr. Skodborg. Dir.:
Sophus Thomsen, Haderslev. (55 mejerier).

Sdj. Landm. Andels Smøreksporfor., Sønderborg.

Formand: Gdr. Chr. Speggers, Miang. Dir.: S. Røygaard Pe-
tersen, Sønderborg. (50 mejerier).

Dansk Mejeristforening.

Kontor: Johannevej 10, Odense.
Formand: Mejeribest. Chr. Jørgensen, Tuse Næs pr. Holbæk.
Sekretær: Fr. Schak, Odense.
Aabenraa amtskr.: Formand: Mejeribest. A. Madsen, Nybøl
pr. Hjordkær.
Haderslev amtskr.: Formd.: Mejeribest. O. Damgaard, Øsby.
Sønderborg amtskr.: Formd.: Mejeribest. T. F. Hansen, Dyb-
bøl pr. Ragebøl.
Tønder amtskr.: Form.: Mejeribest. H. H. Lorenzen, Bredebro.

III. Handelsorganisationerne

Grosserersocietetet.

Formand: Direktør Asker Thaulow, København.

Provinshandelskammeret.

Formand: Direktør Knud Strøyberg, Aarhus. Kammermedlem:
Grosserer T. Møller, Sønderborg.

Handelsforeningerne i Sønderjylland.

Handelsstandsforeningerne i
Haderslev, Formand: Fabrikant M. Schumann jun.

Aabenraa, Formand: Direktør M. Mortensen.
Sønderborg, Formand: Grosserer T. Møller.
Tønder, Formand: Direktør F. Nielsen.

De samv. danske Købmandsforeninger.

Formand: Købmand Chr. H. Olesen, Aalborg.
Med 142 afdelinger, fordelt i 4 centralorganisationer.
Centralorg. for Jylland, fmd.: Købm. Chr. H. Olesen, Aalborg.
Derunder de samv. sønderjydske Købmandsforeninger.
Formand: Købmand Chr. Matzen, Sønderborg.
Haderslev og omegn: Formand: Henrik Sørensen, Haderslev.
Rødning og omegn: Form.: Købm. M. Christensen, Brendstrup.
Toftlund og omegn: Form.: Købm. Andr. Petersen, Rangstrup.
Aabenraa og omegn: Form.: Købm. J. Agger, Aabenraa.
Graasten og omegn: Form.: Købm. Chr. Blomgreen, Egersund.

Tønder amts Købmandsforening: Formand: Købmand Blaabjerg, Løgumkloster.

Tønder Kolonialhandlerforening: Formand: Købmand A. Baj Nielsen, Tønder.

Sønderborg Detailhandlerforening: Formand: Købmand Chr. Matzen, Sønderborg.

Sønderborg amts Købmandsforening: Formand: Købmand H. Sievertsen, Ketting.

Brugsforeningerne.

Fællesforeningen for Danmarks Brugsforeninger, hovedkontor: Njalsgade 15, København S.

Formand for bestyrelsen: Direktør N. C. Poulsen, København.
Bestyrelsens sekretær: cand. jur. L. Fabricius, København. Medlem af repræsentantskabet: Forpagter Laur. Nielsen, Buskmose pr. Rinkenæs.

Handelsafdeling i Sønderborg, Kongevej 48—54.

Forretningsfører: Aage Kappel, Sønderborg.

Ialt 1906 brugsforeninger. Heraf i Sønderjylland 65 foreninger.

IV. Haandværk og Industri.

Fællesrepræsentationen for dansk Haandværk og Industri.

Kontor: Vesterboulevard 20, København.

Formand: Murermester Rasm. Sørensen, Roskilde. I bestyrelsen: Snedkermester S. A. Sørensen, Rødning, bogtrykker Th. Laursen, Tønder, snedkermester Jacob Jacobsen, Ulkebøl.

Haandværker- og Industriforeninger i Sønderjylland.

Aabenraa Haandværker- og Industriforening. Formand: Snedkermester N. Høyberg-Larsen, Aabenraa.

Christiansfeld og omegns Haandværkerforening. Formand: Smedemester N. Holm.

Graasten Haandværkerforening. Formand: Bygmester Manner Jacobsen.

Haderslev Haandværkerforening. Formd.: Murermester Johs. Hansen.

Sønderborg Haandværker- og Industriforening. Formand: Malmester Jacob Jacobsen.

Tønder Haandværkerforening. Formand: Bogtrykker Laursen.

V. Kreditinstitutioner.

Sønderjyllands Kreditforening.

Kontor: Aastrupvej, Haderslev.

Direktion: P. A. Callø, H. Hansen.

Repræsentantskabet: fhv. borgmester Holger Fink, Aabenraa, næstformand: Gdr. Mads Thuesen, Anslet, fabrikant M. Schaumann, Haderslev, gdr. M. Refslund Poulsen, Bovlund, gdr. Olav Fink, Brændstrup, gdr. H. M. Boesen, Søndernæs, gdr. Hans Lyck, Varnæs, fhv. landdagsmand Nis Nissen, Aabenraa, gdr. Claus Clausen, Havnbjerg, gdr. Iver Scherrebeck, Sdr. Vilstrup, gdr. J. H. Østergaard sen., Gabøl, gdr. Jacob Michelsen, Kolstrup, gdr. H. Petersen, Iller, murermester Johs. Hansen, Haderslev, købmand Math. Kock, Sønderborg, købmand Chr. Schmidt, Tønder, gdr. N. Petersen, Rørkær, husmand Hans Carl Petersen, Halk.

Vest -og Sønderjydsk Kreditforening.

Kontor: Ringkøbing.

Direktion: P. H. M. Valeur, Chr. Christensen, P. Gundesen.

Formand for repræsentantskabet: Gdr. Hans S. Jensen, Tornumgaard.

Repræsentanter for Sønderjylland: Gdr. Hans S. Jensen, Tornumgaard, gdr. Fedder Mathiesen, Randerup, og gdr. Poul Outzen, Ellum.

Jydsk Grundejer Kreditforening, Herning.

Direktion: Holger Jøpsen, J. Møller, M. Hvirring.

Repræsentanter for Sønderjylland:

C. C. Biehl, Graasten, for Aabenraa-Sønderborg amt.

Martin Møller, Bredebro, for Tønder amt.

Hans Nissen, Nustrup, for Haderslev amt.

Ny jyske Kjøbstad-Creditforening, Aarhus.

Direktion: cand. jur. O. Hjelm, adm. direktør, landsretsagfører Otto Larsen og arkitekt Ejnar Poulsen. Formand for repræsentantskabet: Bankdirektør H. Nielsen, Sønderborg.

Medlem af repræsentantskabet: Konsul Jørg. M. Hansen, Aabenraa, dir. J. P. Skøtt, Haderslev, købmand Carl Borch, Tønder.

Jydsk Hypotekforening.

Kontor: Aarhus.

Direktion: Dir. LRS. Smedegaard-Andersen, Herning, arkitekt Jøp Fink, Aabenraa, murermester P. Rose Jensen, Randers.

Kreditforeningen af Ejere af mindre Ejendomme paa Landet i Jylland.

Landsretssagfører Aa. Brink Jensen, adm. direktør, medlem af repræsentantskabet for Sønderjylland: Hans Iversen, Stenneskær pr. Varnæs, Evald Lorenzen, Skærbæk.

Hypoteklaanefonden.

Kontor: Skibbroen 10, Tønder: Direktør P. Hinrichsen, adm. direktør. Bestyrelse: Dommer H. H. Stegmann, formand, og forpagter H. Linnet, Møgeltønder.

Laanekassen for Sønderjylland.

Kontor: Niels Juelsgade 11, København K.

Direktion: Direktør Olrik Jensen og overretssagfører Axel Hulegaard.

Bestyrelsen: Generaldirektør K. Korst, formand, amtmand, dr. A. V. Karberg, fhv. bankdirektør O. Bech, direktør O. Buhl og fra Haderslev østeramt: Kreditforeningsdirektør Callø, formand, statshusmand, vurderingsformand Andreas Friis, Keldet. Fra Haderslev vesteramt: Gaardejer Refslund Poulsen, formand, gaardejer Aage Schmidt, Faarkrog, sparekassedirektør P. K. Lyck, Rødding. Fra Aabenraa amt: fhv. borgmester Holger Fink, formand, gaardejer Chr. Christensen, Rødekro, gaardejer Kr. Philipsen, Lundtoftbjerg. Fra Sønderborg amt: fhv. folketingsmand I. P. Nielsen, formand, gaardejer Chr. Christensen, Elsmark, gaardejer Chr. Schmidt, Dybbøløsten, amtsraadsmedlem Anders Schmidt, Favrholt. Fra Tønder amt: fhv. landstingsmand H. Jepsen Christensen, formand, bagermester Thorvald Petersen, Tønder, gaardejer Karl Posselt, Møgeltønder.

Landeværnet.

Kontor: Tinglev.

Formand: Gdr. Hans Andersen, Kongsbjerg. Næstformand: fhv. landstingsmand H. Jepsen Christensen, Høgsbro. Sekretær: gdr. Kr. Philipsen, Lundtoftbjerg. Forretningsfører: V. Beyer, Tinglev.

Jagttabel

i Henhold til Jagtloven af 28. April 1931.

Vildtet	Maa jages
Kron- og Daahind og disses Kalve	1. Jan.—28. Febr. og 1. Okt.—31. Dec.
Raabukke og Sikahjorte	15. Maj—14. Juli og 1. Okt.—31. Dec.
Raa- og Sikahind	1. Okt.—31. Dec.
Harer	1. Okt.—18. Dec.
Fiskehejrer og Regnsponer	1. Aug.—31. Dec.
Svømmeænder (undt. Gravand) Graa- gæs, Vandhøns, Vadefugle (undt. Fiskehejre, Skovsnæppe, Rørdrum, Skehejre, sort og hvid Stork, Traner, Trapper, Præstekraver, Støvendere og Klyder), Ringdue, Huldue og Skovskade	1. Aug.—31. Dec.
Taffelænder og Maager (undt. Hav- maager)	1. Jan.—31. Jan. og 1. Aug.—31. Dec.
Vandrefalk, Duehøg, Spurvehøg og Kærhøg	1. Jan.—31. Marts og 1. Aug.—31. Dec.
Skarver og Havmaager	1. Jan.—30. April og 1. Aug.—31. Dec.
Dykænder (undt. Taffeland og Skal- leslugere)	1. Jan.—28. Febr. og 1. Sept.—31. Dec.
Agerhøns, Grouse og Vagtel	18. Sept.—1. Nov.
Urhaner	18. Sept.—31. Dec.
Tjurhaner	18. Sept.—31. Dec.
Skalleslugere, Alkefugle, Lappe- dykkere, Lommer, Kjøver, Storm- fugle, Musvaage og Hvepsevaage, Alliker, Solsort, Sjægger og an- dre Drosler	18. Sept.—31. Dec. og 1. Jan.—31. Jan.

Vildtet	Maa jages
Skovsnæppe	24. Sept.—31. Dec. og 1. Jan.—7. April
Fasaner	1. Okt.—31. Dec.
Kron- og Daahjorte, Ræve, Græv- linger, Oddere, Maarer, Ildere, Væseier, Muldvarpe, Kaniner, Egern, Sæler og Hvaler, Graa- spurve, Krager, Raager, Husska- der og Vildgæs (undt. Graagæs).	Maa jages hele Aaret
Pindsvin og Flagermus, Urhøne og Tjurhøne, Rørdrum, Skehejre, sort og hvid Stork, Traner, Trapper, Præstekraver, Stenvendere og Kly- der, Svaner, Gravand og Terner, Ørne, Glenter, Ugle, Falke, (undt. Vandrefalk), Turtelduer og Steppe- høns, Klatrefugle (Gøge, Vendehals og Spætter), Ravn samt alle ikke særlig nævnte Fugle	Fredet hele Aaret

Fredningstabel for Ferskvandsfisk.

For saa vidt der ikke ved Oprettelse af Fiskeriregulationer for det paagældende Vand er foretaget Afvigelser herfra, gælder der følgende almindelige Fredningstider (Ferskvandsfiskeriloven af 31. Marts 1931, § 16):

Laks, Havørred og Sørred samt Bækørred	1. Nov.—31. Dec.
Gedde, Aborre og Stalling	1. April—30. April
Sandart	1. Maj—31. Maj
Helt og Snæbel	15. Nov.—14. Dec.

Alle andre Fiskearter (og ligesaa Krebs) er ikke fredede efter Loven, hvorimod der for en Del Arter er fastsat Mindstemaal (§ 15).

Porto-Takster.

	Landsporto	Lokalporto
Breve indtil 50 gr., frankerede	20 Øre	15 Øre
50—250 gr. —	30 »	20 »
250 gr—1 kg —	60 Øre	
Brevkort , enkelte, —	15 Øre	10 Øre
med betalt Svar —	30 »	20 »
Tryksager indtil 50 gr	6 »	
over 50—250 gr	10 »	
over 250 gr—1 kg	40 »	
Do. Vægt 7 kg og derunder, alene indeholdende Reliefskrift til Brug f. Blinde	4 Øre pr. 1000 gr	
Vareprøver og blandede Forsendelser indtil 50 gr., frankerede	6 Øre	
50—250 gr. —	10 »	
250—500 gr. —	40 »	

Brevpakker indtil en Vægt af 1 kg koster 40 Øre. 45×20×10 cm. Rulleform 45×15 cm. **Maa ikke indeholde skriftlige Meddelelser. Skal paategnes »Brevpakke«.**

For **Anbefaling** af Breve, Brevkort, Tryksager, Vareprøver og blandede Forsendelser betales yderligere 30 Øre; anbefalede Forsendelser skal forudfrankeres.

»**Søndagsbreve**«. Foruden den almindelige Porto erlægges 20 Øre. Paa Konvolutten bør der staa: »Søndagsbrev« og den forsynes med Diagonalkryds.

Søndagsbreve udbringes kun i Postkontorenes Bydistrikter.

Værdibreve , Beløb indtil 1000 Kr. ..	50 Øre	}	+ Brevporto som ovenfor au- ført for Breve af samme Vægt.
Beløb 1000—2000 Kr.	60 »		
» 2000—3000 »	70 »		
» 3000—4000 »	80 »		
o. s. fr. 10 Øre mere for hvert 1000 Kr.			

Pakker. Største Vægt 50 kg, største Maal som Regel ikke over 1½ m i nogen Retning (Rulle- ell. Stangform 2 m), største Rumfang 1 m³.

	Fjernzoneporto	Nærzoneporto	
indtil 1 kg	60 Øre	}	50 Øre
over 1—3 kg	75 »		
» 3—5 »	90 »		
» 5—6 »	120 »		
for hvert kg mere, yderligere ..	30 »		30 »

Nærzoneporto anv. inden for hvert af følg. Områder: Sjælland med Møn og Lolland-Falster med omliggende Øer — Bornholm — Fyn med omliggende Øer — Jylland er delt i 6 Zoner ved Linier fra Øst til Vest; der gælder her Nærzoneporto, naar Afsendelsesposthus og Adressepost-

hus enten er beliggende i samme Zone eller i 2 Nabozoner. Endvidere har Fyn med omliggende Øer og de to sydligste Zoner i Jylland indbyrdes Nærzoneporto. Læsø har samme Nærzoneporto som Frederikshavn, Anholt som Grenaa og Samsø som Aarhus. Zonefortegnelser for Fyn og for Jylland faas ved Henvendelse paa Posthusene.

Pakker med angiven Værdi: Vægtporto som for almindelige Pakker + Værdiporto 50 Øre for det første 1000 Kr. af Værdien og 10 Øre for hvert 1000 Kr. mere.

For **Anbefaling** af Pakker betales yderligere 30 Øre; anbefalede Pakker skal forudfrankeres.

Ilpakker: Foruden den sædvanlige Porto 1 Kr. mere for hver 5 kg eller Dele deraf.

Postanvisninger , Beløb indtil 25 Kr.	25 Øre
Beløb 25—100 Kr.	40 »
Beløb 100—300 »	55 »
» 300—1000 »	70 »
Indbetalingskort (Giro)	20 Øre
Postopkrævninger , Beløb indtil 25 Kr.	50 Øre
Beløb 25—100 Kr.	65 »
» 100—300 »	80 »
» 300—1000 »	95 »
Paa Postgiroblanketter	
indtil 25 Kr.	50 Øre
over 25—100 Kr.	60 »
» 100—1000 »	70 »

Ekspresudbringning	i det indre	i det ydre
	Ekspresdistrikt	Ekspresdistrikt
Pakker	120 Øre pr. 5 kg	5 Kr. *)
Andre Forsendelser	80 Øre	4 »

*) Kun af Vægt indtil 5 kg.

For Udbringning mellem Kl. 21,30 og 7 betales det dobbelte

Banepakker.

Enkelte Stykker Ilgods af indtil 25 kg's Vægt befordres uden Fragtbrev mellem alle Jernbanestationer og Billetsalgsteder samt flere Dampskibsselskabers Anløbspladser, naar de er paaklæbet Banemærker, som nedenstaaende Skema viser:

		Befordringsafstand:	
Pakker af Vægt:		under	mindst
		120 km	120 km
	indtil 5 kg.....	60 Øre	90 Øre
over 5 kg	indtil 10 kg.....	90 —	120 —
— 10 kg	— 15 kg.....	120 —	180 —
— 15 kg	— 20 kg.....	150 —	240 —
— 20 kg	— 25 kg.....	180 —	300 —

Drægtigheds-Kalender.

Finder Parring Sted	kan Fødselen ventes hos			Finder Parring Sted	kan Fødselen ventes hos		
	Hoppe	Ko	So		Ko	Faar	So
1 Jan.	2 Dec.	7 Okt.	23 April	1 Juli	7 April	30 Nov.	23 Okt.
5	6	11	27	5	11	4 Dec.	27
9	10	15	1 Maj	9	15	8	31
13	14	19	5	13	19	12	5 Nov.
17	18	23	9	17	23	16	9
21	22	27	13	21	27	20	13
25	26	31	17	25	1 Maj	24	17
29	30	4 Nov.	21	29	5	28	21
2 Febr.	3 Jan.	8	24	2 Aug.	8	1 Jan.	24
6	7	12	28	6	12	5	28
10	11	16	2 Juni	10	16	9	2 Dec.
14	15	20	6	14	20	13	6
18	19	24	10	18	24	17	10
22	23	28	14	22	28	21	14
26	27	2 Dec.	18	26	2 Juni	25	18
2 Marts	3 Febr.	5	24	30	6	29	22
6	7	12	28	3	9	2 Febr.	25
10	11	16	2 Juli	7	18	6	29
14	15	20	6	11	17	10	8 Jan.
18	19	24	10	15	21	14	7
22	23	28	14	19	25	18	11
26	27	2 Jan.	18	23	29	22	15
30	2 Marts	6	22	27	8 Juli	28	19
3 April	5	9	25	1 Okt.	7	1 Marts	23
7	8	13	29	~	11	4	27
11	12	17	3 Aug.	9	15	8	31
15	16	21	7	13	19	12	6 Febr.
19	20	25	11	17	23	16	9
23	24	29	15	21	27	20	13
27	28	3 Febr.	19	25	31	24	17
1 Maj	2 April	7	23	29	4 Aug.	28	21
5	6	11	27	2 Nov.	8	1 April	24
9	10	15	1 Sept.	6	12	5	28
13	14	19	5	10	16	9	3 Marts
17	18	23	9	14	20	13	7
21	22	27	13	18	24	17	11
25	26	2 Marts	17	22	28	21	15
29	30	6	21	26	2 Sept.	25	19
3 Juni	3 Maj	9	24	30	6	29	23
6	7	12	28	4 Dec.	10	8 Maj	27
10	11	16	2 Okt.	8	14	7	31
14	15	20	6	12	18	11	4 April
18	19	24	10	16	22	15	8
22	23	28	14	20	26	19	12
26	27	2 April	16	24	30	23	16
30	31	6	22	28	4 Okt.	27	18

Beregningskema: Hoppe 336 Dage (÷ 1 Maaned + 1 Dag)
                                  Ko   280 Dage (÷ 3 Maaneder + 6 Dage)
                                  Faar 153 Dage (+ 5 Maaneder)
                                  So   114 Dage (+ 3 Mdr., 3 Uger og 1 Dag)

1 Maaned = 30,5 Dage

Markedsfortegnelse for 1950

Syddjylland og Nordslesvig

Vejle amt.

- Blaahøj**, 12. sept. heste.
Brande, 7. marts, 4. april, 2. maj, 28. juli, 5. sept. og 10. nov. heste og kreaturer.
Egtved, 1. maj og 5. okt. heste og tuberkulosefrit levekvæg.
Filskov, 23. maj og 22. aug. heste og kreaturer.
Give, 21. febr., 21. marts, 28. april, 14. juli, 1. sept., 26. okt. og 16. nov. heste og kreaturer.
Jellinge, 12. maj og 26. sept. heste og kreaturer.
Kolding, hver tirsdag eksportmarked med heste og kreaturer, første og tredje fredag i hver maaned tuberkulosefrit levekvæg.
Sdr. Omme, 27. marts og 23. okt. heste og kreaturer.
Vandel, 25. maj og 16. okt. heste og kreaturer.
Vejle, hver anden og fjerde lørdag tuberkulosefrit levekvæg; hver mandag eksportmarked med kreaturer; 2. febr., 5. og 27. april og 28. sept. heste.

Ribe amt.

- Agerbæk**, 15. april og 2. okt. heste og kreaturer.
Bramminge, 1. febr., 8. marts, 24. april, 14. juni, 31. juli, 12. sept., 10. okt., og 15. novbr. heste og kreaturer.
Brørup, 11. marts, 4. maj og 28. sept. heste og kreaturer.
Bække, 10. maj og 22. sept. heste og kreaturer.
Esbjerg, hver mandag eksportmarked med kreaturer.
Grindsted, 9. marts, 27. april, 11. maj, 28. juni, 22. juli, 7. sept., 10. okt. og 18. nov. heste og kreaturer. Torvedag samt grise-marked hver torsdag.
Gørding, 29. april og 7. okt. heste og kreaturer.
Holsted, 2. jan., 13. april, 28. aug. og 8. nov. heste og kreaturer.
Nørre Nebel, 24. april og 25. sept. heste og kreaturer.
Øksbøl, 17. april og 9. okt. heste og kreaturer.
Ribe, 20. og 25. april, 8. juni, 13. sept., 26. okt. samt 1. og 16. nov. heste og kreaturer. 9. marts, 11. maj, 3. aug. og 11. okt. heste og tuberkulosefrit levekvæg.
Varde, 10. jan., 2. febr., 10. og 28. marts, 26. april, 2. maj, 9. juni, 11. juli, 10. aug., 14. sept., 12. okt., 2. nov. og 14. dec. heste og tuberkulosefrit levekvæg. Torvedag hver torsdag.
Vejen, 19. april, 30. juni og 13. sept. heste og kreaturer.
Vorbasse, 1. april, 20. juli og 9. okt. heste og kreaturer.
Ølgod, 24. april, 12. sept. og 11. okt. heste og kreaturer.

Haderslev amt.

- Agerskov**, 2. maj og 3. okt. heste og kreaturer.

Gram, 10. maj, 19. juli og 21. okt. heste og tuberkulosefrit levekvæg.
Haderslev, hver mandag eksportmarked med kreaturer. 2. jan., 20. febr. og 26. sept. heste. Hver mandag grisemarked.
Toftlund, 6. maj og 17. okt. heste og tuberkulosefrit levekvæg.

Aabenraa amt.

Aabenraa, hver tirsdag eksportmarked med kreaturer. 21. febr. 25. april, 18. juli, 17. okt. og 7. nov. heste og kreaturer. 12. dec. heste.
Bolderslev, 26. april og 27. sept. heste og tuberkulosefrit levekvæg.
Hellevad, 26. april og 4. okt. tuberkulosefrit levekvæg.
Klipleve, 13. april og 14. sept. heste og tuberkulosefrit levekvæg.
Røde Kro, 19. okt. heste og kreaturer.

Sønderborg amt.

Skovby (Als), 22. sept. heste og kreaturer.
Sønderborg, hver tirsdag eksportmarked med kreaturer, første torsdag i hver maaned tuberkulosefrit levekvæg.

Tønder amt.

Arnum, 8. maj og 4. okt. heste og tuberkulosefrit levekvæg; 24. april og 27. sept. tuberkulosefrit levekvæg.
Bredebro, 24. april og 16. okt. heste og kreaturer.
Bylderup-Bov, 27. april og 12. okt. heste og kreaturer.
Højer, 20. april samt 5. og 12. okt. heste og kreaturer.
Løgumkloster, 21. marts 2. maj, 20. juni, 15. aug. og 24. okt. heste og kreaturer. 25. april og 10. okt. tuberkulosefrit levekvæg.
Rabsted, 1. maj og 16. okt. heste og kreaturer.
Skærbæk, 27. april, 4. maj, 5. og 19. okt. samt 2. nov. heste og kreaturer. 25. april og 24. okt. tuberkulosefrit levekvæg.
Tinglev, 3. maj og 18. okt. heste og kreaturer.
Tønder, hver tirsdag eksportmarked med kreaturer. 10. marts, 14., 21. og 28. april, 12. og 19. maj, 7. juli, 4. aug., 1. og 15. sept., 6., 13., 20. og 27. okt. og 3. nov. heste og tuberkulosefrit levekvæg; 12., 19. og 26. april, 3. og 10. maj, 11., 18. og 25. okt. samt 1. og 8. nov. kreaturer.

CERES

Korn- og
Foderstofforretning

Aktieselskab

Aabenraa

Telf. 3121 - 3122

CIMBRIA

Trælast ✧ Støbegods ✧ Bygningsartikler

Telefon : 2006 - 2007 - 2008

Haderslevvej 2 - Aabenraa

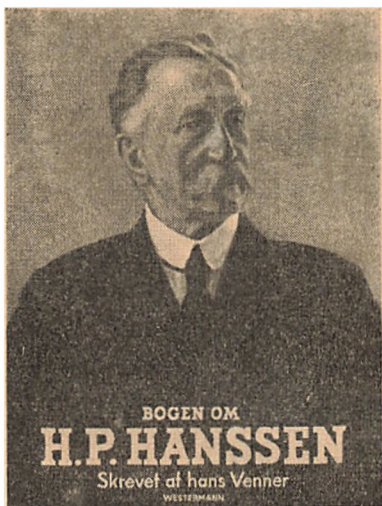
Aabenraa Andelsmejeri
anbefaler sine 1. kl. produkter

I. P. TOP^s EFTF. A/S

Aabenraa - Telefon 3054 - 3055

Grundlagt 1897

Jern og staal
Smedeartikler
Landbrugsredskaber
Centralvarme- og
sanitetsartikler

Pris 17,— hf.
29,— ib.

Vi har bogen paa lager

Harald Bo Bojesens
BOGHANDEL
Telf. 3352 . AABENRAA . Telf. 3353

Tryksager

saa

**HEJMDALS
BOGTRYKKERI**

Aabenraa

Telefon 3132

(5 linier.)

C. F. Rosenvold

Sadelmager . Søndergade 6 . Aabenraa

Telefon 2116

Mangler De kontorartikler

Asmus Schultz
William Boje's Eft.
Grundlagt 1905

Aabenraa — Telefon 3526

— har det hele

Konfektionfabriken

KOFA A/S

Aabenraa . Telefon 2915 - 2916

Fabrikation af :

HERREKLÆDER og
ARBEJ DSTØJ

A/S **Sønderjydsk**

Frøforsyning

Frøavl og Frøhandel

Klinkbjerg 1 . Aabenraa

Telefon 3047

Kontor . Lager . Renseri

Antager avlere af kløver-, græs- og roefrø. Fordelagtige vilkaar. Sælger markfrø af de bedste i forsøgene fastslaaede sorter og stammer. Samtlige leveringer underkastes statsfrøkontrollens selvvirkende kontrol.

Aabenraa
Andels-Svineslagteri

Telefon 2023

Husk, at alt i herrekonfektion, arbejdstøj, skotøj
og gummistøvler til damer og herrer køber De
bedst og billigst hos

Christian Jacobsen
Herre Garderobe & Skole
SØNDERTORV
AABENRAA

TELF. 2356

Spisestuer
Dagligstuer
Soveværelser

Jensen & Larsen
N. HAYTING LAUSEN
AABENRAA
ESTABL. 1888
SØNDERTORV

1. kl. kød
og paalæg

Chr. Johansen

Telefon 3322 . Søndergade . Aabenraa

PETER DAMBERG
Pudensøens Eftf.
VESTERGADE 3 · AABENRAA · TELEFON 2157

GLAS
PORCELÆN
KØKKEN-
UDSTYR

Den Nordslesvigske Folkebank

Aktieselskab

Oprettet 1872

AABENRAA

Telefon nr. 2018 (3 linier)

Aktiekapital og reserver ca. kr. 1.850.000

UDLÅN

af enhver art på kulante vilkår.

INDLÅN

modtages til højeste forrentning.

KØB OG SALG,

opbevaring og forvaltning af værdipapirer m. v.

Afdelinger :

Bolderslev .....Telefon 4504

Hjordkær .....Telefon 6521

Bovrup .....Telefon 8140

Krusaa .....Telefon 9513

Felsted .....Telefon 7609

Padborg .....Telefon 9333

Hellevad .....Telefon 13

Røde Kro .....Telefon 6216

Varnæs .....Telefon 8145

Løjt Kirkeby ....Telefon 4

HERRE *Magasin*

CHR · J · CHRISTIANSEN

AABENRAA

TELEFON 2405

SPECIALFORRETNING I

foto- og

kinoartikler

Telefon 3425

Nr. Torv 4

Peter Jessen
AABENRAA

Jasmunds
KIOSKER OG PAPIRHANDEL

Aabenraa

Telefoner 2812, 2244, 2888, 2809.

Deres vinhandler er

Carl

Specialforretning . Vin og tobak
Søndertorv . Aabenraa . Telf. 2066

⌘ Hoffgaard

Grundlagt 1844 . Aabenraa

Hovedafdelinger :

Manufaktur

Konfektion

Skotøj

C. C. Rode

Grundlagt 1885 . Indhaver : Chr. Rode
Juveller og guldsmed
Storegade 28 . Aabenraa . Telefon 2260

Stort lager i guld-, sølv-, tin- og nikkelvarer

C. Borregaard Nielsen

Haderslevvej 9, Aabenraa, telf. 2950 (overfor Folkehjem)

Teknisk forretning, olie, remme, tvist, fedt, vogns mørelse etc.

Anton Nielsen

Søndergade 7 . Aabenraa . Telefon 2327

*Eneste special-hvidevare- og udstyrsforretning
paa pladsen*

»UNION«

*Korn- og Foderstofimport A-S
Aabenraa*

**Magasin
du Nord**

v. Brødr. Andersen

Aabenraa

Telf. 2026

Studebaker

Standard
„Vanguard“

Willys- Jeep

Volvo

VAREVOGNE . PERSONBILER
LASTBILER . BUSSE . JEEPS
BUR- WAIN DIESELMOTORER

„Ferguson“
traktorer

og

landbrugs-
redskaber

Reparationsværksted — Vulkaniseringsanstalt

A ABENRAA A AUTOMOBILHANDEL A/S

Nr. Chausse 8 - Telefon 2242

Gælder det tryksager . . .

HEJMDALS BOGTRYKKERI, AABENRAA
Telefon 3132

London Magasin

Hansen & Christiansen
Nørreport 7,
Aabenraa
Telefon 3550

Herre- og drenge-ekvipering - Moderne skrædderi

Moderne briller leveres efter lægerecept.
Leverandør til sygekassen.

Carl A. Lassen A. Thomsens Eftf.
Urmager og guldsmed. Nørreport 18, Aabenraa, Telf. 3058

Køb kun køkkenudstyr, isenkram, kaffe- og
spisestel, glas hos

Andreas Petersen

Colosseum . Aabenraa . Telefon 2800

Landbrugsbøger . Regnskabsbøger . Faglitteratur

PETER N. ANDRESEN

Boghandel

Aabenraa

Telefon 2069

Lorenz Hansen jr.

Aabenraa . Telefon 2138

Glas, porcelæn og spisestel,
isenkram, køkkenudstyr, støbegods,
„Tasso“ rundtræksovne og kaminer

Naar det gælder trikotage. — saa

Sønnichsens Varehus

Storegade 13 . Aabenraa . Telefon 2709

C. RIEDEL

BLOMSTERHANDEL, AABENRAA

Telefon 2477

A/S Dansk Kødekstrakt Co.

Aabenraa

Bullox

100 pct. ren
kødekstrakt

Blomster fra »NIZZA«

Siden 1874

CARL HASS jr.

Telefon 2104

Nørreport . Aabenraa

Naar De ønsker 1. kl. landbrugsmaskiner, henvend Dem saa til Sønderjyllands største og ældste specialforretning

Dansk Maskinoplæg ^{A/S}

Jørgen M. Hansen

Aabenraa . Nørreport 3 . Telefon 2044

Billigste priser . Bedste betalingsbetingelser

Største garanti

Største lager i det sydlige Jylland af reservedele til alle slags landbrugsmaskiner.

Alle elektriske installationer udføres

Alle elektriske artikler faas hos

REISSMANN

Telefon 2488 . Lojt 57

J. Thorsmark

Indeh : Brdr. Thorsmark

Aabenraa . Telf. 2623

- ✕ Guld- og sølvvarer
- ✕ Ure og optik
- ✕ Brilller leveres efter lægerecept

Landbrugsmaskiner

Køb kvalitetsvarer: **Massey-Harris, Holbæk, Taarup,
Benco, Villemoes, Mads-Amby**
Indhent tilbud fra

ALFRED PAULSEN

Maskinforretning . Telefon 2638 . Aabenraa

Radio og lysekroner

Radio- og autoriseret
installationsforretning

TEMPO

Nørreport 13 . Telefon 2844

Johs. Paulsen **Jsenkram**
Glas
Porcelæn
♂ **AABENRAA**
TLF. 3050

VINE

TOBAK

A. WEIBECK

Storegade 21 . Aabenraa

Niels A. Nielsen & Søn

Tapet og farvehandel

Indeh. H. H. Nielsen

Malermestre . Ramsherred 10 . Aabenraa . Telefon 3128

udfører alt til laget henhørende arbejde akkurat og smagfuld til moderate priser. Alt udføres kun af bedste materialer. Stuk føres paa lager. leveres efter tegning og opses. Forlang tilbud og beregning. — Farve- og tapet-handelen bringes i velvillig erindring. — Bedste fabrikater af gulvolie, lak og bonevoks føres.

GRAASTEN

Uldall-Jessen

Graasten - Telefon 1056

Alt i manufaktur

Graasten Andelsslagteri

Telefon * 1211

Udsalg i:

Graasten	Tinglev	Padborg	Kliplev
Telf. 1214	Telf. 4007	Telf. 303	Telf. 8616

Magasin du Nord

Alfred Johansen

Graasten - Telefon 1074

GRAASTEN BANK

Telefon 1415

med afdelinger i Padborg, Krusaa, Kliplev
Felsted, Ullerup, Bovrup, Egersund og
Holbøl

Udfører alle bankforretninger

J. Lausten

Isenkram, glas, porcelæn og barnevogne

Telefon 1044 . Graasten

C. C. BIEHL

Graasten - Telf. 1016 - Papir en gros - Bogtrykkeri

Drik

Slots-Rom

det er dog stadig den bedste.

Andreas M. C. Holst's Eftf., Graasten.

Helmer & Jørgensen

Sønderborg - Nordborg

Bedste indkøbssted for manufaktur-
varer, konfektion, udstyr, herre- og
drengebeklædning.

A/S Brok & Co.

Sønderborg - Telefon 3176 og 3177

Byggematerialer og støbegods

Hovedforhandler for asbest- og bølgeplader

J. H. Kock

Sønderborg

Grundlagt 1897

Telefon 3031 og 3032

*Manufaktur
Udstyr
Trikotage*

Den Danske Landmandsbank

Hypothek- og Vekselbank

Aktieselskab

Sønderborg afdeling

Alle bankforretninger udføres

HANS HANSEN & CO.

Telefon 2772 - Sønderborg

Det førende handelshus

J. N. Mailand A/S

Vinhandel - Sønderborg - Telefon 3511

*Forlang overalt den
gode, velsmagende
Mailands
»Gammel Rom«*

Agt på etiketten og
det indregistrerede
varemærke

*Vær moderne
køb i*

*Magasin
du Nord*

Jørgen Andersen, Sønderborg

Folkebanken for Als og Sundeved

Sønderborg

Aktiekapital og reserver kr. 1.700.000

Telefon 3700

Jørgen Otsens Bogtrykkeri

Kastaniallé 17 . Sønderborg . Telefon 2969

Herre Hus Holger Hollensen

Køb kun det bedste frø.
ROE-, KLØVERFRØ og GRÆSFRØ
faas til moderate priser hos
Alsisk Frøavl A.S. Sønderborg

Telefon 3618

Alle vore forsendelser til foraaet staar under selvvirkende kontrol af statsfrøkontrollen i København

— Paalidelige avlere antages —

Axel Helmer

Telefon 3777

Sønderborg

Telefon 3777

Jsenkram - Husholdningsartikler

Værktøj - Vejle Støbogods

en gros

en detail

KULHANDEL AKTIESELSKAB

Sønderborg

Telefon 2141 (fl. 1.)

Bøger
Billeder
Festgaver

Andreas Clausen

Bog- og kunsthandel - Sønderborg
Telefon 3800

HADERSLEV

MICHELSEN & JACOBI

Haderslev   Peter Orbesen   Telefon 2221

Manufakturvarer . Dame- og børnekonfektion
Herre- og drenge-konfektion . Skotøj . Tæpper
Gardiner . Sengeudstyr

Naar De vil spare *penge*

bør De købe Deres manufakturvarer, trikotage, skotøj

hos

A. Hundevadt HADERSLEV

Landsdelens stormagasin

Henrik Sørensen

Jomfrustien, Haderslev, telefon 271

Kolonial - Kaffe - Konserves - Sydfrugter

Bedste varer. — Billigste priser

Spis

H. C. ANDERSENS BRØD

Telefon 2268

Carl Nielsen *boghandel*

Grundlagt 1765

Nørregade 25 . HADERSLEV . Telefon 2371

V. Fahrenдорff

Nørregade 20   Haderslev   Telefon 2644

Guld, sølv, ure, optik

**HADERSLEV KUL
OG KOKS-KOMPAGNI A/S**

Telefon 2012 (3 lin.) - Kontor Nørregade 27

Hansen & Christiansen

Haderslev

Kolonialvarer en gros
samt indenlandske husholdningsartikler

Telegram-adr.: „Arimo“

Telefon 2379

Vare-

mærke

Paul Christiansen & Søn

Bygningsartikler

Haderslev
Telefon 3570

ANDELSBANKEN

A. m. b. A.

HADERSLEV-AFDELING

Bispegade 13 - Telefon 3232

Alle bankforretninger udføres for såvel
andelshavere som ikke-andelshavere

Viggo

Jakobsen

Nørregade 46
Haderslev
Telefon 2965

Kolonial - Delikatesse

Glarmesteren i Smedegade

Telefon 2852

Niels Ebbesen

Telefon 2852

J. P. Jørgensen

Telf. 2729

HADERSLEV

Telf. 2729

Garn og trikotage

Ole Jensens bageri

anbefales

Gaaskærgade . Haderslev . Telf. 2670

Sparekassen for Haderslev Byes Omegn

(Hjørnet Gravene-Nørregade)

modtager indskud til højeste forretning på folio. Indlån på opsigelse

Afdeling „Egne Hjem“. Afdeling for skolesparekasser. Som gaver ved hjemmets fester (daab, fødselsdag og konfirmation) anbefales sparekassebøger i pragtbind.

Haderslev Amts Sparekasse

Gravene 7, telefon nr. 2544

Indlån

modtages til bedst mulig forretning

Udlån:

hypoteker, håndpant, kaution, kassekreditter.

Oluf Thielst, Haderslev

Telefon 2165

Mark- og roefrø - Kunstgødning - Gødningsskalk

Høstbindegarn - Kolonialvarer

H. O. KNUDSEN

1. klasses skotøjsreparationsværksted.

Jomfrustien 2 - Haderslev

J. S. CHRISTENSEN

Aktieselskab

HADERSLEV

Alpina

Peter Henningsen

Haderslev - Telefon 2169

Ure-, guld- og sølvvarer

Aksel Nielsen

Garn og trikolage

Telefon 2909 - Haderslev

FODTØJ

SÅ

ANKER HOLST

KUL, KOKS og BRIKETTER

Holm & Molzen $\frac{1}{5}$

Haderslev

Telf. 3701 (3 lin.)

Dan-margarine

bør spises af alle

Margarinefabriken »Dan«, Haderslev, telf. 2744

Reserveret

Radiomagasinet

vød E. Rasmussen . Nørregade 15 . Haderslev . Tlf. 3083

Alt i radio, smalfilm og foto
Stort udvalg i grammofooner og plader

Stort udvalg i

moderne møbler

A. Lüth

Møbelforretning,
Gravene 15, telefon 2557

Waldemar Schmidts Søn

J A S C H M I D T

Herreklæder siden 1900

NØRREGADE 1 HADERSLEV TELEFON 3716

AKTIESELSKABET

„HANSBORG“

Haderslev

TRÆLAST

Julius Nielsen, Vojens

Korn - Foderstoffer - Kunstgødning - Trælasthandel

Vojens - Telefon 4115

TOFTLUND, BRANDERUP, AGERSKOV

Eva-Margarine

A. Berg . Toftlund . Telf. 45

Tuborg-depot

A. H. Ullerup

Toftlund

Kolonialafdelingen: telefon 20 . Postgiro 42923

Isenkramafdelingen: telefon 190 . Postgiro 8599

Chr. Tandrup

Urmager- og guldsmedeforretning Toftlund . Telefon 102

Velklædt saa

Otto Frej

Toftlund . Telefon 58 . Skrædermester . Kemisk tøjrensning

Jeppe's Kaffe, den er bedst,

det siger både vært og gæst.

Toftlund, telf. 180.

Frosch's Hotel

Toftlund, telefon 17

Værelser med varmt og koldt vand
1. kl. køkken . Reel betjening

CHR. JENSEN v. Søren Jensen

GRUNDLAGT 1877

Manufaktur

Konfektion

Toftlund . Telf. 37

Math. P. Hæg . Toftlund

✧ Laver alt i træ!

Peter Henriksen

Aut. forhandler

Toftlund

Ducolakereri

**Hagelskade- Forsikrings-
Foreningen for Nordslesvig**

(Oprettet 1875, gensidig) Reseservekapital 190.000

Indmeldelser modtages af tillids-
mændene, kredsformændene og
forretningsføreren, dir. Andersen,
Toftlund, telf. 28

P. OLESEN

Telefon 35 . Toftlund

**KOLONIAL og
KØKKENUDSTYR**

Godsk Hansen & Søn

Møbelforretning

Toftlund . Telefon 68

Jens Detlefsen

Skotøjsforretning . Toftlund . Telf. 56

Toftlund og Omegns Sparekasse

Telefon 38

Indskud modtages til forretning
Indbetalingssteder: Tirslund, Branderup, Arrild

Tirslund Brugsforening

telefon Bevtoft 30

* * *

Thomas Bojsen, „Frem“

Branderup telefon 1

Kolonial-,
korn- og
foderstofforretning

Agerskov og Omegns Brugsforening

v. V. Madsen

bringes i velvillig erindring

Kolonial, telefon 15 . Grovvarer, telf. 79

Agerskov Urmagerforretning

v. O. Nissen . Telefon 16

Anbefaler alt i ure, guld- og sølvvarer, briller

CARL TRUELSEN

Agerskov . Telefon 3 og 9

Kolonial og manufaktur

RØDDING

Rødning Møbelmagasin

Møbler for alle hjem – Ligkister paa lager

Snedkermester **S. A. SØRENSEN**

telefon Rødning nr. 27

B. Hauge Nielsens Boghandel, Rødning tlf. 133

Foto – Kunst – Souvenirs

Papir – Fyldepenne – Kontorartikler

J. Boysens bageri og konditori

Søndre Allé . Rødning . Telefon 76

Alt i friskbagt wienerbrød og konditorkager

Rødning Andels-Slagteri's Udsalg

RØDDING telefon 9

GRAM telefon 75

Rødning Andelsmejeri

fører altid 1. klasses

børnemælk — pasteuriseret mælk
samt fløde, smør og kørnemælk

Henvend Dem til mejeriets udsalgsvogne eller dets
udsalgssteder i Østergade og på Kongevej

HANS JUHL - Rødding - Telefon 20

Møbelsnedkeri . Møbelmagasin

Lager af ligkister . Alt bygningsarbejde udføres

Andelsbanken - Rødding afdeling
telefon nr. 75 og 91

*Alle bankforretning udføres for såvel
andelshavere som ikke andelshavere*

M. Hansens

manufaktur og konfektionsforretning

RØDDING . TELEFON 55

Byens ældste smede- og maskinforretning

Mac. Cormicks maskiner — Vandværksanlæg
Malkemaskiner — Køleskabe — Kartoffel-
skrællemaskiner m. m.

P. Lindberg . Rødding . Telefon 34

HOTEL RØDDING

Rødding . Telefon 4 . H. Riistofo

H. P. Jørgensen

Kolonial - Vin - Konserver

Rødding - Telefon 61

Chr. Gundesens

kolonial- og delikatesseforretning

Rødding - Telefon 168

Stort udvalg i vine og spirituosaa

Mode — Manufaktur — Herreekvipering

COLFACH

Rødding . Grundlagt 1880 . Telf. 8 — 216
har altid det største udvalg, den bedste vare, den billigste pris.

Harald Nielsen A. J. Marcussens efft.

Urmager . Guldsmed . Optiker

Rødding, telefon 81

SKODBORG

**Skodborg Korn- og
Foderstofforretning $\frac{A}{S}$**

telefon 4

Korn . Foderstoffer . Kunstgødning

Skodborg Mejeri og Osteri

Skodborg J. — Telefon 23

anbefaler ost i alle fedmer

A. H. Junkers Eftfl.

ved Chr. P. Møller

Skodborg . Telefon 144

Manufaktur og konfektionsforretning

GRAM

Ure - Guld - Sølv - Juveler

Peter Jessen

Slotsvejen, Gram, telefon 70

GRAM TÆPPEFABRIK A/S

TELEFON 28 . GRAM

Olaf Aastrups Eftfl.

JULIUS HANSEN

Gram — Telefon 43

Mode

Manufaktur

Konfektion

*Prima damprensede
fjer og dun*

N. Timmermann Gram Savværk

Træløst og savværk — Alle bygningsartikler — Kul

Kontor: telf. Gram 26 - Privat: telf. Gram 162

Postkonto 9474 · Bankkonto: Gram Bank

FRIIS L. EHLERS

Telefon 6 Gram

Lys - Kraft - Radio - Vandpumper - Motor

Gram Teglværk
anbefaler sine drænrør og mursten

LØGUMKLOSTER

Kolonial . Konserver . Vin . Spirituosa
købes hos

H. Blaabjerg Løgumkloster . telf. 95

Jenny Evardsen Boghandel Løgumkloster . Telf. 57

Alt i skøn- og faglitteratur . Billeder . Keramik . Fotoartikler

Konrad Hvids Tømmerforretning

Løgumkloster . Telefon 177

Rudolf Prasse

Skrædderforretning

Vindmøllegade . Løgumkloster

Lager og værksted for cykler, symaskiner og barnevogne

Knud Larsen . Løgumkloster . Tlf. 171

Reparationer udføres hurtigst og bedst

Holger Andersen, urmager og guldsmed

Løgumkloster . Telefon 260

J. W. MADSEN

Løgumkloster

Telefon 96

Vognmand og flytteforretning

Al kørsel udtøres, samt heste- og kreaturtransport

Manufaktur   sengeudstyr   trikotage
dame- og herre-konfektion
Conrad Langwadt, Løgumkloster — Telefon 32

Løgumkloster Bank

Aktieselskab

Kontortid 9—12 og 14—16

Lørdag 9—12

Telefon 18

Alle bankforretninger udføres

Chr. Pors, Løgumkloster. — Telefon 205

Dampfarveri og kemisk tøjrensingsanstalt

Uldvare- og trikotageforretning

Husk julehefter, lommebøger, almanakker,
største udvalg i nye bøger, kontorartikler og Mont Blanc-Penne

Løgumkloster Boghandel v./ Gunder Nissen
telefon 78

TØNDER

Naar paa 711 De ringer,
Den lækreste dessertis vi bringer.

I/S TØNDER FLØDE-IS FABRIK

telefon 711

Th. Laursens Bogtrykkeri

Jernbanegade 8 — Tønder — Telefon 2550

Bogtrykkeri ✱ Bogbind ✱ Papir en gros

Werner Petersen

Kolonial . Vin . Delikatesser
Vestergade 7 Tønder Telefon 334

Tønder Landmandsbank ^A/s

Tønder

Kontorer i Skærbæk, Ballum, Brede, Brøns,
Bylderup-Bov, Frifelt, Højer, Tinglev, Sæd.

Alle bankforretninger udføres

Tønder Mejeri

v. Chr. Petersen

AKSEL MICHELSEN

Tønder Vest - Telf. 2530 - 2531

Kul- og trælasthandel

Radio-Laboratoriet J. P. Lauritsen, Tønder
Vestergade 55 - Telefon 102

Salg - Bytte - Service

Aase Mads

Kolonialvarer, delikatesser, tobak, cigarer

Vestergade 74, Tønder, telefon 466

Enm Christensen, Storegade 12, Tønder

telefon 143

Manufakturvarer bedst og billigst. — Husk vort fjerrenseri

Emil Wolffhechel

Storegade 3

Tønder

Telefon 465

Manufaktur, trikotage, sengeudstyr

J. N. Jepsen, Storegade 5, Tønder

telefon 341

Bøger, papir, kunst. Anbefaler alt i skøn- og faglitteratur

Brødrene Tygesen

Storegade 13-15 . Tønder . Telefon 286

Manufaktur og konfektion

SØNDERJYDSK TÆPPEFABRIK

A. R. Kjærby A/S - Højer

Leverer kun gennem forhandlere

A/S F. Matzen

Knabrostræde 20 . København K. . Telefon 7057, 7456, 11900
Telegram-adresse: Clichématzen

Clichéer

i zink, gummi og stereotypi

i fineste udførelse og til billigste priser

Leverandør til Sprogforeningens Almanak.

Er De ikke medlem af Sprogforeningen

saa indmeld Dem!

Dette sker ved et brevkort, der adresseres til

| SPROGFORENINGEN, AABENRAA.

Medlemsbidraget er 2 kr. årlig og opkræves i oktober måned.

Aflæg os et besøg

De er altid velkommen . . .

Hans Beyer A/S

Telf. 3373

AABENRAA

Telf. 3374

